

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra psychologie

VĚŘÍCÍ LESBY
LESBIAN BELIEVERS

Magisterská diplomová práce

Obor: Psychologie

Autor: Bc. Martina Kostřicová

Vedoucí práce: PhDr. Olga Pechová, PhD.

Olomouc

2014

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Věřící lesby vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucí diplomové práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne

Podpis.....

Poděkování

Chtěla bych poděkovat všem ženám, které mi poskytly rozhovor a pomohly svými příběhy vytvořit tuto práci.

Ráda bych poděkovala také své vedoucí diplomové práce PhDr. Olze Pechové, PhD. za velice trpělivý přístup a podnětné připomínky při tvorbě práce. Zvláště pak za ochotu vyjít vstříc mým specifickým potřebám, které pramenily z úskalí náročného výzkumu.

OBSAH

ÚVOD.....	7
TEORETICKÁ ČÁST.....	8
1 KŘEŠŤANSTVÍ.....	8
1.1 Terminologie.....	8
1.2 Vývoj křesťanství.....	9
1.3 Význam křesťanských svátostí.....	11
2 HOMOSEXUALITA.....	14
2.1 Vymezení pojmu.....	14
2.2 Ženská homosexualita v průběhu dějin.....	15
3 HOMOSEXUALITA A KŘEŠŤANSTVÍ.....	19
3.1 Homosexualita v kontextu křesťanských dějin.....	19
3.2 Biblické odkazy na homosexualitu.....	21
3.2.1 David a Jónatan.....	22
3.2.2 Obcování s mužem jako se ženou.....	23
3.2.3 Rút a Noemi.....	24
4 PASTORACE HOMOSEXUÁLNÍCH OSOB.....	26
4.1 Persona humana.....	26
4.2 Homosexualitatis problema.....	27
4.3 Prohlášení Kongregace pro nauku víry 1992.....	28
4.4 Prohlášení Kongregace pro nauku víry 2003.....	28
4.5 Prohlášení Kongregace pro bohoslužbu a svátosti.....	29
4.6 Katechismus katolické církve.....	29
4.7 Synoda biskupů o rodině.....	30
4.8 Pastorage v rámci nekatolických církvi.....	31
5 COMING OUT.....	33
5.1 Problematika heterosexismu v souvislosti s coming outem.....	33
5.2 Specifika lesbického coming outu.....	34
5.2.1 Model Cassové.....	35
5.2.2 Colemanův model.....	36
5.2.3 Model Woodmana a Lennyho.....	37
5.3 Rodičovský coming out.....	38

6	DOSAVADNÍ VÝZKUMY	41
7	VÝZKUM K POSTUPOVÉ PRÁCI	44
	PRAKTICKÁ ČÁST	47
8	VÝZKUMNÝ PROJEKT	47
	8.1 Cíl výzkumu a výzkumné otázky.....	47
	8.2 Strategie získávání vzorku a metody tvorby dat.....	48
	8.3 Etika	50
	8.4 Charakteristika výzkumného souboru	51
	8.5 Způsob zpracovávání dat	54
9	VÝSLEDKY VÝZKUMU	56
	9.1 Víra	56
	9.1.1 Co znamená víra.....	56
	9.1.2 Konverze k víře.....	57
	9.1.3 Dynamika vývoje víry	59
	9.1.4 Význam víry v současném životě	60
	9.2 Objevování orientace a význam partnerských vztahů.....	61
	9.3 Postoje rodiny k homosexualitě před coming outem	63
	9.4 Reakce rodiny na coming out	64
	9.4.1 Reakce matek.....	65
	9.4.2 Reakce otců.....	67
	9.4.3 Reakce sourozenců	69
	9.4.4 Reakce ostatních členů rodiny	70
	9.5 Církev versus vnitřní víra.....	72
	9.6 Postoje různých církevních denominací	73
	9.7 Kritika církve.....	75
	9.8 Strategie vyrovnávání	76
	9.9 Vnitřní rozpor, vina a hřích	79
	9.10 Účinné strategie	80
10	ZODPOVĚZENÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK.....	83
	10.1 S jakými reakcemi na spojení homosexuality a křesťanské víry se setkávají věřící lesby ve své rodině?.....	83
	10.2 Jaký vliv měly postoje rodiny na coming out věřících lesbických žen?.....	84

10.3	Jaké strategie využívaly věřící lesbické ženy při vnitřní integraci náboženského přesvědčení a sexuální orientace?	84
10.4	Jaké jsou účinné strategie integrace náboženské víry a homosexuální orientace?	85
11	DISKUSE	86
12	ZÁVĚRY	89
	SOUHRN.....	90
	Teoretická část.....	90
	Praktická část.....	92
	POUŽITÉ ZDROJE	94
	Monografické publikace	94
	Webové stránky	97
	SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	101
	SEZNAM PŘÍLOH.....	102

ÚVOD

*„Pokud je někdo gay a hledá Boha a má dobrou vůli,
kdo jsem já, abych ho soudil?“*

František I., papež

Výrok papeže Františka I. směrem k novinářům na palubě letadla mířícího do Brazílie v červenci roku 2013 vzbudil zájem nejen u homosexuálně orientovaných katolíků. Ve své podstatě se výrok opírá o prohlášení Kongregace pro nauku víry z roku 2003, kde je hlášáno, že by homosexuálové neměli být odsouváni na okraj společnosti, ale měli by se do ní integrovat. Nevyvrací však tezi římskokatolické církve, v níž je homosexuální styk považován za hřích (Congregation for the Doctrine of the Faith, 3. června 2003). Z tohoto úhlu pohledu se papežův výrok nejeví nijak převratným. Přesto se názory na homosexualitu u heterosexuálních katolíků značně různí. S extrémní homofobií jsem přišla do kontaktu na setkání věřících studentů psychologie, což dalo popud ke vzniku mé postupové práce s názvem *Křesťanství a homosexualita z pohledu věřících lesbických žen* (Kostřicová, 2012), na niž tato diplomová práce navazuje.

V teoretické části jsem z postupové práce převzala kapitoly 1 Křesťanství, 2 Homosexualita, 3 Homosexualita a křesťanství. Původní kapitola 4 Pastorec homosexuality byla nově rozšířena o podkapitoly 4.5 Prohlášení Kongregace pro bohoslužbu a svátosti, 4.7 Synoda biskupů o rodině a 4.8 Pastorec v rámci nekatolických církví. Původní kapitola 5 Coming out byla doplněna o podkapitoly 5.2.2 Colemanův model a 5.2.3 Model Woodmana a Lennyho a 5.3 Rodičovský coming out..

Práci jsem se rozhodla zaměřit výhradně na věřící lesbické ženy, neboť nemají na rozdíl od gayů potřebu se scházet ve spolcích, řešit palčivá témata a deklarovat své přesvědčení. Získání vhodných respondentek je o to náročnější, o čemž svědčí i značně omezené množství výzkumů a literatury zaměřené výhradně na věřící lesby. Dala jsem si tři cíle: prozkoumat zkušenosti věřících leseb s reakcemi rodiny na coming out, popsat kontext coming outu v rámci rodiny a popsat proces integrace homosexuální orientace a křesťanské víry.

TEORETICKÁ ČÁST

1 KŘESŤANSTVÍ

Křesťanství je v současné době největším světovým náboženstvím, neboť osoby hlásící se k tomuto náboženství tvoří 32% světové populace, tj. přes dvě miliardy lidí (PewResearch Religion & Public Life project, 18. prosince 2012). Obecně se křesťanstvím označuje úhrn církví a náboženských společností, které se vztahují k Ježíši z Nazareta a úctě, kterou mu prokazují jeho učedníci. Největší skupinu tvoří římskokatolická církev (Vojtíšek, 2006).

1.1 Terminologie

V názvu práce je užito slovo *věřící*. Toto označení je ale bez přesnějšího vymezení velmi vágní a každý čtenář by si jej mohl vykládat jiným způsobem. Pro zamezení nežádoucího zkreslení považuji za vhodné používané termíny konkrétně specifikovat. Pro účely textu i výzkumu rozumíme slovem *věřící* osoby, které vyznávají křesťanskou víru. Vojtíšek (2006) upřesňuje, že jako křesťané jsou označováni následovníci Ježíše Krista, Žida narozeného v Palestině během vlády římského císaře Augusta. Každá forma křesťanství se určitým způsobem odvolává na Ježíšovu autoritu a jeho učení. Křesťanská Bible (nebo také křesťanské Písmo) se skládá ze dvou souborů spisů – Starého a Nového zákona, při čemž o Ježíšově životě a skutcích se píše v prvních čtyřech knihách Nového zákona – evangeliích podle Matouše, Marka, Lukáše a Jana. Celý Nový zákon je psán v řečtině, Starý zákon, který je Písmem judaismu, je psán v hebrejštině. Římskokatolická církev uznává autoritu i dalších spisů, známých jako apokryfy. Ve středu evangelijních příběhů a zvěsti Nového zákona vůbec je Ježíšova smrt a vzkříšení. Podle křesťanů Bůh vzkříšením Ježíše učinil rozhodující skutek pro spasení světa „neboť Bůh tak miloval svět, že dal svého jediného Syna, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný. Vždyť Bůh neposlal svého Syna na svět, aby svět soudil, ale aby skrze něj byl svět spasen“ (J 3, 16-17¹).

¹ V textu pracuji s velkým množstvím biblických odkazů, k jejichž citaci nevyužívám standardní citační normy dle APA, ale zaužívané normy pro citování Bible. Tzn. například odkaz

Dalšími termíny souvisejícími s křesťanstvím, s nimiž v textu pracuji jsou *víra* a *spiritualita*, které jsou laickou veřejností často zaměňovány či chápány synonymně. Tyto pojmy využívám v psychologickém kontextu. *Víra* znamená dle vysvětlení Hartla a Hartlové (2010) emočně podmíněné přesvědčení o existenci a pravdivosti určitého jevu, který jednoznačnými a jasnými důkazy nelze potvrdit ani vyvrátit. V našem případě tento jev zastupuje existenci Boha. Fenomény přesahující možnosti lidského poznání jsou nejčastějším předmětem víry. *Spiritualita* se dá obsáhnout jedním slovem jako duchovnost, tedy vyhraněná zaměřenost na psychickou stránku člověka a důraz na co nejmenší závislost psychiky na tělesnosti (Hartl & Hartlová, 2010). Některé respondentky v rámci interview uvedly, že jejich osobní náboženská víra prošla určitým vývojem a samy sebe nyní charakterizují více jako osoby spirituálně zaměřené, než věřící. Proto pokládám za nezbytné tyto dva pojmy od sebe teoreticky oddělit.

1.2 Vývoj křesťanství

Křesťanství bylo původně sektou odštěpenou z židovství, avšak názory, že ve svém zrodu bylo, na rozdíl od dnešní doby, jednotné, se nezakládá na pravdě, neboť bylo od samého počátku diferencované. Filipi (1998) dokládá, že rozdílnost souvisí s misijní expanzí, jež nezůstala omezena na jediný kulturní okruh. Vznikající místní církve se v jednotlivých částech světa vyvíjely samostatně. I proto je dnes křesťanství nejrozrůznějším náboženstvím světa, v němž jsou jednotlivá náboženská sdružení natolik odlišná, že mezi sebou soupeří někdy až do krve.

Prvních pět století církve bylo ve znamení sporů a diskusí, díky nimž vzniklo mnoho odchylek od víry, přesněji od učení církve. Jejich výsledkem bylo, že církevní koncily (shromáždění biskupů) formulovaly kréda, neboli vyznání víry, která určila, co je pravověrné. Docházelo k situacím, kdy hereze (odchyly od víry, kacířství) předcházely pravověří – a to v tom smyslu, že nejdřív bylo zapotřebí se nějakým způsobem vymykat, aby byla církev donucena formulovat to, co považovala za správnou víru.

J 3, 16-17 znamená Evangelium podle Jana, kapitulu třetí, verš 16-17. Využití klasických biblických citací považuji vzhledem k povaze textu za nejvhodnější.

Z důležitých mezníků definování pravověrného vyznání zmiňuje Vojtíšek (2006) například Nicejské vyznání z roku 325, které prohlásilo existenci pouze jediného Boha – monoteismus. Stanovilo, že tento Bůh má být chápán jako trojice, tedy jako Otec, Syn (Ježíš Kristus) a Duch svatý (který nyní působí v církvi i v jednotlivých křesťanech) – ti však nemají být chápáni jako tři manifestace boha ani jako tři samostatná božství, ale jako tři osoby sdílející jednu božskou podstatu. Každá z nich je plně bohem, bohu má být rozuměno jako trojjedinosti. To ale vyvolalo řadu otázek o lidské a božské povaze Krista, takže již v roce 451 bylo Chalcedonským koncilem stanoveno, že Ježíš má dvojí přirozenost – lidskou a božskou.

Původním centrem křesťanství byl Jeruzalém. Židovské křesťanství zpočátku převládalo, ale během dvaceti let křesťanství opustilo židovskou půdu a proniklo do pohanského, tedy nežidovského světa. Vojtíšek (2006) upřesňuje, že se rychle rozšířilo na západ do Evropy a Afriky a na východ do Asie. Prvotní křesťanská expanze byla umožněna jednotnou římskou říší a politické změny v této říši měly na církev dlouhodobý vliv. Stále se rozšiřující říši bylo těžké mocensky ovládat, a proto ji císař Dioklecián na konci 3. století fakticky rozdělil do dvou částí. Východní polovina říše, kterou tvořilo Řecko, Malá Asie, Palestina a Egypt, hovořila hlavně řecky. Západní polovina zahrnovala zbytek severní Afriky, Británii, Galii, Španělsko a Itálii a mluvila latinsky. Toto rozdělení mělo obrovské kulturní a náboženské důsledky. Na Západě křesťanství obrátilo na víru „barbarské“ nájezdníky a přečkalo pád západořímské říše roku 476. Na Východě říše vydržela jako křesťanský byzantský stát až do roku 1453, kdy ho vyvrátili muslimští dobyvatelé. Řecky hovořící Východ a latinsky hovořící Západ se od sebe sice vzdalovaly po mnoho staletí, ale v 11. století se východní a západní církve od sebe oddělily i formálně a staly se samostatnými tradicemi s odlišnou teologií a liturgií. Liší se také ve svém chápání církevní hierarchie a v chápání vztahu církve ke státu (pravoslaví se více identifikuje se státem než církve na Západě).

Všechny hlavní větve křesťanství jsou sjednoceny v základních naukách, existují ale různé tradice, které mají své vlastní výklady a praxi. Základní je rozdělení křesťanstva na *římský katolicismus*, *pravoslaví* a *protestantismus*. Na Západě požíval stále větší autority římský biskup – papež. Tato autorita byla společně s autoritou církve a jejího kněžstva zpochybněna reformací v 16. století.

Církev se proto opět rozdělila a vznikl protestantismus. Především v důsledku teologické práce Martina Luthera (1483 -1546) a Jana Kalvína (1509 – 1564) došlo k mnohým výrazným bodům ve vývoji protestantismu. Podle Luthera není církev záležitostí ordinovaného kněžstva, ale jednoduše záležitostí kázání evangelia. Církev je společenství věřících, v němž je kázáno evangelium. Kalvín a pozdější reformátoři sice rozvinuli učení o církvi do systematictější teologie, ale v zásadě souhlasili s tím, že znaky pravé církve jsou hlásání evangelia a správné udílení svátostí. V době reformace byl protestantismus rozdělen do dvou hlavních částí pojmenovaných podle nauky dvou zmíněných myslitelů: na *luterský* a *kalvínský*. Záhy se objevilo třetí křídlo, které tvořili radikální reformátoři – *anabaptisté*, pro něž je typický křest dospělých, nikoli křest dětí, důraz na nové narození a na uřednictví v moci Ducha svatého, organizování věřících do církve, která není podřízena státu, specifické sdílení majetku atd.

Od reformace vzniklo mnoho sekt a denominací (církvních organizací). Denominace často vznikají právě jako sekty, které se ale postupným vývojem a etablováním stanou velkými organizacemi s celosvětovou působností. Příkladem může být metodistická či baptistická církev. Mezi různými větvemi křesťanstva je mnoho rozdílů, ale největší rozdíl se patrně týká chápání autority: *římské katolictví* má papeže jako lidskou hlavu církve, skutečnou hlavou církve je Kristus. Klíčovou institucí je církev, největší důraz je kladen na svátosti, tradice (tedy církevní učení a praxe, jak byly předávány) a Bibli.

Pro východní *pravoslaví* je nejdůležitější tradice, tj. hlavně kréda a spisy raných církevních teologů, liturgie a Bible. *Protestantismus* přikládá daleko větší autoritu Písmu než tradici a rozumí církvi méně hierarchicky (Vojtíšek, 2006). Jakkoli se nauka a důraz na některé církevní aspekty různí, Bible je jednou z hlavních autorit, která je společná pro všechny církve a denominace. Z tohoto důvodu, budu biblickým odkazům v souvislosti s homosexualitou věnovat celou jednu samostatnou podkapitolu.

1.3 Význam křesťanských svátostí

Podle katolíků ustanovil Kristus v Novém zákoně sedm svátostí: křest, bířmování, eucharistii, smíření, pomazání nemocných, kněžství/manželství. Tyto svátosti se týkají všech úseků a všech důležitých okamžiků v životě křesťana. Díky

svátostem se u křesťanů život z víry rodí, vzrůstá a dostává se mu uzdravení či daru poslání (Katechismus katolické církve, 1995).

Kodex kanonického práva ve své stati III, par. 897 ustanovuje: „Nejvznešenější svátostí je svátost eucharistie. V ní je Kristus sám přítomen, obětován a přijímán, jí stále žije a roste církev. Eucharistická oběť, památka smrti a zmrtvýchvstání Páně, v níž oběť kříže trvá na věky, je vrcholem a pramenem bohocoty a křesťanského života, kterou se také naznačuje a uskutečňuje jednota Božího lidu a dovršuje budování Těla Kristova. Ostatní svátosti a všechna díla apoštolátu církve totiž souvisejí s nejsvětější eucharistií a k ní směřují“ (Polášek, nedat.).

Následující par. 898 ukládá věřícím, ať mají eucharistii v největší úctě tím, že se aktivně účastní na slavení nejvznešenější oběti. Mají ji zbožně a často přijímat a s velkou úctou se jí klanět (Polášek, nedat.).

„Eucharistie je velikonoční hostina, nekrvavá Kristova oběť, společenství stolu Páně, znamení nové smlouvy. [...] Při slavení eucharistie se klade také důraz na společenství věřících, jakékoliv rozdělení význam eucharistie snižuje, naopak duchovní sjednocení věřících v Kristu, smysl eucharistie podtrhuje. Skutečné slavení eucharistie je možné jen při správném pochopení velikonočního tajemství a života Ježíše pro naši spásu. Svátost smíření, odpuštění hříchů, s eucharistií niterně souvisí“ (Praktický průvodce pro doprovázející v katechumenátu, 1994, s.119). Pro plnohodnotný život křesťana, tak jak mu ukládá katolická církev, je tedy sounáležitost s církevním společenstvím a udržování kontaktu s ním jedním z důležitých aspektů jeho duchovního života.

V Praktickém průvodci pro doprovázející katechumenátu (1994) je jako další klíčová svátost těsně spjatá s eucharistií uvedena svátost smíření, běžně známá pod označením zpověď. Traduje se, že pravý smysl této svátosti, vč. odpuštění hříchů křesťan pozná, až když ji vnitřně pochopí a reálně prožije.

Otec Traczyk (2012) však ve farním časopise Studánka upozorňuje, že je mylné se domnívat, že na svátosti má bezpodmínečně nárok každý. Podle něj jsou určeny pouze lidem, kteří jsou k jejich přijetí připravení, a z jejichž života je patrná, adekvátně k jejich věku, prožívaná víra. Poukazuje rovněž na Kanonickým

právem² vyslovený zákaz udělování svátostí lidem, kteří vědomě, dobrovolně a mnohdy také veřejně odmítají učení Evangelia a Církve v základních věroučných a morálních otázkách, neakceptují společenství Církve, také v rozměru její hierarchické struktury – s heslem: Bůh ano, Církev ne. Jsou-li tyto osoby uzavřené k pochopení a přijetí učení Církve, je podle něj třeba dát jim jasně na vědomí, že nikoli Církev jim odmítá svátostnou službu, ale že oni sami nesplňují podmínky, které jsou nutné pro důstojné, správné a pravdivé přijetí svátostí.

² Kanonické právo je skutečným a reálným právním řádem. Jde o náboženské právo katolických, protestantských a anglikánských církví. Řešeny jsou vztahy mezi lidmi a vztahy člověka s Bohem (Hrdina, 2002).

2 HOMOSEXUALITA

2.1 Vymezení pojmu

Etymologicky vychází slovo homosexualita z řeckého hómōs – stejný a latinského sexus – pohlaví (Online Etymology Dictionary, nedat.).

Hartl a Hartlová (2010) vysvětlují pojem homosexualita jako pohlavní náklonnost k osobám stejného pohlaví, přičemž pro ženskou homosexualitu je užíváno označení lesbismus, dále pak sappismus či tribadie. Za poruchu je homosexualita považována pouze v případě, v němž se jedinec není schopen se svou sexuální orientací vyrovnat nebo ji chce změnit. Autoři dále uvádějí hrubý odhad výskytu homosexuálů v celkové populaci 3-5%, přičemž počet homosexuálních žen je nižší. Doplňují, že skrytá homosexualita, zvláště pak u žen patrně uniká statistikám.

Marshall (1998) definuje homosexualitu následovně: termín homosexuální se užívá pro ty, kteří jsou sexuálně přitahováni nebo mají sex s osobou stejného pohlaví. Autor dále uvádí, že toto označení poprvé použil maďarský lékař Benkert v roce 1869. Z hlediska psychologie můžeme uvést názory několika významných osobností z oboru: Sigmund Freud homosexualitu nepovažoval za nemoc; pro Alfreda Kinseyho se jednalo pouze o statisticky rozšířený jev; William H. Masters a Virginia E. Johnson shledávali homosexualitu z psychologického hlediska normální. Od roku 1973 Americká psychiatrická společnost nepokládá homosexualitu za nemoc. V moderní západní společnosti je pro mužské homosexuály používán termín *gay* a pro homosexuálně orientované ženy *lesba*.

V následujícím textu budu užívat rovněž termín *homosexuální chování* – Weiss (2010) upozorňuje, že homosexuální chování nemusí být nutně projevem homosexuality jako sexuální orientace. Jedná se o orgasmickou aktivitu mezi osobami stejného pohlaví. To znamená, že takové chování může být jen zástupnou či experimentální aktivitou i u jedinců heterosexuálně orientovaných. V Bibli je zmiňováno pouze homosexuální chování, protože tuto minoritní sexuální orientaci, která se projevuje i ve vztahové a citové rovině, staří Izraelité neznali.

2.2 Ženská homosexualita v průběhu dějin

V Úvodu jsem avizovala, že literárních pramenů zabývajících se ženskou homosexualitou je dostupných mnohem méně než zdrojů zaměřených na homosexualitu mužskou. S trochou nadsázky lze říci, že tento stav koresponduje s celkovým vývojem způsobů nahlížení na ženskou homosexualitu v průběhu lidských dějin. Po staletí byl kladen důraz na penetrační sex a dominanci mužů, proto stály otázky vzájemného intimního soužití dvou žen mimo zájem veřejnosti. Nejen, že se ženám nevěnovalo tolik pozornosti jako mužům, ale mnohdy se nedbalo ani na to, co mezi sebou prováděly a jaké povahy byly jejich vztahy, jejich role byly po staletí podřízené a upozaděné. Možná i proto v dnešní době dvě ženy zavěšené do sebe v našich sociokulturních podmínkách nepůsobí tak nápadně, jako když totéž provedou dva muži – kteří se takovým činem jasně vymykají *tradičnímu* mužskému chování, které jim předepíše naše společnost.

U této kapitoly se může zdát, že není v těsném sepětí s tématem práce a dějinný přehled je tudíž nadbytečný. Pokládám však za vhodné následující text zařadit, aby měl čtenář k dispozici širší souvislosti vývoje společenského náhledu na ženskou homosexualitu, který se může sekundárně odrazit mimo jiné i v problematice spojení křesťanství a homosexuality u lesbických žen.

Termín *sapfismus* zmiňovaný v předchozí podkapitole vznikl podle básničky Sapfó žijící v 6. stol. př. n. l. na ostrově Lesbos. Ta je známá tím, že vyjadřovala v básních lásku k ženám, většinou chovankám dívčí internátní školy, kterou vedla. Ve starověkém Řecku sice nacházíme zmínky o ženské homosexualitě, zejména v básních této aristokratky z Lesbu a sporadicky se lesbické výjevy dochovaly i ve výtvarném umění, celkově však o této problematice máme velmi málo informací. Sama Sapfó, jež je symbolem starořecké homosexuality – díky svým básním oslavujícím ženskou krásu a kultivovanost, plných vroucích vyznání lásky – je postavou značně kontroverzní. Jak uvádějí Cejnková, Holubová a Vachůt (2008) žila tato žena podle tradice většinu svého života v Mytiléně, byla vdaná a měla dceru. Její život je obestřen legendami o její náklonnosti k ženám, ale zároveň o jejích vztazích s muži. Pravou sexuální orientaci Sapfó nelze tedy spolehlivě doložit.

O athénských ženách a jejich erotických preferencích nemáme prakticky žádné zmínky, neboť jejich postavení je vykazovalo výhradně do domácností,

nemohly se účastnit společenského, politického a kulturního života. V tomto směru měly lepší pozici spartánské ženy, které měly v sociálním životě více volnosti. Spartští muži trávili mnoho času ve válkách, ženy byly ponechány doma, takže je zde vyšší předpoklad náhradního sexuálního chování (nakolik bylo toto chování skutečně pouze *náhradní*, však můžeme jen spekulovat). K otázce existence lesbismu ve starověké Spartě předkládají Cejnková, Holubová a Vachůt (2008) úryvek ze spisu Hovory hetér Lúkiána ze Samomaty, v němž je vylíčeno vyprávění ženy svedené lesbičkou: Ona mě líbala, počínala si jako muž, těžce dýchala a zdálo se, že pociťuje nesmírnou rozkoš. Otázku, co konkrétně s ní žena prováděla, se vypravěčka zdráhala zodpovědět, neboť podle ní je neslušné o takových podrobnostech hovořit. Details jsou nám tedy utajeny.

Lesbická láska Římanek probíhala podobně jako u Athéňanek spíše skrytě. Římané tuto formu soužití netolerovali, protože podle nich žena, která dokáže uspokojit jinou ženu, aktivně přebírá mužskou výsadu a může je následně chtít ohrozit i ve věcech politických. Římští literáti se tomuto problému věnovali v některých satirických dílech. Například Martialis se ostře vysmívá ženám, které se věnují atletice, holdují alkoholu a dávají přednost sexuálnímu styku s jinou ženou. O těchto ženách píše, že zhltnou šestnáct porcí pro atleta, sedm džbánek vína, a když je chlípnost chytá, nechtějí cucat mužský úd, namísto toho k dívkám jdou si zamlsat (Cejnková, Holubová & Vachůt, 2008).

V polovině 14. století panoval názor, že homosexualita vážně ohrožuje obnovení populace po morových ranách. Navíc byly ženy v tomto období považovány za mnohem prostopášnější než muži. To se promítlo do zákonů, které stanovovaly pro osoby, které byly usvědčeny z provádění nepovolených sexuálních praktik, přísné a velmi tvrdé tresty. Mužům i ženám usvědčeným z homosexuality hrozilo, že je zaživa upálí. Podle dobových zpráv byla ale takováto odsouzení poměrně vzácná (Brundage, 1987, in Spencer 1999). V Evropě byla jedinou přípustnou formou pohlavního styku soulož manžela s manželkou v misionářské poloze a jakékoli jiné projevy sexuálního chování se postupně stávaly závažnými a obłudnými hříchy. Od počátku 14. století se homosexualita začala dávat do souvislosti s magií a démonismem. V 15. století převládl v souvislosti s hony na čarodějnice názor, že homosexuálové byli zplození ďáblem. Není přesně známo, kolik žen bylo usmrceno v rámci hony na čarodějnice v letech 1450 až 1793, obviněných však byly milióny (Spencer, 1999).

V 16. století se byly veškeré sexuální mimomanželské projevy potlačovány. Tuto myšlenku prosazoval zejména rychle se šířící protestantismus. Spencer (1999) odkazuje na soudní záznamy, z nichž se dozvídáme o dvou deviantních prvcích – transvestitismu a lesbismu. Přívrženci radikálních protestantských skupin, tzv. puritáni, se podíleli na kolonizaci Ameriky. V kolonii New Haven v roce 1655 zveřejnili sbírku zákonů, ve které se nacházela zmínka o lesbickém zločinu, přičemž v zákoníku se tento prohřešek objevuje poprvé.

I přes hrozbu tvrdých postihů, však můžeme doložit existenci lesbických vztahů díky dochované milostné korespondenci (v časovém období od 16. do 19. století) různých významných žen. Faderman (2002) zmiňuje například anglickou královnu Marii II., švédskou královnu Kristýnu nebo šlechtičny na dvoře Ludvíka XIV., jejichž lesbické vztahy byly považovány za běžné. Autor tuto skutečnost komentuje tak, že muži „nedokázali si představit, že by pro ženy mohli být v jakémkoli ohledu nepotřební. Za prvé se obecně uznávalo, že ženy musí vstupovat do svazků s muži, aby přežily. V porovnání se svrchovaným významem heterosexuálního pouta se nároky lásky mezi ženami jevily jako zcela nepatrné. Za druhé ve falocentrickém světě bylo nepředstavitelné, že by žena mohla dosáhnout výraznějšího sexuálního uspokojení bez přítomnosti muže“ (Faderman, 2002, str. 36). Díky tomuto přístupu mohly ženy navazovat hlubší erotické vztahy, aniž by pohoršovaly své okolí – neboť při sexu mezi ženami chyběla penetrační složka a proto byl považován za méněcenný.

Devatenácté století tvoří podle Lenderové (1999) první fázi předělu mezi církví reglementovanou sexualitou a sexuálním osvobozením druhé poloviny 20. století. Zrušení robotní povinnosti a nástup industrializace a urbanizace se promítlo i do intimního soužití lidí, neboť sexuální život již nebyl pod diktaturou zemědělského roku. Navíc církev upravila počet svátků a postních dní, které byly zatíženy přísným zákazem pohlavního styku. Přesto zůstával vliv církve – v našich sociokulturních podmínkách zejména katolické – velmi výrazný a sexualitou se začala více zabývat i lékařská literatura. Homosexualita byla tedy nejen zavrhována, ale rovněž podléhala medikalizaci jakožto jedna z pohlavních úchylek, kterou je třeba vymýtit. Např. v roce 1866 byla jako jedna z léčebných metod ženské masturbace navrhována ženská obřízka, tj. amputace klitoris a malých stydkých pysků. Pokud by prováděla žena onanii v rámci homosexuálního styku, byla by k tomu navíc trestně stíhána dle tehdejší platné legislativy.

Lázeňský lékař Oldřich Rožánek vydal v roce 1905 dvoudílnou publikaci Pud pohlavní a prostituce, v němž popisoval své úspěchy v léčbě homosexuality neinvazivní metodou. Dle svých slov dokázal způsobit převrat pudu pohlavního sugescí prováděnou v hypnóze.

Na přelomu devatenáctého a dvacátého století se lékaři soustředili hlavně na hlavní znak homosexuality – preferenci osoby stejného pohlaví, coby eroticky atraktivního objektu – snažili se tento příznak léčit. Dále pak bádali po fyziologických příčinách homosexuality. Rupp (2002) historický exkurz uzavírá výčtem přelomových událostí 20. století (vývoj feministického hnutí, sexuální revoluce, zakládání lesbických spolků atp.), které více či méně přispěly i k masivnější sociální akceptaci homosexuality. Nové poznatky z oblasti lékařství nakonec pomohly v roce 1992 k vyřazení homosexuality z Mezinárodní klasifikace nemocí Světovou zdravotnickou organizací WHO.

Tento historický exkurz poskytuje zdůvodnění, proč je i v postmoderní věnována stále nízká pozornost výzkumům zaměřeným výlučně na problematiku ženské sexuality a homosexuality. Jedná se o důsledek společenského smýšlení, které se formovalo po staletí. Tato kapitola pomáhá také ozřejmit možné důvody, proč nemají lesbické ženy zvýšenou potřebu veřejné manifestace svého sexuálního chování a preferencí. Takovýto globální přístup se může odrazit v individuálním pojmání vlastní homosexuality u lesbických žen a může sehrát roli i v procesu integrace homosexuality a křesťanské víry.

3 HOMOSEXUALITA A KŘESŤANSTVÍ

3.1 Homosexualita v kontextu křesťanských dějin

Křesťanství v principu vykazovalo sexualitu vždy jen do věrného a nerozlučného manželství, díky tomu panují názory, že mělo od počátku záporný postoj k homosexualitě. Pro doložení negativního postoje křesťanství k homosexualitě teologové zastávající přístup doslovného výkladu Bible odkazují zejména na příběh o Sodomě ve Starém zákoně, v níž mělo být před jejím zničením homosexuální chování velmi rozšířeno, a na dopisech Pavla z Tarsu (Nový zákon). Přesto se postoje jednotlivých křesťanských myslitelů různily. Brzek s Pondělíčkovou-Mašlovou (1992) dokládají, že např. Klement Alexandrijský či Tomáš Akvinský zaujímali jednoznačně odmítavý postoj. Oproti tomu např. již Origenes ve své době interpretoval zničení Sodomy nikoli jako trest za homosexualitu, ale jako trest za odmítnutí proseb poutníků o pohostinství. Jan Zlatoústý již ve středověku rozlišoval ty, kdo se zajímají jen o slast (které odmítal), a ty, kdo homosexuálního partnera skutečně milují.

Různorodost křesťanských přístupů a hodnocení se vystupňovala do takové míry, že se začaly v druhé polovině 20. století objevovat snahy o sjednocení morálních postojů alespoň v rámci katolické církve. V roce 1975 byl v Prohlášení Kongregace pro učení víry deklarován tradiční odmítavý postoj k homosexuálnímu chování a toto stanovisko bylo znovu zopakováno a více rozvedeno v dopise Pastorače homosexuálních osob určeném biskupům téže kongregace (Brzek & Pondělíčková-Mašlová, 1992).

Skoblík (2004) odkazuje na dokument *Persona humana* z roku 1975, v němž je uvedeno, že někteří lidé homosexualitu omlouvají, zejména pokud jde o typ tzv. *konstitutivní*, který je charakteristický přirozeným sklonem, na rozdíl od typu *přechodného*, pocházejícího z chybné výchovy, z návyku a špatných příkladů. Konstitutivní homosexualita je jejími obhájci popisována jako upřímné společenství lásky, podobné manželství. Je nutností, protože člověk nedokáže vést samotářský život. Dokument tyto úvahy zamítá a nepřipouští pro homosexuální jednání objektivní morální ospravedlnění. Nechce tím však říci, že zároveň s objektivním zamítnutím je nutno vždy myslet na těžké provinění jednajících osob. Po pastorační stránce se dokument přimlouvá za pochopení pro

tyto lidi a za podporu jejich naděje v překonání obtíží, které je svízelně izolují. Subjektivní vina musí být posuzována velmi opatrně a uvážlivě, ale jak vyplývá ze zkušenosti samotných homosexuálů, jistě ne s ukvapeným apriorním rozhodnutím se pro nevinu.

Na jednom z výroků Skoblíka si můžeme všimnout jednoho z dosud velmi rozšířených názorů, kteří mnozí křesťané zastávají: „uvádí se, že opravdu nevléčitelné případy homosexuality jsou ve zřetelné menšině. Pro viditelné výsledky léčby se patrně dosud udělalo velmi málo. Spíše panuje a je propagován názor, že homosexualita je cosi daného, s čím se nedá nic dělat a s čím se také nic dělat nemusí“ (Skoblík, 2004, s. 213). Přesto, že v Mezinárodní klasifikaci nemocí homosexualita již dávno nefiguruje, určitá skupina křesťanů i nekřesťanů o její neléčitelnosti stále pochybuje. Názorovou roztržičnost týkající se tohoto bodu můžeme vyzorovat i mezi jednotlivými vysokými představiteli církve, byť je její oficiální stanovisko vůči homosexualitě v konečném důsledku odmítající.

Ve svém historickém výčtu nicméně Skoblík pokračuje a rozepisuje se, že církve čelila i nadále silnému tlaku společnosti a v roce 1986 vydala druhý dokument zabývající se pastorem homosexuálů, v němž vyzývá ke zintenzivnění pastorační práce „takto postižených“ s cílem usnadnit či umožnit umístění těchto lidí v církvi. Dokument připomíná obecnou mravní zásadu, že sklon k nesprávnému jednání není hříchem, hříchem je pouze vyhovění tomuto sklonu. (Skoblík, 2004) Církve také odkazuje na nepřirozenost homogenitálních praktik s odvoláním se na fakt, že při takovém spojení odpadá tvarová a funkční komplementarita mužských a ženských orgánů a tělo k homogenitálním praktikám není uzpůsobeno. Vysokou sociální hodnotu homosexuálního partnerského vztahu církve nepopírá, ale vzhledem k tomu, že takový pár nemůže přirozeně splynout v harmonickou jednotu těl a plodit potomstvo, jsou osoby s homosexuální orientací odkázány na trvalou sexuální zdrženlivost.

Přesto však i v katolické církvi zůstávají názory na tento problém mezi morálními teology i prostými duchovními značně diferencované. Stanoviska představitelů nekatolických církví se různí. Můžeme pozorovat široké spektrum názorů. Na jedné straně stojí ti, kteří navazují na puritánsko-kalvínskou tradici, setrvávají na nejtvrdějších odsuzujících postojích a na rozdíl od katolíků neznají žádný kompromis. Druhá strana názorového spektra navazuje spíše na tradici luterskou, zdůrazňuje především bratrské přijetí každého člověka v lásce, a tak i

homosexuály zcela akceptuje. To můžeme doložit například na praxi evangelické církve v bývalé NDR. Postoje církve jsou však nadále důležité pro ty homosexuály, kteří se cítí křesťany.

V kapitole 1.1 jsem nastínila lásku Boha ke světu, potažmo k lidem. Láska (k Bohu i bližnímu) je jednou ze tří základních ctností křesťanství, proto se zdá být paradoxní, že mnoho křesťanů zastává v rozporu s touto ctností krajně homofobní, nenávistné postoje. Dále je zajímavé, že přesto, že se sám Kristus v celém Novém zákoně k homosexualitě explicitně nevyjadřuje, někteří křesťané církevní diskriminaci homosexuálů neopodstatněně obhajují tím, že i pro Ježíše by byla homosexualita nepřijatelná.

Francek (2000) dokonce odkazuje na ustanovení v josefínském hrdelním řádu (čl. XIX, § 19), v němž stojí, že sodomský hřích jest hanebná a proti přirození čelící chlípnost. Takový se páchá, když muž s mužem, žena se ženou neb taky žena s mužem proti přirození něco tělesného provozují. Takoví (k výstraze jiným tak proto i přirození hřešícím nelidem) podle těžkosti prohřešení buď zaživa spálení neb nejprv sťati, pak na hranici uvržení [...] popel pak buď do řeky neb do povětří uvržen neb rozházen býti má.

K sodomii se podle tereziánského zákoníku až do konce šedesátých let 18. století řadila jak homosexualita, tak například onanie, či sexuální styky mužů a žen, které nesměřovaly přímo k oplodnění. V tomto případě se jednalo především o anální sex, orální sex či polohy při souloži, které Šimon Lomnický z Budče kritizuje jako nepřirozené. Doslovně můžeme jeho pohoršení číst v knize Zločin a sex v českých dějinách: „situace, kdy partneři hovadsky, svinsky aneb raději ať dím pesky se scházejí a tudy v smilstvu větší libosti a rozkoše vyhledávají. Takové smilstvo sodomské jest velmi ohavné, nestydaté i také škodlivé“ (Francek, 2000, s. 116). Stejný autor následně uvádí, že se v pramenech zabývajících se sexuálními delikty v 16.-18. století vyskytují homosexuální vztahy jen ojediněle. Lesbické vztahy zde nejsou uváděny vůbec.

3.2 Biblické odkazy na homosexualitu

Část badatelů a iniciativ (např. Kairos 98, 1999; Kohl, 2004; Helminiak, 2007) převádí křesťanský pohled na homosexualitu do opačné roviny, než jakou jsem prezentovala doposud, tj. poukazují na takové pasáže v Bibli, kde jsou

homosexuální vztahy popisovány kladně. Vzhledem k tomu, že drtivá většina biblických zmínek o homosexualitě, resp. homosexuálním chování věnuje vztahu mezi dvěma muži, v uvedených ukázkách se jimi budu zabývat, i přesto, že práce je zaměřená na homosexuální ženy. Na následujících úryvcích se pokusím doložit nejednoznačnost postoje Bible k homosexualitě a jejímu zaměření více na homosexuální chování, než na homosexualitu jako celek.

3.2.1 David a Jónatan

Nejznámějším příkladem je láska Jónatana a Davida, u nichž Bible několikrát prozrazuje, že je spojoval hluboký citový vztah. Např. 1 S 18, 1-4 vypráví o tom, jak se král Jónatan zamiluje do urostlého a sympatického pastýře s krásnýma očima, do nováčka na královském dvoře, Davida: „I skončil rozhovor se Saulem. Jónatan přilnul celou duší k Davidovi, zamiloval si ho, jako sebe sama. Saul ho totiž vzal onoho dne k sobě a nedovolil mu vrátit se do otcovského domu. A Jónatan uzavřel s Davidem smlouvu, neboť ho miloval jako sám sebe. Jónatan svlékl plášť, který měl na sobě, a dal jej Davidovi, též své oděnění i s mečem, lukem a opaskem.“ Nakonec, když Jonatán zemřel, dosahuje Davidův nářek největší intenzity: „Stýská se mi po tobě, můj bratře Jónatane, byls ke mně pln něhy, tvá láska ke mně byla podivuhodnější nad lásku žen“ (2 S 1, 26).

Helminiak (2007) tento úryvek komentuje tak, že přesto, že se v něm nikde výslovně nehovoří o homosexualitě, příběh je nápadně podobný mýtickému vztahu Gilgameše a Enkidu, který je všeobecně považován za homosexuální. Laičtí křesťané ani teologové však tento vztah neodsuzují, naopak je pro ně symbolický pro hloubku citu mezi oběma muži.

Na obdobné pro-homosexuální výklady reagují jiní autoři (např. Houdmann, nedat.), kteří předkládají opačné argumenty. Vykládat příběh o Davidovi a Jónatánovi jinak než coby příklad dokonalého a pevného přátelství, které je ukázkou vzájemné úcty a respektu bez jakéhokoliv sexuálního podtextu, je podle nich směšné a nemá žádný skutečný biblický základ. Takovéto spory mezi jednotlivými autory poukazují na značnou roztržitost v postojích církve a na bohatost přístupů, jak lze s biblickými texty zacházet.

3.2.2 Obcování s mužem jako se ženou

V Lv 18, 22 je formulován zákaz: „Nebudeš obcovat s mužem jako se ženou. Je to ohavnost,“ který je často v doslovném výkladu prezentován jako jednoznačné a nevyvratitelně zamítavé stanovisko Bible (a na jejím základě i církve) k homosexuálním praktikám. Domnívám se však, že k tomu, aby mohly být biblické texty aplikovány na problémy soudobé společnosti, je třeba využít výkladu historicko-kritického. Nejen formulace, ale i pouhá slova měla před dvěma tisíciletími jiný význam a byla použita ve zcela odlišném kontextu, než je tomu dnes. Proto, pro správné pochopení textu je potřeba k těmto skutečnostem přihlídnout. Chceme-li poukázat na výše zmíněný úryvek z Leviticu, je nezbytné nejdříve vědět, co Bible chápe jako *obcování s mužem jako se ženou* a co je v historicko-kritickém kontextu nazýváno *ohavností*.

Prvním termínem je bezpochyby myšleno praktikování análního sexu mezi muži. Helminiak (2007) ale názorně vysvětluje, jaký byl původní význam takového sexuálního spojení. Obecná představa pohlavního aktu byla taková, že muž je partnerem aktivním, nadřazeným, kdežto žena zastává pouze funkci pasivní, receptivní, podřízenou. Jak bylo uvedeno v předchozích kapitolách, postavení žen bylo v tehdejší době výrazně podřadné a tedy i zastávání role ženy při sexuálním spojení bylo pro muže urážlivé. V takovémto pojetí tedy nejde odmítání sexu mezi muži, ale spíše o protest proti poženšťování muže.

Druhou klíčovou formulací je *ohavnost*. Jaký význam měl pro staré Izraelity výraz *ohavnost* příkladně zachycuje Lv 20, 25: „Proto rozlišujte mezi čistými a nečistými zvířaty a mezi nečistým a čistým ptactvem, abyste se nestali ohavnými kvůli zvířatům, ptactvu a všelijakým zeměplazům, které jsem oddělil, abyste je měli za nečisté“. Helminiak (2007) k vysvětlení termínu *ohavnost* dodává, že pro izraelskou společnost byl vyjádřením porušení pravidel čistoty, jímž byla zavázána, a která ji udržovala odlišnou od ostatních národů. Kromě obcování s mužem jako se ženou byly považovány za dočasně znečišťující i události z fyziologického hlediska nevyhnutelné jako menstruace u ženy (Lv 15, 19) nebo výron semene u muže (Lv 15, 16; Dt 23,11). Izraelský koncept chápání čistoty je natolik komplikovaný a spjatý s historicko-kulturními zvyklostmi, že jej nelze vysvětlovat výhradně pomocí dnešních hygienických měřítek a stejně tak ani *ohavnost* nemůžeme interpretovat aktuálním synonymem odporu. Celý zákaz

obcování mezi muži na základě těchto informací je těžké chápat jako zákaz homosexuálních praktik, nebo dokonce homosexuality jako celku.

3.2.3 Rút a Noemi

Patrně jediným případem, kdy se v Bibli hovoří o čisté lásce mezi dvěma ženami, je starozákonní příběh z knihy Rút. Vdova Noemi měla dva ženaté syny, kteří však v mladém věku zemřeli. Jedna snacha se vrátila ke své původní rodině, zatímco, druhá – Rút – ji odmítla opustit. Když se tyto dvě ženy měly rozloučit, přimkla se Rút k Noemi se slovy: „Nenaléhej na mě, abych tě opustila a vrátila se od tebe. Kamkoli půjdeš, půjdu, kdekoli zůstaneš, zůstanu. Tvůj lid, bude mým lidem a tvůj Bůh mým Bohem. Když umřeš ty, umřu i já a tam budu pochována. Ať se mnou Hospodin udělá, co chce! Rozdělí nás od sebe jen smrt.“ Rt 1, 16-17.

Nemůžeme jasně prokázat, zda obě ženy spojovalo pouze přátelství, nebo jejich bývalý svazek mezi tchyní a snachou. Podle chování první snachy můžeme usoudit, že nebylo Rútinou povinností u Noemi zůstat. Učinila tak čistě ze své vůle, protože ji s Rút spojoval vřelý cit. I kdyby se jednalo o lesbický vztah, církev tento příběh neodsuzuje, naopak podobně jako u známějšího příběhu Davida a Jónatana oceňuje jejich vzájemnou hlubokou lásku.

Z těchto úryvků lze usoudit, že církev brojí zejména proti sexu mezi homosexuály. Sama kvalitu ani intenzitu nefyzické homosexuální lásky nijak nesnižuje, ba dokonce přiznává, že může být po psychické stránce stejně hodnotná, jako vztahy heterosexuální.

Martin C. Putna (2012) jde ve svém výčtu prohomosexuálních výkladů Bible ještě dál. Poukazuje na snahy postmoderních teologů hledat a nacházet v biblickém textu cokoli, co si čtenář usmyslí. Výše uvedené výklady byly založeny na serióznosti a usilovaly o akceptaci v rámci širší biblistiky. Tyto postmoderní pokusy záměrně provokují a předem počítají s pravděpodobným nepřijetím křesťanské společnosti. Autor si také všímá, že jsou neustále dalším postavám a situacím přičítány gay nebo spíše queer³ významy. Putna upozorňuje

³ Termín queer je zastřešujícím výrazem pro všechny sexuální menšiny a je často upřednostňován aktivisty odmítajícími tradiční generové rozdělení rolí. (Online Etymology Dictionary, nedat.).

na ještě radikálnější metody – pokládání otázek, zda byl sám Ježíš gay. Jakkoli vyznívá tato otázka absurdně je stále častěji zodpovídána kladně. Důkazy jsou nacházeny například v biblickém odkazu na vztah Ježíše s učedníkem Janem. Ten byl podle radikálů pokládán za muže, kterého Ježíš miloval. Gay křesťanské komunity mají ale k takovýmto výkladům značně rozporuplný vztah.

4 PASTORACE HOMOSEXUÁLNÍCH OSOB

V návaznosti na předchozí kapitulu zařazuji část, v níž se budu věnovat pastorači homosexuálů. Ač téma svým obsahem spadá do předchozího textu Homosexualita a křesťanství, považuji jej za natolik široké a významné, že jsem se rozhodla vyčlenit mu samostatnou kapitolu.

Slovo *pastorace* můžeme dle Akademického slovníku cizích slov (2000) vyložit jako péči o duchovní směřování. V širším kontextu se jedná o soubor činností, jimiž církev navenek i dovnitř realizuje své poslání – působí na konkrétní lidi (věřící i nevěřící) v jejich konkrétních životních podmínkách. Pastorační činnost se může týkat určité skupiny osob (např. mládeže) nebo určitých životních situací (např. pastorace v nemocnicích). Pastorace je službou lidem a může spočívat v pomoci jak při hledání či upevňování víry, při řešení nejrůznějších životních situací a zahrnuje například i udílení svátostí. Těžiště pastorační péče je ve farnostech a jejich farních společenstvích.

Pastorací homosexuálů, jak jsem již nastínila v kapitole 3.1, se zabývá mnoho dokumentů, které konkretizují postoje církve k homosexuálním osobám i homosexuálním praktikám.

4.1 Persona humana

Homosexualitě se věnuje oddíl 8 v Prohlášení Kongregace pro nauku víry o některých otázkách sexuální etiky. Dokument *Persona humana* vydaný v roce 1975 se zabývá mimo jiné tím, jak se mění postoje některých lidí k homosexuálům ve smyslu snahy omlouvat jejich stejnopohlavní vztahy. Rozebírá, že se začalo prosazovat dělení homosexuálních osob na ty, jejichž sklon se zrodil z nesprávné výchovy, nedostatečné sexuální zralosti, zvyku, špatného příkladu nebo jiných podobných příčin, a je *přechodný* nebo alespoň není nevyléčitelný, a homosexuály, kteří jsou jimi *stále* na základě jakéhosi druhu vrozeného instinktu nebo poškozené soustavy, jež považují za trvalé (*Persona humana*, nedat.).

Na základě tohoto rozlišení zastávají někteří lidé názor, že je jednání „stálých“ natolik přirozené, že je nezbytné dovolit jim odpovídající homosexuální vztahy v upřímném společenství života a lásky, podobné manželství. *Persona*

humana (Persona humana, nedat.) na tyto ohlasy reaguje tvrzením, že je třeba takové homosexuály přijímat s pozornou vlídností ducha a povzbuzovat v naději, že jejich vlastní nesnáze a společenské odcizení budou jednou překonány. Také jejich míra provinění musí být posuzována opatrně. Odmítá však, aby byly homosexuální úkony těchto lidí omlouvány jen z toho důvodu, že jsou považovány za odpovídající jejich stavu. Odkazuje na objektivní mravní řád, podle něhož jsou homosexuální spojení úkony, které postrádají své nezbytné a podstatné pravidlo. Dále uvádí, že jsou v Písmu svatém odsouzeny jako vážná zvrácenost. Tento výrok Písma dosvědčuje, že homosexuální skutky jsou ze své vnitřní podstaty nezřízené a že v žádném případě nemohou být schvalovány.

4.2 Homosexualitatis problema

List Kongregace pro nauku víry biskupům o pastorači homosexuálních osob z roku 1986 navazuje na předchozí dokument. Nepřijatelnost homosexuálních úkonů argumentuje tím, že při nich nelze plodit potomstvo a lidé nemohou naplňovat pravý význam sexuality tak, jak je Božím plánem ustanoven pro manželství. Poukazuje rovněž na chybějící komplementárnost homosexuálních svazků tak, jak bylo uvedeno již v kapitole 3.3 Požehnaný sex.

Například v odstavci 3 je uvedeno, že homosexuální sklon není sám o sobě hříchem, přesto však tenduje k jednání morálně nezřízenému (*Homosexualitatis problema*, nedat.). Homosexuální osoby by se proto měly stát předmětem zvláštní pastorační péče, aby nepropadly víře v mravní přijatelnost realizace svých sklonů. V odst. 15 je vyslovena podpora biskupům, aby se důsledně věnovali pastorači homosexuálních osob, které by byly jasně zpraveny o nemorálnosti naplňování svých sklonů a zároveň, aby jim bylo pomozeno vyhnout se příležitostem ke hříchu.

Dokument ve svém 11. odstavci přiznává i lidem s homosexuálními sklony základní svobodu, která charakterizuje lidskou bytost a která jí dává zvláštní důstojnost (*Homosexualitatis problema*, nedat.). Právě pro tuto svobodu, stejně jako při každém odmítání zla, se díky svému úsilí osvíceném a podpořeném Boží milostí dokáží vyhnout homosexuální aktivitě.

4.3 Prohlášení Kongregace pro nauku víry 1992

V reakci na rozšiřující se antidiskriminační legislativu bylo v roce 1992 vydáno prohlášení Kongregace pro nauku víry nazvané Několik úvah ohledně ohlasů na legislativní návrhy nediskriminace homosexuálních osob. Ve své první části přímo navazuje na *Homosexualitatis problema*. V druhé části se zabývá praktickou uplatnitelností těchto principů v zájmu ochrany rodiny, rodinného života a společnosti. Homosexualita není podle tohoto prohlášení srovnatelnou vlastností jako například rasa, etnický původ apod. a vzhledem ke své objektivní nezřízenosti podléhá morálnímu soudu (Congregation for the Doctrine of the Faith, 24. července 1992). Z textu vyplývá, že např. v otázkách umístování dětí do adopce nebo pěstounské péče, zaměstnávání učitelů nebo nábor do armády nelze brát diskriminaci jako nespravedlivou. Pokud bude společnost považovat homosexualitu za jeden z faktorů, kdy je diskriminace nelegální, může se dle kongregace stát, že bude menšinová sexuální orientace dalším zdrojem lidských práv, jak je tomu např. při tzv. zvýhodňování menšin nebo zvláštním zacházení při přijímání pracovníků. A to celé může vést k nepřipustné legislativní ochraně a propagaci homosexuality.

4.4 Prohlášení Kongregace pro nauku víry 2003

Zákony o registrovaných partnerstvích byly pro Kongregaci pro nauku víry v roce 2003 popudem pro vydání dalšího prohlášení s názvem Úvahy ohledně návrhů na právní uznání svazků mezi homosexuálními osobami. Jak se můžeme dočíst na webových stránkách vatikánského státu, právní povýšení homosexuálního svazku na úroveň manželství musí nutně vyvolat mravní odpor. Manželství má ve společnosti exkluzivní postavení a smysl, pro nějž byla tato instituce vytvořena – založení rodiny - nemůže registrované partnerství nikdy naplnit. Prohlášení apeluje na striktní povinnost všech katolíků, aby právnímu uznávání homosexuálních svazků odporovali a chránili tak společnost před škodlivými vlivy, které na ni takové svazky mají, zejména v případě, že by se jejich tolerance stupňovala (Congregation for the Doctrine of the Faith, 3. června 2003).

4.5 Prohlášení Kongregace pro bohoslužbu a svátosti

V reakci na vzrůstající pedofilní a homosexuální skandály spojenými s kněžími římskokatolické církve byl v roce 2005 vydán dokument Instrukce o kritériích pro rozlišování povolání u osob s homosexuálními sklony v souvislosti s jejich přijetím do semináře a připuštěním ke svátosti svěcení. (Congregation for Divine Worship and the Sacraments, nedat.) V prohlášení stojí mimo jiné i to, že ačkoli církev hluboce respektuje osoby s homosexuálními sklony, nemohou být tyto lidé přijati do semináře a připuštěni ke svátostnému svěcení. List obsahuje i varování před přijetím nejen osob, které homosexualitu praktikují nebo v sobě mají hluboce zakořeněné sklony, ale i lidí, kteří podporují tzv. gay kulturu. Podle dokumentu se tyto osoby nacházejí v situaci, která závažně brání správným vztahům mezi muži a ženami. Kongregace cítí povinnost uchránit církevní společenství před negativními důsledky, které by mohly vyplynout ze svěcení lidí s hluboce zakořeněnými homosexuálními sklony. Do semináře může být přijat jen člověk citově zralý s rozvinutým pravým smyslem pro duchovní otcovství, což se neslučuje s homosexuálními sklony.

Podobně jako v předchozích dokumentech se i v tomto prohlášení církev soustřeďuje výhradně na sexuální stránku homosexuálně laděných svazků. Neřeší vztahové a citové potřeby homosexuálů a vytváří tlak na potlačování homosexuálních sklonů, které mohou ústít v pocity viny, úzkosti, či deprese či jiné psychické obtíže případně až v nežádoucí agresivní vybití sexuálních tužeb.

4.6 Katechismus katolické církve

V praxi kněží pro účely pastorační práce běžně odkazují na příslušné pasáže v Katechismu katolické církve, konkrétně na paragrafy 2357-2359:

Par. 2357 uvádí: „Homosexualita označuje vztahy mezi muži nebo ženami, kteří pociťují pohlavní přitažlivost, výlučně nebo převážně, k osobám téhož pohlaví. Během staletí a v různých kulturách se projevuje velmi rozmanitými způsoby. Její psychický zrod zůstává z velké části nevysvětlitelný. Tradice, opírající se o Písmo svaté, které představuje homosexuální vztahy jako velkou mravní spoušť, vždy prohlašovala, že „homosexuální úkony jsou vnitřně nezřízené. Odporují přirozenému zákonu. Odlučují pohlavní úkon od předávání

života. Nejsou plodem opravdového citového a pohlavního doplňování se. V žádném případě nemohou být schvalovány“ (Katechismus katolické církve, 1995, s. 574). Domnívám se, že zejména na základě této teze vznikají četné homofobní postoje katolíků, kteří jí ospravedlňují své odmítavé chování a dále se nesnaží o hlubší prostudování celé problematiky.

Následuje však par. 2358, který upravuje, jak mají být homosexuální osoby přijímány církevním (i necírkevním společenstvím): „Nezanedbatelný počet mužů a žen má vrozené homosexuální sklony. Ti si nevolí svůj homosexuální stav; pro většinu z nich je to zkouška. Proto mají být přijímáni s úctou, soucitem a jemnocitem. Vůči nim je třeba se vyhnout jakémukoliv náznaku nespravedlivé diskriminace. Takové osoby jsou povolány naplnit Boží vůli ve svém životě, a jsou-li křesťany, spojit těžkosti, s nimiž se mohou setkat v důsledku svého stavu, s obětí Pána na kříži“ (Katechismus katolické církve, 1995, s. 574). Tento odstavec jasně dokládá, že si církev uvědomuje komplikovanost homosexuální problematiky ve světle křesťanské víry a nelze ji (stejně jako homosexuální osoby) jednoznačně pohrdlivě odsoudit.

Závěrečný par. 2359 hovoří o tom, že „homosexuální osoby jsou povolány k čistotě. Skrze ctnost sebeovládání, jež vychovává k vnitřní svobodě, často skrze podporu nezištného přátelství, modlitbu a svátostnou milost mohou a mají se postupně a rozhodně přibližovat ke křesťanské dokonalosti“ (Katechismus katolické církve, 1995, s. 574).

Ze všech výše uvedených informací vyplývá, že pokud se homosexuální člověk nevzdá své homosexuality a nevybere si život v absolutní čistotě a pokoře nelze mu dle tradic katolického učení a pastorače umožnit přístup ke svátostem – neboť by k nim přistupoval v rozporu s církevními nařízeními, v mravní zvrácenosti. Odepření svátostí je pak citelným zásahem do duchovního života věřícího křesťana, s nímž se musí vyrovnávat.

4.7 Synoda biskupů o rodině

Dne 5. listopadu 2013 zveřejnil Vatikán pod plným zněním text přípravného dokumentu pro třetí mimořádné valné shromáždění biskupské synody s názvem Pastorační výzvy pro rodiny v souvislosti s evangelizací. Součástí dokumentu,

kteřý byl distribuován všem biskupům, je také dotazník, jenž si klade za cíl zmapovat, jak se církve jako celek a hlavně jednotlivé farnosti vyrovnávají s citlivými tématy. Oficiálním odůvodněním k takovému kroku je vyjádření, že se sociální a duchovní krize, tak evidentní v dnešním světě, stává pastorační výzvou v evangelizačním poslání církve. (Olson, 5. listopadu 2013).

Dotazník v rámci Pastoračních výzev pro rodiny v souvislosti s evangelizací je rozdělen do devíti okruhů s celkem 39 převážně otevřenými otázkami. Zabývá se rodinnou morálkou a sexualitou. Věnuje pozornost například pastoraaci nesezdaných, rozvedených či nepokřtěných párů nebo homosexuálních svazků. Z hlediska této práce se jeví nejvíce zajímavý pátý okruh Svazky osob stejného pohlaví. Obsahuje tři otevřené a jednu uzavřenou otázku. Zájem je soustředěn na pastorační pozornost osob žijících ve stejnopohlavním svazku, postoje lokálních církví k těmto svazkům stejně jako ke státu, který tyto svazky podporuje. Dotýká se i pastoračních možností u stejnopohlavních párů, které adoptovaly děti. (Pastoral Challenges to the Family in the Context of Evangelization, 5. listopadu 2013)

Hladilová (8. listopadu 2013) si všímá, že ač jsou pre-synodní dotazníky běžné a tudíž by se mohlo zdát, že papežův počin není nijak revoluční, Pastorační výzvy pro rodinu v souvislosti s evangelizací jsou v určitých aspektech unikátní. Nový je styl dotazníku, obsah a především šíře adresátů. Dotazník také prověří konzultační mechanismy nejen české římskokatolické církve. Díky jeho zpracování se projeví, jak dokáží biskupové komunikovat s jednotlivými farnostmi a data následně postoupit Vatikánu.

4.8 Pastorage v rámci nekatolických církví

Katolická církev zaujímá k homosexualitě navenek jednotné stanovisko. U nekatolických církví je velmi obtížné určit jejich postoje, neboť jsou jednotlivé denominace názorově i věroukou velmi roztříštěné. Situaci navíc ztěžuje fakt, že v ostatních církvích chybí instituce podobná katolické Kongregaci pro nauku víry, která by jednotlivá oficiální prohlášení zaštiťovala.

Českobratrská církev evangelická přesto v roce 2006 dokument Problematika homosexuálních vztahů. Prudký, M. et al. (2006) se v textu věnuje dvěma úhlům pohledu na homosexualitu – teologickému a medicínskému. V textu

popisuje, že nelze Bibli vykládat doslovně, neboť historický kontext starověkých společenských norem je zcela odlišný od těch současných. Zároveň homosexuální orientace v soudobém pojetí před více než dvěma tisíci lety neexistovala. Biblické texty nehovoří o homosexuálních vztazích, coby svazcích vyjadřujících vzájemnou lásku osob stejného pohlaví. Navíc v Novém Zákoně se zmínky o homosexuálním jednání či homosexuálních sklonech objevují jen okrajově a v Ježíšově pojetí nejsou přítomny vůbec. Autoři zdůrazňují, že je biblický obraz homosexuality a jejích projevů značně fragmentovaný a nezřetelný a proto je nutné se vyvarovat příliš jednoznačných a zásadních závěrů.

V ostatních církvích se způsoby pastorační a zacházení s homosexuálními osobami různí. Setkáváme se zde s nepřijetím, nabádáním k sexuální abstinenci, či doprovázením k heterosexuální adaptaci (např. Janošová, 2000; Paulk & Paulková, 2004).

5 COMING OUT

Pro proces sebezpřijetí a vyrovnání se s homosexuální orientací se vžilo pojmenování coming out. Weiss (2010) jej definuje jako vnitropsychický konflikt mezi internalizovanou homofobií, která zahrnuje zvnitřnění a ztotožnění se s negativními sociálními postoji k homosexuální orientaci na jedné straně a nově rozpoznáním, nebo alespoň podstatně uvědomovaným vlastním erotickým zaměřením na straně druhé. Jde o kognitivně behaviorální proces, který zahrnuje rozpoznání, sebezpřijetí a schopnost širší integrace sexuální orientace do své osobnosti. Jeho délka a intenzita je také určována tím, jak orientaci akceptují nejbližší lidé – zpravidla rodiče.

Psychologie chápe coming out v širším slova smyslu. Pojem vychází z anglického sebeotevření a v psychoterapii se používá pro odhalení se, přiznání se, či odkrytí důvěrné skutečnosti o sobě. Hartl a Hartlová (2010) dále zmiňují, že veřejné přiznání sexuální orientace je jen jednou z možných variant psychologického coming outu.

5.1 Problematika heterosexismu v souvislosti s coming outem

Z mého pohledu průběh coming outu komplikuje fakt, že je jednou z dominantních institucí naší společnosti *heterosexismus*⁴. Budeme-li popisovat termíny muž a žena, či mužskost a ženskost, využijeme patrně k popisu heterosexuální obsah – tedy, že mužskost je něco, co imponuje ženám a ženskost něco, co imponuje mužům. Instituci heterosexismu často potvrzují svým jednáním i sami homosexuálové, neboť, jak uvádí například Fafejta (2004), je pro ně snazší na svou odlišnost neupozorňovat. Dochází tak k situacím, v nichž muž, který se dvoří ženě, zpravidla nebere v potaz její možnou minoritní sexuální orientaci. V případě, že je daná žena lesba, většinovou společností je přijímáno jako nevhodné, kdyby takovéto dvoření nějak důrazně odmítla. Heterosexuální vztahy jsou tedy chápány jako přirozené a normativní a stávají se vzorem pro neheterosexuální vztahy. S přihlédnutím k těmto náhledům jsou jednou skupinou

⁴ Fafejta (2004) preferuje vlastní termín heterosexualismus. V textu bude upřednostněn termín heterosexismus, který je všeobecně rozšířenější a běžně užívaný i v zahraničních zdrojích.

lidí homosexuální páry odmítány, protože leží mimo normu. Další skupina lidí se často táže, kdo v daném homosexuálním páru zastává mužskou a kdo ženskou roli. Pomocí rozdělení rolí v souladu s heterosexuálními normami se stává homosexuální soužití pro tazatele srozumitelnější. Mnohdy se s heterosexuálními normami (a přijetím mužské/ženské role) identifikují i sami homosexuálové.

Normativita heterosexismu je v euroamerické společnosti natolik zakořeněna, že může hrát klíčovou roli v procesu coming outu. Rodiče, kteří zjistí, že je jejich potomek homosexuál, mohou najednou nabýt dojmu, že je zklamal, vymyká se normě a tím pádem je „neslušný“. Takové zjištění pak bývá pro rodiče nezdárka naprosto šokující a může být důvodem k zavržení dítěte, nebo k narušení citových vazeb či kontaktů. Fafejta (2004) tvrdí, že podobně mohou situaci vnímat i sami homosexuálové. Po celý svůj dosavadní život byli vystavováni heterosexuálním normám, s nimiž se nedokázali zcela identifikovat. Následkem toho sami sebe někteří mohou vnímat negativně, mohou se pokoušet popírat svou sexuální orientaci a navazovat svazky s osobami opačného pohlaví.

5.2 Specifika lesbického coming outu

Největším problémem homosexuálně orientovaných lesbických žen, jež procházejí coming outem bývá jejich náboženská víra. V rámci jejich osobní identity se střetávají dvě klíčová hlediska: sexuální orientace a osobní víra – a právě ta bývá měřítkem v posuzování sebe sama v souladu se zásadami, jež mají pro tyto ženy-křesťanky subjektivně velmi vysokou závaznost. Jak uvádí Janošová (2000) pojetí homosexuality z hlediska křesťanství zásadním způsobem ovlivňuje individuální přijetí sexuální odlišnosti jedince. „Příčinou je ostrý vnitřní rozpor mezi křesťanským ideálem a mezi subjektivně přirozeným cítěním, které jedince většinou v dospělosti (stejně jako heterosexuálně založené) stimuluje k životu v partnerství s druhým člověkem“ (Janošová, 2000, s. 77). Tento vnitřní rozpor je samozřejmě prožíván jak gayi, tak lesbami.

Pro lepší orientaci přikládám modely coming outu, které popisují jednotlivé fáze celého procesu. První uvedený je šestifázový model Cassové. Pro srovnání připojuji pětistupňový model Colemana a čtyřstupňový model Woodmana a Lennyho.

5.2.1 Model Cassové

Tento model je jedním z nejznámějších a nejvíce citovaných modelů, který pracuje se šesti fázemi možného průběhu coming outu. Popisuje ho Červenková a Bianchi (2003):

V první fázi, kterou nazývá *zmatek v identitě*, začínají ženy pochybovat o své heterosexuality. Nastává u nich postupné uvědomění, že je jejich cítění a chování bisexuální nebo možná zcela homosexuální. Přesto všechno se ale stále ještě za heterosexuálky považují. Na zmatek ve vlastní identitě reagují několika způsoby: vyhledávají informace o sexuální orientaci a identitě, aby dokázaly zodpovědět své otázky, které se týkají lesbických projevů, či toho, co všechno obnáší být lesbou. Následně se mohou snažit o popření své lesbické identity, tzn. žena potlačuje veškeré chování, které by mohlo být považováno za projev homosexuality, nebo své erotické zážitky s jinou ženou si vysvětluje jako důsledek opilosti či pouhé experimentování.

Hlavním úkolem fáze *porovnávání identity* je vyrovnání se s pocitem odcizení od okolí. Žena cítí, že se odlišuje od svých vrstevnic, rodiny a ostatní společnosti. Tyto pocity mohou vyústit do snižování významu heterosexuálních osob, případně k izolaci a potlačení otevřeného homosexuálního chování. Opouštění heterosexuální identity je doprovázeno ztrátou plánů a očekávání vztahených k budoucnosti. Nedílnou součástí tohoto procesu tvoří smutek. Žena může prožívat ztrátu pocitu kontinuity mezi minulostí, přítomností a budoucností, protože už není tím, kým si myslela, že je. Jistým způsobem opětovného objevení této kontinuity je změna vnímání vlastní minulosti, při které vzrůstá důležitost zážitků s lidmi stejného pohlaví.

V následující fázi *tolerance identity* si žena začíná uvědomovat sexuální, sociální a citové potřeby, které jí lesbická identita přináší. Již o sobě postupně uvažuje jako o lesbě a navazuje kontakty s lesbickou komunitou. Důležitý faktor tohoto období ale je, že se stále prezentuje jako heterosexuálka, pokud se nachází v kolektivu většinové, heterosexuální společnosti.

Akceptace identity je čtvrtou fází, v níž žena přechází od prosté tolerance své lesbické identity k jejímu celkovému přijetí. Stále častěji se setkává s jinými lesbickými ženami. Začíná zveřejňovat svou lesbickou identitu a to zmenšuje rozpor mezi tím, jak se vidí ona sama a jak ji vidí okolní společnost. V této fázi

může být žena přímo vystavena posměškům, nadávkám, či jiným neakceptujícím reakcím okolí v důsledku odtajnění své orientace.

Pátá fáze je obdobím tzv. *hrdosti na identitu*. Lesbicky orientovaná žena ostře rozlišuje lidi na homosexuály a heterosexuály. Začíná pociťovat hrdost na to, že je lesba a svou příslušnost k lesbické komunitě. Odsuzuje veškeré projevy diskriminace na základě sexuální orientace. Objevuje se silná touha po zveřejnění své sexuální orientace limitovaná vědomím, že je tento úkon někdy sociálně nevhodný. Překonání této fáze zpravidla vede k ucelenější identitě ženy, nežřídka však předchází rozčarování a hněv na existující sociální nespravedlnost doprovázený snahou o zrovnoprávnění sexuálních menšin s heterosexuální majoritou.

Závěrečnou fázi nazývá Cassová *syntéza identity*. Žena opouští jednoznačnou kategorizaci na my-homosexuálové a oni-heterosexuálové. Navazuje kontakty s heterosexuálními muži a ženami, kteří podporují její identitu, důvěra k nim vzrůstá. Svou sexuální orientaci trvale včleňuje do své ucelené identity jako jeden z klíčových aspektů své osobnosti. Homosexuální identita už není skrývána. Coming out je dle Cassové v této fázi dokončen, což vede u ženy k pocitu klidu a stability (Červenková & Bianchi, 2003).

5.2.2 Colemanův model

Pro srovnání připojuji jiný model. Coleman (1982) zpracoval pětifázový model coming outu, přičemž se jednotlivé fáze mohou navzájem prolínat. S tímto modelem dále pracují různí autoři (např. Beaty, 1999; Stehlíková, Procházka & Hromada, 1995), kteří o něm hovoří následovně:

První fází je tzv. *precoming out*, v níž u sebe jedinec pociťuje určitou odlišnost. V této fázi není schopen odchylnost pojmenovat, ani nedokáže určit její důvod. Mezi příklady chování a prožívání uvádí v dětství preference her opačného pohlaví či oblečení. Později se odlišnost projevuje například komplikovaným vztahem k vrstevníkům – zejména u osob stejného pohlaví. Všechny tyto aspekty mají vliv na sebevědomí a sebehodnocení jedince. Dítě v předškolním a mladším školním věku není schopno určit, co je v nepořádku, trpí snížením sebehodnocením a depresi a jediným východiskem pro ventilaci nevědomého konfliktu se stávají problémy s chováním.

Následnou fází Coleman nazývá vlastním *coming outem*. Osoba procházející touto fází identifikuje své homosexuální pocity. Skutečnost, že se jedná o homosexuální orientaci, buď ještě plně nechápe, nebo ji neakceptuje a snaží se s ní bojovat. Dalším vývojovým úkolem této fáze je vyjevení homosexuálních pocitů a fantazií druhé osobě, jejíž reakce má enormní vliv na další průběh celého procesu coming outu. Je-li zpětná vazba pozitivní, může to vést k překonání předsudků, přijetí vlastních pocitů a zvýšení sebevědomí. Autor upozorňuje, že zejména akceptace rodičem je velmi mocný nástroj pro sebepřijetí. Dodává, že nejčastěji tato fáze probíhá mezi 13. a 18. rokem věku.

Vývoj coming outu pokračuje fází *explorace*, v níž jedinec experimentuje a navazuje první homosexuální vztahy. Kromě nabírání zkušeností s homoerotickými vztahy jsou zde dalšími vývojovými úkoly rozvíjení pocitu osobní přitažlivosti, získávání sexuálních kompetencí a počátek nahlížení na sexuální orientaci nejen z hlediska sexuality, ale v kontextu potřeb druhých osob spojených s láskou a vzájemnou podporou. Nejvýraznějším rizikem tohoto období je zneužívání alkoholu a drog pro zmírnění pocitu bolesti z odmítnutí a nedostatku sebeúcty.

Ve fázi *prvních vztahů* nastupuje zvýšené potřeba intimity a vstup do stabilního vážného vztahu. První homosexuální vztahy jsou charakteristické velkou intenzitou v prožívání, kterou může paradoxně provázet pocit nedostatečné důvěry, sobeckosti, negativními pocity vůči partnerovi a obavou ohledně dlouhodobé perspektivy vztahu. Vývojovým úkolem se proto stává naučit se fungovat ve stejnopohlavním svazku v převážně heterosexuální společnosti.

V poslední fázi – *integrace* – dochází k integraci osobnosti. Sexuální orientace a partnerský život jsou začleněny do hodnotového systému jedince.

5.2.3 Model Woodmana a Lennyho

Čtyřstupňový model, který dle Daviese (1996) patří vedle modelu Cassové a Colemana mezi triádu nejcitovanějších a nejznámějších modelů coming outu, hovoří o stádiích odmítnutí, zmatek v identitě, dohoda a deprese. Tento model významně začleňuje do celého procesu různé formy odborné pomoci, nejčastěji psychoterapii a psychosociální poradenství. Davies (1996) popisuje stádia následovně:

V první fázi – *odmítnutí* – se jedinec může zabývat homosexuálními aktivitami, ale sám se s minoritní sexuální orientací neidentifikuje. Příčiny svého chování a jednání zdůvodňuje vnějšími okolnostmi – opilostí, náhodou, náhlým experimentem. Může vyhledat odbornou pomoc – pedagoga, psychologa, ale přichází s prosbou o radu v jiné záležitosti jako např. úzkostné stavy, poruchy spánku apod.

S další fází – *zmatek v identitě* – si jedinec začíná připouštět svou homosexuální orientaci. Není s touto situací spokojený, je nešťastný a zmatený. Vyhledává psychoterapeuta, který by mu pomohl situaci pochopit a zvládnout. Riziko představuje terapeut, který homosexualitu klienta nepřijímá a volí nevhodné postupy terapie zahrnující snahy o heterosexuální adaptaci.

Ve stádiu *dohody* se jedinec snaží vrátit k původnímu způsobu života, odmítá přijmout nezvratnost orientace. Pokouší se smlouvat sám se sebou i s odborníky, kteří mu mají dle jeho očekávání pomoci situaci vyřešit. Věřící homosexuálové v této etapě smlouvají s Bohem a zažívají intrapsychický konflikt při konfrontaci vlastní sexuální orientace a postojů církve.

Do čtvrté fáze – *deprese* – člověk vstupuje za předpokladu, že se svou novou identitu vnitřně nepřijal. Může zažívat vztek, pocity viny a prohlubující se deprese. Stěžejní roli zaujímá podpora rodiny a přátel a kvalitní terapie, díky níž by měl člověk nalézt pozitiva nové identity.

5.3 Rodičovský coming out

S minoritní sexuální orientací se vyrovnává nejen samotný homosexuál, ale také jeho rodiče – za předpokladu, že se ji zveřejní. Kvalita vzájemných vztahů, hodnoty, které vyznávají rodiče a otevřená komunikace v rodině jsou stěžejními prvky, které hrají klíčovou roli při rozhodování jedince, zda se svěřít se svou orientací rodičům. V případě, že se rodiče o minoritní orientaci svého dítěte dozvědí, procházejí podobně náročným procesem, jako jejich potomek, tzv. rodičovským coming outem. Potýkají se nejen se samotným faktem, že jsou rodiči homosexuála (s čímž jsou stále spojovány společenské předsudky), ale také s novou životní perspektivou – svou (je ohrožena role prarodiče) i svého potomka (možné společenské stigma, obavy o nalezení vhodného partnera, spokojenost potomka apod.).

Ondrisová et al. (2002) se v knize Neviditeľná menšina: Čo (ne)vieme o sexuálnej orientácii venuje i problematice rodičovského coming outu, jehož existencia je podľa mého názoru známa spoločnosti menej než proces coming outu samotné homosexuálne orientované osoby. Autorka popisuje šesť štádií:

Prvá fáza je nazvaná *šok*, pretože práve ten býva zároveň i prvou reakciou na odhalenie homosexuálnej orientácie potomka. Rodiče zpravidla neočakávajú, že by ich dieťa mohlo byť homosexuálne orientované. Dieťa se drtivou väčšinou reakciou rodičov obáva a často vzájomnou priamou konfrontáciou na toto téma rôznymi spôsobmi obchádza. Najčastejšími postupmi homosexuálov, ako podnietiť u rodičov myšlienku na možnú minoritnú sexuálnu orientáciu svojich potomkov, je zanechanie knihy s homosexuálnou tematikou alebo časopisu s článkom o homosexualite otvoreným na príslušnej strane tak, aby si rodičia všimli a sami začali tápať.

Následuje fáza *popretia a izolácie*, ktorá poskytuje rodičom čas na znovunabytie rovnováhy, ktorá bola narušená prekvapivým zistením. Veľmi často nové skutočnosti nevidia. Homosexualitu svojho dieťaťa nezriedka považujú za prechodnú fázu, prejav vzdoru či chuti experimentovať a zažiť niečo nové. Niektorí rodičia sa vedomo či nevedomo stavajú do odporu a homosexualitu dieťaťa si vôbec nepripúšťajú. Akékoľvek snahy o diskusiu na toto téma sú bezvýsledné a homosexualita sa stáva jakýmsi rodinným tabu. V tejto fáze rodičia čelia mnohým stereotypom spájaným s homosexuálmi a homosexuálnym správaním. Nastupuje pocit izolácie, keď rodičia podliehajú dojmu, že sú jediní, koho stihla takáto fatálna situácia. Tento pocit môže napomôcť k počiatočnej akceptácii dieťaťa.

Po odeznení štádia popretia a izolácie nastáva obdobie *hněvu*. Rodičia hľadajú vonšiu príčinu homosexuálnej orientácie dieťaťa. Môže sa objaviť obviňovanie druhého rodiča, kamarátov dieťaťa alebo jeho učiteľov a školy. Intenzita hněvu a forma jeho ventilácie má rôzne podoby. Zdešenie či dokonca zuřivosť rodičov môže ústiť v odmietnutie alebo v krajnom prípade fyzickom napadnutí dieťaťa. Prejavy hněvu bývajú zpravidla miernejšie, pokiaľ k odhaleniu nedojde náhle, ale postupnými náznakmi. Vybíjanie kumulovanej agrezie smerom do okolia pomáha rodičom mierne vlastný pocit viny.

Hnev strieda *vyjednávanie a dohadovanie*. Táto fáza je charakteristická uzavíraním pomyselných dohôd, ktoré majú navrátiť pôvodnú rovnováhu a rodinný status. Rodič môže chcieť po dieťati, aby sa o homosexualite už nezmiňovalo, nešířilo túto informáciu ďalším ľuďmi (v niektorých prípadoch jde o zákazy svedčenia se

druhému rodiči). Věřící rodiče se obracejí s prosbami na Boha, aby zbavil jejich dítě toho „problému“, výměnou za ctnostný život rodiče. Mohou se vyskytnout i snahy o léčbu dítěte medicínskými i alternativními postupy.

Ve stádiu *deprese* obracejí rodiče hněv na sebe. Cítí se vinní, že dítě před odlišnou sexuální orientací nechránili, nebo ji nevhodnou výchovou způsobili. Trpí pocity hanby a ponížení při odhalení širší rodinou, přáteli či kolegy. Negativně se vše může odrazit na sociálních vztazích, neboť z obavy veřejné potupy mohou rodiče opouštět jinak fungující a pevné vazby. U rodičů se prohlubuje deprese v případě, že si osvojí společenské stereotypy a uvěří, že jejich dítě bude osamělé, diskriminované a nucené tajit svou orientaci.

V poslední fázi *akceptace* rodiče dokážou připustit odlišnou identitu dítěte, přestávají lpět na jejím utajování. Do popředí se dostávají potřeby dítě, touhy po prarodičovské roli ustupují. V rodině se opět obnovuje dřívější rovnováha.

6 DOSAVADNÍ VÝZKUMY

Seriózních výzkumů, které by v sobě kombinovaly zájem o oblast homosexuality i křesťanství a zaměřovaly by se navíc na homosexuálně orientované křesťany, je velmi malé množství v porovnání s těmi, které se zabývají samostatně pouze jedním ze zmíněných okruhů. Pátrání po pramenech ztížil již výše uvedený fakt, že lesbická komunita se jeví společensky více skrytá než komunita gayů, a proto jsou i studie více zaměřeny na homosexuálně orientované muže.

V České republice je obecně nejaktuálnějším zdrojem patrně kniha Martina C. Putny (2012) *Křesťanství a homosexualita: Pokusy o integraci*. Jedná se však o přehledovou publikaci, která nabízí srovnání různých úhlů pohledu na možné propojení křesťanství a homosexuality, nejde o výzkumnou studii v užším slova smyslu. Při provádění rešerší ji však můžeme využít coby zdroj inspirace. Při dalším hledání proběhách výzkumnů je nezbytné obrátit se na zahraniční zdroje. I zde však narážíme na nedostatek pramenů, které by byly zaměřeny výhradně na lesbicky orientované

Výzkumy, které byly přesto zrealizovány, jen potvrzují fakta, uvedená v předchozích kapitolách. Například Melton (1991) odkazuje na studii, z níž vyplynulo, že 72% dotázaných křesťanských církví považuje homosexualitu za zvrácenost nepřipustnou v očích Božích (in Rodrigues & Ouellette, 2000). Ellison (1993) a Mahaffy (1996) si v této souvislosti všímají, že menší denominace jsou k homosexualitě tolerantnější než větší křesťanské církve (in Rodrigues & Ouellette, 2000).

Velmi zajímavý je podle mého názoru výzkum Mathyho a Schillaceho publikovaný v roce 2005. Autoři se v něm zabývají vlivem religiozity na psychosexuální vývoj u leseb a bisexuálek. Hned na začátku uvádějí rozpor mezi vlivem křesťanské víry heterosexuálů a homosexuálů. Zatímco na jedince z heterosexuální majority má zbožnost pozitivní vliv, neboť ji vnímají jako podpůrný prvek svého života, u homosexuálů je tomu podle nich opačně a jsou více ohroženi depresemi a suicidálními tendencemi. Titěž autoři dospěli k závěru, že zbožnost není ani protektivním ani rizikovým faktorem ve vztahu k psychosexuálnímu vývoji jako takovému. Takové tvrzení by tedy mohlo vyvrátit domněnku, že pastorační péčí lze působit preventivně proti vzniku či rozvoji

homosexuality u člověka. Při zveřejňování vlastní minoritní sexuální orientace, jsou podle výsledků výzkumu opatrnější a zdrženlivější osoby, pro které je víra velmi důležitá v porovnání s lidmi, kteří pro svůj život vnímají víru jako extrémně důležitou. To může být podle výzkumníků způsobeno vysokou neochotou těchto osob přijmout doktrinální učení bezpodmínečně a při tom si uchovat vysokou míru své víry. Oproti tomu lidé, s tzv. *extrémně důležitou* vírou se mohou lépe přizpůsobovat nebo vyhovovat potřebám své sexuální orientace, i přes nesouhlasné stanovisko církve, k níž se hlásí.

Homosexualitou ve světových náboženstvích se zabývá i Helminiak (2008). U křesťanství poukazuje na široké názorové spektrum zahrnující postoje od naprosto podporujících po absolutně odsuzujících. Ve své studii se zabývá mimo jiné i psychologickými možnostmi práce s homosexuálně orientovanými věřícími. Tito lidé zažívají konflikt mezi duchovní vírou a nábožensko-etickými požadavky dané církví. Pro většinu z nich je náboženství právě zdrojem jejich víry a etiky. Zejména v posledních desetiletích rozvíjejí lidé, bez ohledu na sexuální orientaci, svou spiritualitu i mimo organizované náboženství. I díky tomuto trendu mohou homosexuálně orientovaní věřící duchovně růst a zmírnit tak tlak plynoucí z jejich intrapsychického konfliktu.

V evropském měřítku je unikátní iniciativa Let Our Voices Be Heard! (20. září 2012), která se dlouhodobě věnuje studiu problematiky postavení lesbických křesťanek ve společnosti. Za pomoci dotazníku, jehož znění tvoří přílohu 4 sbírají aktivisté informace o přístupu k homosexualitě na národní úrovni. Iniciativa si klade za cíl zviditelnit problematiku propojení homosexuality a církví, klade důraz na potřeby věřících leseb a zlepšení jejich postavení v rámci církve i společnosti. Upozorňuje na fakt, že v zemích na severozápadě Evropy se můžeme setkat s částečným zájmem o tuto problematiku, s postupem na východ Evropy se ale tato situace výrazně zhoršuje a věřící lesby zde mají nepoměrně horší podmínky pro prosazování svých názorů a práv. Solberg (2013) sesbíral ve své knize Let Our Voices Be Heard!: Christian Lesbians in Europe Telling their Stories příběhy 95 žen z 26 evropských zemí. Výzkumu se účastnily ženy vyznání katolického, pravoslavného, reformovaného, luterského, protestantského ale i například ex-Mormonky, ex-Svědkové Jehovovi, muslimky či buddhistky ve věku od 20 do 65 let. Ženy ve svých výpovědích přiznávají s jakými (mnohdy odmítavými) reakcemi

se setkávaly, čeho se musely vzdát, co jim pomáhalo v tíživých situacích a také, co by uvítaly v budoucnu.

Zajímavou studii představuje výzkum Cognitive Dissonance and its Resolution: A Study of Lesbian Christians. Tři čtvrtiny respondentek (N=173) uvedlo, že má zkušenosti, které odrážejí napětí mezi jejich sexuální orientací a křesťanskou vírou. Mezi nejčastější strategie jakými se věřící lesbické ženy vyrovnávaly s disonancí, kterou pociťovaly, patřila změna vyznání víry a příklon k jiné denominaci nebo úplné opuštění církve, což mělo za následek snížení subjektivně prožívaného napětí. Opuštění bylo ve skutečnosti nejméně čtvrtým řešením. Třetí variantou je setrvání v původní církvi, při čemž nesoulad a napětí ženy pociťovaly i nadále. Důležitými proměnnými byl věk křesťanské identifikace a věk odhalení vlastní homosexuální orientace. Čím později se žena identifikuje jako křesťanka, tím je větší pravděpodobnost, že bude žít v disonanci. Oproti tomu čím později se identifikuje jako homosexuálně orientovaná, tím je větší pravděpodobnost, že změní své náboženské přesvědčení, nebo opustí církev (Mahaffy, 1996).

7 VÝZKUM K POSTUPOVÉ PRÁCI

Cílem postupové práce s názvem *Křesťanství a homosexualita z pohledu věřících lesbických žen* bylo zmapovat zkušenosti věřících lesbických žen se sociálním přijetím a sebestpjetím. Soustřeďovala jsem se na oblasti rodiny, farního společenství a lesbické komunity, v nichž se jednotlivé ženy pohybovaly a dále na to, jak se vnitřně vyrovnávaly s vlastní homosexuální orientací v kontextu svého náboženského přesvědčení. Data pro zodpovězení 4 stanovených výzkumných otázek jsem získávala pomocí semistrukturovaného interview od čtyř účastnic. Znění výzkumných otázek bylo následující:

1. S jakým přijetím se setkávají věřící lesbické ženy ve své rodině?
2. Jak zvládají vnitřně integrovat svoje náboženské přesvědčení a sexuální orientaci?
3. S jakým přijetím se setkávají lesbické ženy ve svém křesťanském společenství?
4. S jakým přijetím se setkávají v rámci homosexuální minority?

Nejrozmanitější výsledky přinesla část týkající se okruhu rodiny. Vyjevení homosexuální orientace provázely v některých případech velmi bouřlivé reakce: afektované výkřiky, sebeobviňování rodičů, zavržení dané ženy. Objevovaly se i mírnější vyčkávací strategie: rodinní příslušníci v některých případech očekávali, že žena prochází přechodnou vývojovou fází, po jejímž odeznění se vrátí k heterosexuálnímu způsobu života. Ženám jejich homosexualitu explicitně nevyčítali. Zkušenosti u tohoto typu přijetí jsou dvojí. Jedny hovoří o určité tabuizaci homosexuality, při níž členové rodiny tiše čekali na odeznění domnělé homosexuální etudy a o tématu nehovořili. Druhé poukazovaly na drobné komentáře, kterými rodina průběžně upozorňovala na pomíjivost tohoto stavu, výhody a normalitu heterosexuálních svazků, případně se snažili ženu seznámit s potenciálními mužskými partnery. U některých členů rodiny se ženy setkaly i s odezvou klidnou a plně přijímající, která neobsahovala žádný z výše uvedených způsobů zacházení.

Na způsob, jakým rodina reagovala na coming out jednotlivých žen měly vliv obecné strategie akceptace nových informací a zvládání zátěžových situací. Byly-li flexibilní, rodina přijala homosexualitu své příbuzné bezproblémově. U

rigidních rodinných konceptů narážely homosexuální ženy na pasivní či aktivní odpor.

Rodina ve většině případů homosexualitu uznala. I zde je nutné rozlišit dvojí uchopení. Prvním je okamžitá a bezvýhradná akceptace homosexuality, která ženám pomáhala ke zvýšení subjektivně vnímané psychické pohodě a dodávala pocit bezpečí. Druhým typem je akceptace získaná v průběhu času. Samotné účastnice výzkumu ji vnímaly jako povrchovou. Postrádaly při ní citovou blízkost rodinného příslušníka.

V okruhu integrace náboženského přesvědčení a sexuální orientace bylo klíčové vnitřní přijetí minoritní sexuální orientace. Všechny ženy shodně uvedly, že se mohly soustředit na nalezení harmonie mezi sexuální orientací a náboženským přesvědčením teprve poté, co uznaly homosexualitu jako plnohodnotnou součást vlastní osobnosti, která je nijak nedegraduje vůči majoritní společnosti. Takovéto nastavení hodnotového systému má za následek subjektivní prožívání vyšší osobní spokojenosti, psychické pohody, vyšší kvality života a zlepšení zdravotního stavu. Žádná z účastnic nepovažuje homosexualitu za hřích. Všechny se domnívají, že homosexualita není v rozporu s křesťanstvím. Způsobem nahlížení na celou problematiku se přiklání k historicko-kritickému výkladu Bible. Využitím těchto postojů docílily plné vnitřní integrace náboženského přesvědčení s homosexuální orientací, aniž by prožívaly negativní intrapsychický konflikt.

Sféra otázek k farnímu společenství odhalila jednotu názorů na formální příslušnost k farnímu nebo křesťanskému společenství. Všechny ženy kladly důraz na vnitřní víru a individuální kontakt s Bohem. Preferují rozvoj vnitřní spirituality a život dle mravních zásad před kontaktem s farním společenstvím a formálním praktikováním katolické víry. S přijetím vlastní sexuality souvisel odklon od formálních náležitostí katolické víry. Farnímu společenství zpravidla nedůvěřují a necítí v něm oporu. Všechny účastnice mají výhrady k oficiálním postojům církve k homosexualitě a homosexuálům. Nepřikládají akceptaci farním společenstvím velkou důležitost. Žádná z respondentek nebyla v době výzkumu členkou farního společenství, které by bylo o její sexuální orientaci zpraveno. V individuálních případech, kdy se heterosexuální členové farního společenství o homosexualitě probandky dozvěděli, záviselo jejich přijetí na těsnosti vztahu s danou ženou. Existuje zde přímá úměra.

Okruh přijetí lesbickou komunitou se vyznačoval rovněž konzistencí zkušeností. Lesbické křesťanky jsou kladně přijímány na základě individuálních osobnostních charakteristik. Víra či ateismus nemá v přijetí lesbickou komunitou vliv. V rámci komunity respondentky nevyhledávají příležitosti ke konverzaci o víře. V případě zájmu jsou k podobným rozhovorům otevřeny.

PRAKTICKÁ ČÁST

8 VÝZKUMNÝ PROJEKT

Celá práce se zabývá Věřící lesby jsou v průběhu života stavěny do situací, v nichž se musejí vyrovnávat se svou minoritní sexuální orientací a procházet procesem coming outu jak vnitřního tak vnějšího. To vše se ale děje v kontextu jejich náboženského přesvědčení, které může zásadním způsobem ovlivnit celý proces i nahlížení na sebe sama. Příběhy a prožitky jednotlivých žen se váží ke dvěma velmi intimním oblastem lidského života – náboženskému přesvědčení a sexualitě. Z toho důvodu jsem pro výzkumný projekt zvolila kvalitativní přístup, který mi umožnil citlivější uchopení celé problematiky, jaké by v kvantitativním přístupu zcela jistě nebylo možné. Domnívám se, že skrze kvalitativně zaměřený výzkum jsem mohla lépe porozumět specifikům tohoto tématu i náhledům lesbicky orientovaných křesťanek a získat maximum dat k hlubšímu zpracování.

8.1 Cíl výzkumu a výzkumné otázky

Na základě uvedeného výzkumného problému jsem si stanovila tři cíle výzkumu:

1. Prozkoumat zkušenosti věřících leseb s reakcemi rodiny na jejich coming out,
2. Popsat kontext coming outu v rámci rodiny.
3. Popsat proces osobní integrace homosexuální orientace a křesťanské víry.

Cílem výzkumu je zmapování zkušeností věřících lesbických žen s coming outem a přijetím v rámci rodiny a procesem sebepřijetí, čili jak se probandkám podařilo vnitřně integrovat své náboženské přesvědčení a sexuální orientaci.

Stanovila jsem si čtyři výzkumné otázky:

1. S jakými reakcemi na spojení homosexuality a křesťanské víry se setkávají věřící lesby ve své rodině?
2. Jaký vliv měly postoje rodiny na coming out věřících lesbických žen?

3. Jaké strategie využívaly věřící lesbické ženy při vnitřní integraci náboženského přesvědčení a sexuální orientace?
4. Jaké jsou účinné strategie integrace náboženské víry a homosexuální orientace?

8.2 Strategie získávání vzorku a metody tvorby dat

Výzkumný soubor byl vytvořen využitím kombinace následujících nepravděpodobnostních metod výběru vzorku: metoda sněhové koule, metoda samosběru, metoda příležitostného a kvótního záměrného výběru.

Kvótní záměrný výběr jsem prováděla v souladu s doporučeními Silvermana (2005) – kriticky jsem zvažila parametry populace, které mě zajímají, a na jejich základě jsem vybrala vzorové případy. Stanovila jsem si dvě kritéria výběru, které musí každá účastnice výzkumného projektu splňovat:

- žena homosexuálně orientovaná
- křesťanského vyznání víry⁵

Kontakty na potenciální účastnice výzkumu jsem získávala pomocí čtyř zdrojů: *prvním* byl inzerát na serveru Lesba.cz, v němž jsem uvedla, že se jedná o výzkum k diplomové práci, spolupráce je anonymní a realizovaná prostřednictvím osobních rozhovorů. Dále jsem inzerát zveřejnila na profilu Lesbická seznamka umístěném na sociální síti Facebook a iGirls a na blogu l-laska-rozchod.webnode.cz/, na jehož autorku jsem dostala doporučení od jedné účastnice výzkumu. V inzerátu jsem uvedla, že se jedná o výzkum k diplomové práci, spolupráce je anonymní a realizovaná prostřednictvím osobních rozhovorů. Zároveň jsem poukázala na fakt, že věřící lesby jsou obtížně dostupnou subpopulací, a proto jsem požádala i o rozšíření informace o probíhajícím výzkumu dalším (i zadaným) lesbickým ženám. Na tuto výzvu reagovaly 4 ženy, z nichž pouze jedna se skutečně výzkumu zúčastnila. Další dvě ženy přestaly v průběhu e-mailové korespondence reagovat a jedna žena musela být vyřazena

⁵ Příslušnost k denominaci nebyla předem definovaná; jednotlivé probandky nemusely být v době realizace rozhovorů praktikujícími křesťankami, tzn. nebyla u nich vyžadována pravidelná účast na bohoslužbách, svátostech apod.

na základě nesplnění prvního výběrového kritéria: jednalo se o ženu bisexuálně orientovanou.

Druhým zdrojem byly samotné účastnice výzkumu, které mi poskytly kontakty na další potenciální respondentky. Probandky, s nimiž jsem se setkala, se následně obrátily na ženy ze svého okolí, které by vyhovovaly výběrovým kritériím s nabídkou spolupráce na výzkumu. Po jejich souhlasu s předáním kontaktu jsem takto oslovila pět žen. Čtyři ženy se výzkumu zúčastnily.

Třetím zdrojem byli přátelé a známí, kteří mi poskytli kontakty obdobně jako výše zmíněné účastnice výzkumu. Každá z těchto žen byla nejdříve seznámena s účelem výzkumu a souhlasila s předáním kontaktu. Jednalo se o pět žen. Na pozvání k účasti ve výzkumu odpověděly pouze tři ženy, které se následně výzkumu se zúčastnily.

Čtvrtý zdroj představovala spolupráce s Českým radiožurnálem. Reportérku tvůrčí skupiny náboženských pořadů při provádění rešerší a získávání inspirace k novým námětům pro reportáže zaujalo téma mé postupové práce, které bylo zveřejněno na webových stránkách katedry psychologie Univerzity Palackého v Olomouci. Práce byla zmíněna díky mé účasti katedrovém kole mezinárodní soutěže studentských prací 2013. Reportérka následně zjistila, že pokračuji ve výzkumu v rámci diplomové práce. Kontaktovala mě a nedlouho poté jsme natočily krátký rozhovor o problematice spojení víry a homosexuality z pohledu lesbicky orientovaných křesťanek. V závěru interview, které bylo v říjnu 2013 zveřejněno na internetových stránkách Českého radiožurnálu⁶, byla připojena i výzva pro potenciální účastnice, aby mne v případě zájmu kontaktovaly na uvedené e-mailové adrese založené speciálně pro potřeby výzkumu. Touto cestou se o výzkumu dozvěděly další dvě respondentky, které mě kontaktovaly. Jedna žena musela být z výzkumu vyřazena pro bisexuální orientaci. S druhou byl rozhovor proveden prostřednictvím elektronické korespondence. Z důvodů časové vytíženosti, velké vzdálenosti respondentky a kolizi v domlouvání termínů setkání nemohl být proveden osobní rozhovor.

Výzkumný projekt byl (až na jeden výše popsany případ) realizován v rámci osobního setkání za využití semistrukturovaného interview. Díky němu jsem mohla

⁶ Rozhovor je dostupný na http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/zpravy/_zprava/jak-coming-out-ovlivnuje-vztah-lesbickych-zen-k-bohu-k-cirkvi-a-vztahy-v-rodine—1267313.

pružně reagovat na informace, které mi jednotlivé probandky poskytly a případně do rozhovoru zařadit doplňující otázky. Možnost přímého pozorování umožnila zachycení bezprostředních projevů emocí, které se měnily společně s doprovodnými gesty, mimikou či intonací v souladu s probíranými oblastmi. Takto získané informace zpřesnily interpretaci dat. Celý zvolený postup přispěl nejen k lepšímu pochopení konkrétní situace a k vyčerpávající saturaci dat, což by dle mého názoru nebylo u kvantitativní formy výzkumu možné. Schéma interview přikládám v příloze č. 6.

Zvláštní případ tvořil dvojrozhovor s Gerdou a Hátou. Získala jsem kontakt na Gerdu, jež byla ochotná poskytnout rozhovor. Rozhodla se přivést i svou partnerku Hátu, což mi předem oznámila. Souhlasila jsem se setkáním ve třech, přestože jsem si uvědomovala možná úskalí této volby. Po prvním kontaktu jsem seznala, že bude nejvýhodnější dvojrozhovor uskutečnit v plné míře a nesnažit se provést dva individuální rozhovory. Interview bylo pořizováno jen pár dní poté, co se Háta přestěhovala za Gerdou, navíc ve městě, které na rozdíl od své partnerky příliš neznala. Háta se přiznala, že se jí na domluvenou schůzku příliš nechtělo. Díky Gerdě se nejen dostavila, ale měla i větší pocit jistoty. Dvojrozhovor se jevil velmi nosný a více otevřený paradoxně díky přítomnosti obou partnerek. V několika bodech se stalo, že jedna či druhá z žen nevěděla jak přesně formulovat svou odpověď. Danou oblast jsme přeskočily a respondentka se k ní mohla myšlenkově vrátit ve chvíli, kdy jsem se věnovala s otázkami druhé partnerce. Díky tomu, že takto získala čas a prostor k přemýšlení, mohla odpovědět později a svou odpověď si lépe rozvážit. Zpravidla pak doplňovala rozhovor o svůj úhel pohledu nebo se vracela k některému z předcházejících témat.

8.3 Etika

Před uskutečněním každého rozhovoru byly účastnice výzkumného projektu seznámeny s jeho cílem, předpokládaným průběhem, nutností jeho nahrávání na diktafon a procesem následného zpracování dat. Rovněž byly obeznámeny s možností od spolupráce kdykoli odstoupit, případně vyjádřit přání, aby nebyly některé segmenty interview použity při zpracování výzkumu. S prosbou, aby byly některé pasáže při citacích vynechány a sloužily pouze

k mému kvalitnějšímu vhledu do problematiky, se na mě obrátily čtyři ženy. Jejich žádosti jsem vyhověla a příslušná data nebyla do výzkumu zařazena.

Účastnice výzkumu byly zpraveny také o možnosti poskytnutí doslovné transkripce k verifikaci, čehož využily celkem tři ženy.

Transkripce rozhovorů ani audionahrávky nebyly poskytnuty třetím osobám.

Všechny ženy podaly písemný informovaný souhlas, jehož vzor tvoří přílohu č. 5. Respondentce, která poskytla data prostřednictvím elektronické komunikace byl informovaný souhlas zaslán elektronicky. Před zahájením písemných odpovědí souhlas elektronicky potvrdila.

Účastnice výzkumu znaly fiktivní jméno, které jim bylo přiděleno pro účely výzkumu. Ostatní jména, místa a názvy organizací a firem byly změněny, aby byla zachována maximální anonymita účastnic výzkumu.

8.4 Charakteristika výzkumného souboru

Výzkumný soubor tvořilo 10 žen ve věku 23 – 47 let. Jednotlivým účastnicím byla přiřazena fiktivní jména podle abecedního pořádku. Níže uvádím stručnou biografii jednotlivých účastnic výzkumu:

Andrea: 41 let, editorka. Pochází z Prahy z úplné ateistické rodiny. Mezi otcem a matkou byl 25letý věkový rozdíl. Otec byl cca pětkrát ženatý, již nežije. Z předchozích manželství měl syna a dceru o generaci starší než Andrea. S nevlastními sourozenci se Andrea nevidá. Vyrůstala jako jedináček. Uvěřila v šestnácti letech, tajně navštěvovala církevní spolky. V osmnácti řekla o své víře rodičům. Vystřídala několik denominací. Homosexuální orientaci si naplno uvědomila ve svých čtyřiceti letech. Z rodiny oficiálně o její sexuální orientaci nikdo neví. Matce o ní pouze několikrát naznačovala. Žije sama, partnerku nemá.

Beáta: 27 let, sociální pracovnice. Pochází z úplné katolické rodiny z malého města⁷ na v Moravskoslezském kraji, má o rok starší sestru. Sama se považuje za římskou katoličku. Homosexuální orientaci si začala uvědomovat kolem čtrnáctého patnáctého roku života. Poprvé se se svou orientací svěřila matce ve dvaceti letech, krátce poté následoval coming out v rámci užší i širší

⁷ Malým městem je pro potřeby výzkumu chápáno sídlo do 10 000 obyvatel.

rodiny, mezi přáteli i kolegy v práci. Všichni členové rodiny homosexualitu Beáty plně akceptovali, pouze matka vykazuje určité známky uchovávání naděje na návrat k heterosexuality. Žije 2,5 roku s přítelkyní ve společné domácnosti ve středně velkém městě v Olomouckém kraji. Vztah trvá přes tři roky.

Celestýna: 24 let, studentka učitelství náboženství, filozofie a etiky, pracuje jako vedoucí pražské pobočky makléřské společnosti. Pochází z katolické rodiny žijící ve středně velkém městě⁸ v kraji Vysočina. Je jedináček. Dle svých slov nedokáže určit, kdy si poprvé svou sexuální orientaci uvědomila, neboť odjakživa cítila, že je její součástí. Poprvé se zamilovala do spolužačky v patnácti letech. První vztah se ženou měla ve dvaceti letech. O její homosexualitě ví jen její matka, která ji odhalila postupně sama, ale s Celestýnou o tom odmítla hovořit. Celestýna žije v domácnosti s přítelkyní a její matkou. Vztah trvá dva roky.

Dita: 47 let, zdravotní sestra. Pochází ze středně velkého města Jihočeského kraje z ateistické rodiny, má dvě sestry mladší o dva a sedm let. Rodiče se v dětském věku Dity rozvedli, matka si poté našla nového partnera. Uvěřila ve více než dvaceti letech, vystřídala několik denominací, nyní je jí nejbližší evangelická církev. Dita byla 20 let vdaná. V 35 letech se poprvé zamilovala do ženy, o rok později se svěřila se svou orientací manželovi, který se snažil manželství udržet, nakonec se rozvedli. Po několika letech o své sexuální orientaci řekla již dospělé dceři a synovi, oba tuto skutečnost přijali. Má pětiletý vztah s přítelkyní, bydlí odděleně.

Erika: 29 let, sociální pracovnice. Pochází z úplné rodiny, rodiče se rozvedli až v jejím dospělém věku. Otec katolík zastávající názor, že žena je dle Písma podřízena svému muži. Matka evangelička je přesvědčená, že i žena má svá práva a vše záleží na vzájemné dohodě a respektu mezi lidmi. Na výchově se rodiče dle Eriky vždy shodli. Má o rok a půl staršího bratra, který byl vychováván převážně otcem, o její sexuální orientaci neví. Dále o pět let mladší sestru, která o homosexualitě sestry ví, ale o tomto tématu odmítá hovořit. V Bohu věří od útlého dětství, nyní tíhne k evangelické víře, neboť odmítá některá dogmata katolické církve. Homosexualitu si připustila ve dvaadvaceti letech.

Florentina: 23 let, studentka komunikačních studií. Pochází z úplné rodiny z malého města v Olomouckém kraji, nyní žije s partnerkou ve středně velkém

⁸ Jako středně velké město je označováno město do 50 000 obyvatel.

městě ve Zlínském kraji, vztah s partnerkou trvá půl roku. Má o dva roky starší sestru. K víře byla vedena od dětství dědečkem z matčiny strany. V pubertě přestala chodit do kostela. K víře se vrátila zhruba v jednadvaceti letech díky pobytu v Americe. O homosexuální orientaci víry oba rodiče i sestra. Otec Florentiny je silně homofobně zaměřený, odmítá se na o homosexualitě bavit. Matka zastává názor, že by se rodina otcově nevoli neměla přizpůsobovat. Sestra

Gerda: 31 let, sociální pracovnice. Pochází ze středně velkého města v Moravskoslezském kraji. Rodiče se rozvedli, když bylo Gerdě sedm let. Nemá sourozence. Matka a rodina z matčiny strany je věřící – římskokatolického vyznání. Odtud pramenily první zkušenosti s křesťanskou vírou. V sedmnácti letech zažívala výraznou osobní krizi, která souvisela se smrtelným onemocněním babičky, začala brát drogy a odklonila se od víry. Po několika letech se k víře opět vrátila. Sexuální orientaci si naplno uvědomila v šestnácti letech, když se zamilovala do spolužačky. O tři roky později se svěřila rodině i okolí. Reakce na coming out byly velmi rozmanité. Žije s Hátou, vztah trvá tři měsíce

Háta: 27 let, zdravotní sestra, pochází z Prahy z úplné rodiny (otec je pokřtěný, ale stejně jako zbylá část rodiny není věřící). Má o dva a půl roku mladší sestru. Uvěřila před osmi lety na adaptačním kurzu na vysoké škole (obor sociální práce v kombinaci s teologií). Chce se nechat pokřtít. Sexuální orientaci si začala uvědomovat v sedmnácti letech, kdy se poprvé zamilovala do ženy. V jednadvaceti letech měla první vážný vztah, proto se rozhodla svěřit se matce. Postupně se o její orientaci dozvěděla celá rodina, díky její sestře, která s homosexualitou Háty nesouhlasí a rozhodla se vše zveřejnit. Je partnerkou Gerdy, za kterou se přestěhovala.

Ida: 46 let, zaměstnankyně muzea. Rodilá Pražanka, která celý život bydlí v Praze. Matka je dvakrát rozvedená. S biologickým otcem Idy se rozvedla v kojeneckém věku dcery. S druhým manželem přišel rozvod v Idině třinácti letech. Má o čtyři roky mladšího nevlastního bratra. Rodiče jsou nevěřící, s katolickou vírou přišla Ida do styku pouze skrze katolicky zaměřenou babičku. Sama uvěřila kolem šestnáctého nebo sedmnáctého roku věku poté co přijala od dominikánského kněze pozvání do kostela v místě jejího bydliště. V osmnácti letech se nechala pokřtít. Vystřídala několik denominací, má zkušenosti i

s buddhistickými meditacemi⁹, které dodnes praktikuje. V současné době není členkou žádné církve. Homosexuální orientaci si poprvé uvědomila kolem patnáctého až šestnáctého roku věku, když se zamilovala do spolužačky, s níž následně udržovala asi pětiletý přerušovaný vztah. Bratrovi se svěřila ve svých dvaceti letech, biologickému otci ve svých pětatřiceti. Matka se dle slov Idy skutečnosti dovtípila sama a svěřila se širší rodině. O homosexualitě se s Idou nebaví. Žije sama, v současné době bez partnerky.

Justýna: 39 let, poradkyně v psychosociální oblasti. Pochází ze středně velkého města Zlínského kraje. Do pěti let vyrůstala se svou matkou, která měla pět nebo šest dalších dětí s různými partnery. Od pěti do devíti let pobývala v dětském domově. Poté byla adoptována úplnou katolickou rodinou. Ač byla vychovávána v katolické víře a v jedenácti letech byla pokřtěna, vnitřně uvěřila, až v pětadvaceti letech, kdy díky zpovědi náhle pocítila, že je milována Bohem a má u něj bezpečnou oporu, která jí v disharmonickém vztahu rodičů vždy chyběla. Minoritní sexuální orientaci si připustila v 29 letech. Bydlí ve společné domácnosti s partnerkou a jejím synem, ve vztahu jsou pět let. Otec o její sexuální orientaci neví, matka, která již zemřela o homosexualitě Justýny věděla a pravděpodobně se s touto zprávou svěřila širší rodině.

8.5 Způsob zpracování dat

Semistrukturované interview obsahovalo 31 otázek rozdělených do 5 oblastí: Víra, Orientace a Coming out, Vztahy, Rodina a Osobní integrace, které sytily jednotlivé výzkumné otázky. Pozorný čtenář si může všimnout, že ve schématu polostrukturovaného interview je věnována poměrně velká pozornost oblasti partnerských vztahů, a to i přesto, že vztahy lesbických žen nejsou ústředním tématem této práce. Při sestavování schématu jsem vycházela ze svých zkušeností z výzkumu k postupové práci. Věděla jsem, že nalezení partnerky je jedním z nejčastějších důvodů pro coming out v rámci rodiny. Navíc jsem předpokládala, že se v mém vzorku mohou nacházet i ženy, které již sdílejí domácnost se svou partnerkou, což je citelnou změnou v původním rodinném

⁹ Budhismus – nábožensko-filozofický směr, který má napomoci citícím bytostem zbavit se utrpení. Hojně využívá meditací, pročež se stává na Západě velmi populární. (Vojtíšek, 2006)

uspořádání. Na reakce orientační rodiny tedy může mít existence partnerky velký vliv. V neposlední řadě může být partnerka významnou proměnnou v rámci celého procesu osobní integrace respondentky.

Otázkám z výše uvedených oblastí předcházela krátká anamnestická část, v níž jsem se dotazovala probandek na jejich věk, profesi, velikost sídla, v němž bydlí, a na rodinnou situaci, tj. z jaké rodiny pocházejí (úplná/neúplná, počet sourozenců, zda sdílejí domácnost s orientační/prokreační rodinou či samy). Anamnestické údaje mi pomohly se rychleji zorientovat v jejich aktuální životní situaci a také posloužily jako hodnotný zdroj informací o rodinách a tradicích, z nichž jednotlivé ženy pocházely, a které nepochybně přispěly k dlouhodobému formování jejich názorů jak na homosexualitu, tak na otázky související s křesťanskou vírou. Úvodní anamnestickou část jsem provedla jako součást rozhovoru, nikoli krátkým dotazníkem ze dvou důvodů: zaprvé se všeobecnými otázkami na sociodemografické údaje se dařilo odbourávat počáteční ostych a nejistotu respondentek. A zadruhé jsem mohla na tyto informace okamžitě navázat dalšími otázkami, nejasné odpovědi více rozvést a podmínit tak další rozhovor.

Z audionahrávek rozhovorů zhotovila doslovné přepisy za využití transkripčních značek. Vycházela jsem z doporučených značek Silvermana (2005), které jsem si upravila pro vlastní potřebu. Z provedených rozhovorů jsem získala velké množství dat z více oblastí života jednotlivých žen. K jejich zpracování jsem se rozhodla využít dvě metody: metodu vytváření trsů a metodu zachycení vzorců. Výhodou první metody je dle Miovského (2006) možnost seskupovat a konceptualizovat výroky jednotlivých žen do skupin na základě rozlišení určitých jevů, případů, míst apod. „Tyto skupiny (trsy) by měly vznikat na základě vzájemného překrývání (podobnosti) mezi identifikovanými jednotkami“, přičemž trsy se mohou překrývat tematicky, časově či prostorově (Miovský, 2006, s. 221). Metoda zachycení vzorců spočívá ve vyhledávání určitých opakujících se vzorců, které jsou následně zaznamenány (Miovský, 2006).

9 VÝSLEDKY VÝZKUMU

9.1 Víra

V souladu s rozvržením schématu polostrukturovaného interview zahajují i prezentaci výsledků oblastí nazvanou Víra. Abych byla schopná pochopit proces integrace náboženského přesvědčení a sexuální orientace u věřících leseb, bylo nezbytné zjistit, co po jednotlivé ženy víra znamená. Co si pod samotným pojmem víra představí. Kdy a za jakých okolností uvěřily a zda se měnila subjektivně prožívaná intenzita náboženské víry. V okruhu otázek směřujících na víru jsme s respondentkami často narážely na zkušenost s různými denominacemi. Této specifické problematice jsem se rozhodla věnovat celou jednu podkapitulu.

9.1.1 Co znamená víra

Že je víra pojem vnímaný značně subjektivně a každý jej může uchopit různým způsobem, dokládají i výklady jednotlivých žen. Vysvětlovaly, co pro ně ve své podstatě víra znamená. Objevovala se zde shodná, opakující se témata jako intimita a zdroj opory a bezpečí.

„Složitost. Je to jako pro mě hodně komplikovaná věc [...] ...pro mě je ta víra něco fakt, jako hrozně niternýho a hodně jako intimního.“ (Ida)

„Pro mě je to spíš takový jako vnitřní pomoc. [...] ...si povídám sama se sebou a vím, že na mě dohlíží nebo tak, ale úplně nenásilně, prostě jen se cítím jako klidnějc a bezpečnějc, že vím, že se nemám čeho bát, protože všechno je jak má být. To pro mě znamená víra.“ (Florentina)

„...pro mě to představuje nějakou tu vyšší bytost, která v podstatě dohlíží na moje kroky a jednou taky bude hodnotit ty moje kroky. ((úsměv)) A taky asi takovou jako vnitřní sílu mi to dává. Že pokud se mi opravdu něco nedaří, tak já jsem tak vychovávána, že Bůh mě má rád, i když se mi nedaří a čím víc se mi nedaří, tím víc on se na mě jak kdyby dívá. A tím víc na mě jak kdyby dbá.“ (Erika)

„...co to vlastně ta víra pro mě je. Tak je to víra v to, že život je v podstatě nekonečný, že nekončí po smrti. A sama k sobě, jak už jsem říkala, že se snažím žít tak, abych co možná nejméně hřešila a tím si říkám, jak tady zaseju, tak po smrti sklidím. A věřím v setkání s mě nejbližší osobou, která už tady není.“ (Gerda)

9.1.2 Konverze k víře

Vzorek respondentek se štěpil na tři skupiny. První tvořily 4 ženy, které byly k víře vedeny od dětství, víra je provázela a braly ji jako přirozenou součást svého života. Druhá byla složena ze 4 žen, které cestu k náboženské víře našly samy v období dospívání nebo později. Zbývající dvě ženy měly obdobnou zkušenost – k víře byly formálně vedeny již v dětství, ale vnitřně k ní přilnuly až v dospělém věku.

Ženy, které nebyly vychovávány ke křesťanské víře, ale konvertovaly k ní v průběhu života, jsou zpravidla schopny přesně popsat prožitky, kdy poprvé uvěřily v Boha a doslova pocítily jeho přítomnost.

„...když jsem tak tak seděla na tý mládeži a poslouchala, co se tam děje, tak najednou jsem cítila, že tam je někdo, kdo mě má rád a kdo mi může zodpovědět na všechny ty moje otázky. Ale moc jsem nevěděla teda, kdo nebo co to má znamenat, ale bylo to takovej hrozně silnej pocit, že tady je to, co hledám.“ (Andrea)

„...jednou jsem poslouchala pod voknem jenom, abych měla přehled. Ono to bude znít strašně srandovně, protože když naše, ona není farářka, ona je jenom kazatelka a zároveň profesorka, začla zpívat liturgii a bylo pootevřený okno a já jsem to slyšela, tak mě to prostě tak nějak chytlo. A zajímalo mě to. Chtěla jsem jít dovnitř, chtěla jsem to slyšet celý. Pak jsem se toho začla zúčastňovat, začla jsem se o to víc zajímat a prostě mě to tak nějak oslovilo. Jako já si myslím, že nějakej základ ve mně byl už předtím.“ (Háta)

Tyto ženy se shodují, že pro ně první fáze objevování křesťanství a vnořování se do náboženské víry byly spojeny s velmi silnými emocemi. Přípodobňovaly je k období první lásky či zamilovanosti.

„Začátky byly jako období zamilovanosti, stále jsem četla Bibli a hledala každou příležitost se dozvědět víc.“ (Dita)

„...asi nejsilnější to bylo na začátku, to samozřejmě, jak to pro mě bylo nový. Tak když člověk objeví ten poklad, tak jako jsem myslela, že to musím všude rozhlásit.“ (Andrea)

Podobně si na silný okamžik pravého zvnitřnění víry vzpomínají i dvě ženy, které byly ke křesťanství vychovávány, ale trpěly ho, jako jev, k němuž byly spíše nuceny. U Florentiny se jednalo o zážitek v rámci brigády v Americe, kde se setkávala s tím, že lidé běžně debatovali o Bohu a snažili se předávat víru i nově příchozím.

„...šlo o nějaký krátký jako proces. Ona mi něco přečte, já něco přečtu, jako že souhlasím s tím, že to teda nějak přijmu. [...] ...oukej, nechávám Boha, aby mě chránil a něco takovýho, a že vlastně o nic nejde, že jsem to měla brát, že bude jenom líp, že mě to k ničemu nezavazuje. A tehdy to si pamatuju, že fakt jsem jela domů tehdy, tím autem a večer úplně bylo to cítit, strašně zvláštní nebe a úplně jsem cítila, že mám uvnitř strašnej klid.“ (Florentina)

Justýna má konverzi k víře spojenou s osobní krizí, kdy pocítila touhu jít ke zpovědi. Den po jejím uskutečnění nadešel zážitek, díky němuž sama sebe označuje za věřící.

„...šla jsem po ulici a najednou jsem prostě prožila takovej ten zážitek, že jsem vnímala, že mě někdo má rád takovou jaká jsem. A že tady mám nějaké místo, a že jsem cítila jako fakt vděčnost za všechno, co člověk prožil. A drželo mě to. To je taková fakt jako fáze nějaké zamilovanosti. Tak to bylo takové hodně silné. To si pamatuju.“ (Justýna)

Ženy, které se s vírou setkávaly odmalička a integrovaly ji jako svou součást, podobné prožitky nepopisují. Hovoří o významu, jaký pro ně má jejich víra má, ale neurčují, kdy a za jakých okolností došlo k plnému zvnitřnění náboženského přesvědčení.

„No, já nedokážu. Jak poslouchám někoho, jak řekne: Tak a ten a ten den to bylo. Jo a prostě najednou bum a něco na mě zasvítilo a najednou prostě konverze jak blázen. No, tak to nemám.“ (Celestýna)

9.1.3 Dynamika vývoje víry

K otázkám změn v intenzitě prožívání náboženského přesvědčení byly reakce zdánlivě protichůdné.

„Ne, žádné zakolísání jako vyloženě takhle jsem neměla. Já jsem, prostě ve mně samotný se prostě otevřela nová kapitola, nevím, jak jinak to nazvat. A otevřel se prostě nověj obzor a ten zůstane otevřenej, ten se prostě nedá zavřít.“ (Háta)

„Určitě kolísala. Já si myslím, že pokud je vztah k Bohu poctivý, tak musí být dynamický a jednou jsi dole, jednou nahoře. Takže to určitě ta intenzita byla rozdílná, zaručeně.“ (Celestýna) Vzápětí v dalším rozhovoru uvedla svou zkušenost, která zpřesňuje její postoj: „To bylo tenkrát, jak jsem se poprvé zamilovala v patnácti do kamarádky ve škole a vůbec jsem nevěděla, která bije to ani, to klesla intenzita mojí víry v církev nikoli v Boha.“ (Celestýna)

Vyskytly se i jiné důvody pro odklon od víry. Dočasné upuštění od víry zapříčinily okolnosti, které se netýkaly sexuální orientace, ale osobní krize z narušených vazeb v rodině, kterou případně doprovázely i nesrovnalosti s církevními nařízeními.

„... když babička onemocněla rakovinou, tak se mi tak nějak trochu hroutil svět. A v té době jsem začala brát drogy a v té době mi nějaká víra byla s prominutím ukradená.“ (Gerda)

„...jak jsem byla ještě různě nevyrovnaná, psychicky z nějakých problémů z rodiny. Tak jsem jako neměla ani tu touhu nějak jásat a křičet a skákat radostí. A voni to tam jako nařizovali. [...] ...a mě to tam najednou začalo připadat takový, že si něco nalhávám. Prostě jsem vylila s vaničkou i dítě [...] ...tak jako asi v životě

moje jediný vodpadnutí opravdu jako vod víry. Jinak jsem pak vodpadávala různě od církvi, ale od Boha už nikdy teda.“ (Andrea)

9.1.4 Význam víry v současném životě

Z výpovědí respondentek vyplynulo, že je pro ně víra niternou součástí, která je provází každodenním životem. Uvádějí těsné vnitřní spojení s Bohem, i přesto, že se některé nacházely ve fázi, kdy měly pocit, že svou víru aktuálně zanedbávají a mohly by žít více dle božích zákonů. Význam víry v životě respondentek je zpravidla považován za velmi podstatný. U některých žen se jedná o nejdůležitější životní hodnotu. Ženy se často k Bohu vztahují jako ze zdroji nejvyšší opory, která je neotřesitelným základem v jejich životě.

„Klíčový ((význam)). Je to pro mě nejdůležitější věc. Když byste mi to vzali, což ono asi to nejde, ale kdyby to šlo, tak to je, jak kdybyste uťali kus mě. Najednou bych nebyla celá. [...] Je to moje stabilita.“ (Beáta)

„...pro mě jako je podstatná hodně jako že v tom, že jsem taková jakoby ukotvená aspoň v něčem. Aspoň v něčem mám jistotu a to mě vlastně provází celý život.“ (Erika)

V úryvcích je zřejmá i naprostá boží neochvějnost.

„Věřím, že Bůh je, je spravedlivý a milosrdnější než lidé. Věřím, že když jsem mu dala svůj život, tak si s ním ví rady, i když já si mnohdy nevěděla. A když slíbil, že nás nic neodloučí od jeho lásky, tak ví, co říká.“ (Dita)

Z úryvků je patrné, že víra prošla u jednotlivých žen určitým vývojem. Pro respondentky představu nedílnou součást jejich osobnosti i způsobu života. Stále se opakuje motiv bezpečí a stability, kterou ženám jejich víra poskytuje. Jistota v přístupu k víře a Bohu se proto jeví jako stěžejní výchozí bod i pro celkové vnímání vlastního sebeobrazu. Odráží se na přijetí homosexuální orientace a zaujímání stanovisek k rozporupným tématům ve spojení homosexuality a křesťanství, čemuž se budeme věnovat v dalších kapitolách.

9.2 Objevování orientace a význam partnerských vztahů

V procesu integrace osobní víry a sexuální orientace je nezbytné nejen si ujasnit jaké místo víra v životě respondentek zaujímá, ale také vůbec odhláit vlastní sexuální orientaci. Ve výzkumném vzorku byly ženy, které o své orientaci nikdy nepochybovaly, dále ženy, které si homosexualitu uvědomily v období dospívání či rané dospělosti, ale i ženy, které svou orientaci odhalily až ve středním věku.

Velmi netradiční je pohled Celestýny, která nedokáže určit, kdy si poprvé začala uvědomovat svou sexuální orientaci: *„Poprvé ne, protože já se tomu občas směju, když si na to vzpomenu, jak jsem o tom přemýšlela, že jako mým životním snem bylo mít ženu a děti. Jako je to divný.“* (Celestýna)

Ukázalo se, že první homosexuální vztahy bývají bouřlivé, byl na ně často kladen velký důraz. Vyznačují se labilitou a vyhrocováním situací. K tomu dochází z důvodu novosti celého kontextu lesbického partnerství. První vztahy mohly výrazně ovlivnit nejen proces coming outu, ale také v některých případech narušily přístup k náboženskému vyznání.

„... to byla oboustranná hrůza, oboustranná labilita podle mě zpětně. My jsme vlastně nevěděly, co chceme. [...] Ona mě svým způsobem strašně ublížila. Hodně, hodně. A i do toho mého náboženského obrazu světa se hrozně nabourala. Ale ne, co se týká Boha, ale co se týká církve. A to hodně. [...] Ale jsem jí vděčná za jednu věc, že jsem do toho kláštera nešla. Ona mě svým způsobem zachránila. [...] Mi to pomohlo zpětně. Vyřešila jsem se.“

„My jsme se pořád scházely a rozcházely a scházely a rozcházely.“ (Beáta)

První vztah ale může narušit celkový sebeobraz a sebevědomí.

„Ty nejsi schopná nikoho milovat. Tohle mi řekla. A tohle, to je asi jediná, jediná věc, kterou já nemůžu říct, že bych jí jako neodpustila, protože já na tom vidím teďka i ty pozitiva toho. Ale to je věc, kterou já jí nikdy nezapomenu. Protože to bylo něco, co mě se tak hluboce zarylo, že to byl snad největší problém mého celého coming outu.“ (Celestýna)

„Po rozchodu s tou přítelkyní jsem se z toho nějak sesypala. Začalo mi bejt divně i psychicky. A to jsem jako teda nikdy nezažila. To jsem myslela, že se zblázním.“ (Andrea)

Uvědomění a přijetí homosexuální orientace ovlivňovaly i vzory, s nimiž se mohla daná žena identifikovat. V případě, že měla k dispozici pouze negativní až odstrašující případy, vlastní minoritní orientaci si připouštěla s většími obtížemi.

„...tam bydlely dvě lesby na tý faře. A pro mě to, vony to byly takový mužatky. A hlavně ta jedna byla strašně zlá. [...] ...dycky na nás řvala, tak jsem to díky těmhle dvěma ženskejm měla slovo lesba spojený s těma hnusnejma mužatkama, který jsou hrozně zlý a to mě jako provázelo asi celej život.“ (Andrea)

Také byla sexuální orientace ve dvou případech zaměňována za naplňování neuspokojených vztahů s matkou a hledání náhradních vazeb.

„A já jsem to fakt interpretovala jako tu touhu po tom mateřským objetí.“ (Andrea)

„Já jsem si totiž furt myslela, že je to o tom, že hledám mámu, a že tímhle prostě jenom léčím něco, až se to jako spraví, tak potom si najdu toho chlapa a založíme rodinu.“ (Justýna)

Proces uvědomování si vlastní sexuální orientace byl velmi rozmanitý. Nejen z hlediska rozdílného věku, v němž k němu docházelo, ale i v celkovém kontextu, zda její objevování probíhalo před přijetím křesťanské identity, po něm nebo probíhaly oba procesy (konverze k víře a coming out) současně.

Zajímavým propojením konverze k víře a odhalování vlastní sexuální orientace si prošla Ida, jejíž matka byla proti vyznávání křesťanství i homosexualitě. Ještě před coming outem už matka věděla o křesťanské víře své dcery a začínala tušit i její homosexuální orientaci. Ida se tak musela vyrovnávat nejen s vlastními pocity, ale i s potenciálním odporem matky k oběma důležitým složkám dceřiny osobnosti. Alespoň tak celou situaci Ida předjímalala.

„Pro mámu v takovém rozhodujícím v období, kdy se vyloupávalo voboje bylo nepřijatelný voboje. Prostě vona si asi říkala, že to dítě je úplnej blázen, že buď chodí do kostela, anebo se spolužačkou a to voboje je příšerný.“ (Ida)

9.3 Postoje rodiny k homosexualitě před coming outem

Klíčovou roli v procesu coming outu a tedy i v následném vyrovnávání se s identitou věřící lesby měly postoje členů rodiny k homosexualitě. Ženy zpravidla znaly stanoviska rodiny, pokud tomu tak nebylo, snažily se je co nejpodrobněji zjistit. Zaváděly diskuse na dané téma, všímaly si průpovědek směřovaných na homosexuální orientaci apod.

Ida se v dětství setkávala s nejasnými žerty na homosexuály. O své orientaci matce oficiálně sama neřekla.

„...moji oba rodiče byli z divadla, tak dycky měli takový jako vtipný ((gesty naznačuje ironii)) poznámky na gaye. Co z baletu byli, co si pamatovali. [...] A jak jsem měla ještě vzpomínku, že mě jako vyhodí, kdybych něco takového, tak jsem ani neměla chuť. Nechtěla jsem to řešit“ (Ida)

S extrémnější, neskrývanou formou homofobie se setkávala Florentina ještě před tím, než se její otec nechtěně dozvěděl její orientaci. Florentina se mu sama záměrně nesvěřila a vzhledem k jeho přetrvávajícím negativním postojům o tomto tématu stále nehovoří.

„...ten taťka je tak silně proti tomu [...] A tam v magazínu byl rozhovor, že nějaká starší vážená paní si uvědomila, že chce být s ženou. [...] ..jenom fotka ani pusu si nedávaly vyloženě jako na té fotce a vevnitř byl ten rozhovor, kterej byl strašně pěkněj. Samozřejmě má manžela děti, ale uvědomila si, že to. A on tehdy strhl tu fotku, že se na to nemůže koukat. Prostě nějak vytrh tu přední stránku.“ (Florentina)

Pokud byly postoje k homosexualitě negativní, ženy zpravidla nechtěly dané osobě o své orientaci říct. Bály se zavržení či zpřetrhání rodinných vazeb,

„Já se obávám, že by už nikdy by mě nechtěli vidět a to je pro mě jako i hodně, pro mě je to moc velká oběť pro to, aby to věděli. [...] Oni by nepřijali ani mě. To jako vím. To já jsem náznakama jako se snažila a vím, že by to neprošlo.“ (Erika)

„...a máma ta o lesbách neřekne nic hezkýho. [...] Tam jsem ještě neměla odvahu jí to nějak do vočí...“ (Andrea)

Mimo jiné i na základě těchto informací si ženy vybíraly, komu o své orientaci řeknou, případně v jakém rozsahu. Stává se, že mají ženy přímo argument, proč o své orientaci některému z členů rodiny neříct. Mezi důvody zatajení orientace před rodinou je i obava o zdraví členů rodiny. V několika případech se ukázalo, že by vyjevení pravdy mohlo představovat pro danou osobu příliš velký stres, který by vzhledem k jejímu zdravotnímu stavu představoval závažné riziko.

„Táta vůbec nic neví, protože těmahle věcma ho zatěžovat nebudem. Ne. Nehodlám mu to říkat. Protože náš tatka má docela velké zdravotní problémy. [...] Jakýkoli stres na něj působí [...] Takže já bych nerada tátu stresovala. Ani si nemyslím, že by to bylo k něčemu dobrý. Jo, že kdyby to takhle nebylo, tak bych mu to určitě řekla.“ (Celestýna)

Dalším odůvodněním je předpoklad, že by nevznikl prostor pro partnerskou a respektující diskusi a odhalení orientace je tím pádem nežádoucí.

„Ale umím si představit, že by bylo důležitý pro mámu mu to říct. [...] Ale nebavila bych se s nima o tom, protože já si myslím, že pro ně by to bylo i jako bolestný, pro mě i pro ně. Protože my bysme neměli šanci se pochopit. Neměli bysme rovinu, na který bysme se mohli sejít podle mě.“ (Celestýna)

9.4 Reakce rodiny na coming out

Pokud žena přistoupila ke coming outu v rámci rodiny, znamenalo to v celém procesu získávání osobní integrity významný mezník. Reakce jednotlivých členů rodiny na coming out jsou natolik obsáhlou oblastí, že jsem se rozhodla ji rozčlenit na několik podkapitol. Reakce matek, otců, sourozenců a ostatních příbuzných.

9.4.1 Reakce matek

Jako postojově nejkonzistentnější se jevila skupina matek. Jejich reakce respondentky samy je nejčastěji označovaly za klidné a vyčkávající. Celkově z výpovědí vyplynulo, že matky považují homosexualitu dcer za přechodný jev, spojený s dospíváním, hledáním sebe sama, či špatnými zkušenostmi s muži. Předpokládaly proto, že po uplynutí určité doby se jejich dcery vrátí k heterosexuálním vztahům.

„...potom jsem to řekla teda mamce a ta to teda pobrala, vzala to tak, že to je nějaký můj výstřelek zase. Jo, jednak tam byly i nějaké ty drogy a teď všechny tydlencty průšvihy s tím související, tak to brala jako takhle, no. Trvalo jí to v podstatě, řekla bych donedávna, kdy se s tím asi dlouho sžívala. Že to tak je a že to nikdy nebude jiné.“ (Gerda)

„No, tak jsem jí to řekla. Nevěřila vlastním uším, nechtěla tomu uvěřit hodně dlouho. [...]...to prostě vůbec jakoby nevzala. Že prostě jí to přišlo, že si z ní dělám legraci, a že stejně půjdu za nějakým klukem. [...] A vlastně asi tak před třema rokama, nějak to začla brát prostě v potaz.“ (Háta)

„No a mamka, ta si myslela, že to je jen přechodné. Že jsem ještě nenašla toho pravého. [...] A ona furt doufala, že mě to přejde. Pak když jsem se rozešla s Janou ((první přítelkyně)), tak jí to vlilo novou krev, energii do žil a rozzářila se.“ (Beáta)

V některých případech matky dávaly dcerám najevo, že s domnělou homosexuální orientací dcery nesouhlasí, tento údajný výstřelek trvá dlouho a dcera by si měla už konečně najít partnera – muže. Výpovědi nasvědčovaly, že se jedna skupina matek snaží vytvořit tlak, aby dcery popohnaly k navrácení se k běžnému heterosexuálnímu způsobu života. Dcerám připomínaly jejich minulé vztahy s bývalými mužskými partnery, se kterými se stále v přátelském duchu vídaly, nebo se jim samy hledaly partnery nové a nenápadně se je s dcerami pokoušely seznámit.

„...se mi snažila třeba vervat, že třeba s tím Tomášem mi bylo fakt dobře, a ať si to uvědomím.“ (Háta)

„...eště i po letech pak dokonce říkala, viděla jsem toho Adama a moc tě pozdravuje. A ještě by se bavila, přitom já s ním nemám nic společného už dávno.“ (Ida)

Objevoval se také fenomén viny, který doposud v žádné výpovědi nezazněl. Je ale jedním z možných projevů maladaptivního zvládnání situace.

„Ze začátku trochu měla tendence obviňovat sebe, že nešla příkladem a její vztah s taťkou nebyl dokonalý a takové ty blbosti. Tak jsem jí říkala, že ne, že tohle nemá vliv. Že to tak prostě je.“ (Beáta)

Mezi matkami se objevovaly i takové, které se odmítly s dcerou o její homosexualitě bavit.

„...že bych jí jako potřebovala něco sdělit. Načež naše máma se na mě podívala vševědoucím pohledem, jaký umí jen ona, nebo jaký používá jen ona a řekla mi, že o tom nechce mluvit. A pak se mě zeptala na velmi zajímavou věc, jestli chodím ke zpovědi. To bylo její jediný řešení věřícího člověka.“ (Celestýna)

Respondentky si také všímaly, zda změnil vztah mezi nimi a matkou po coming outu. Většinou se shodovaly, že vztah s matkou zůstal nezměněn. Některé se setkaly se sekundárním ujištěním, že jsou matkou milovány, i přes její nesouhlas s homosexualitou.

„Ještě pořád doufá, že mě to přejde. A sama to i přiznává. Ale dodává, že jsem pro ni nejdůležitější já. Že jsem její dcera a že ona se s tím nějak srovná. Ale někdy to zamrzí, když Vám řekne, no, já proti Hance nic nemám, jen kdyby byla chlap.“ (Beáta)

Partnerka může sehrávat ve změnách postojů k homosexualitě dcery významnou roli. Může být záporná, k čemuž dochází v případech, kdy se matce partnerka dcery nezamlouvá a nesouhlasí s jejími názory, chováním či oblékáním. Matka se utvrdí v postoji, že dceřina homosexualita je špatná a nelze ji hodnotit kladně. Existují i případy, kdy právě díky partnerce se změní nahlížení na sexuální orientaci a dokonce se i zlepší vzájemné vztahy s dcerou.

„...se dá v podstatě říct, že jsem se poprvé v životě zamilovala až teď ve svých dvaatřiceti letech a už to umím i popsat, už vím, co to je. Jaké to je a uměla jsem o tom otevřeně říct svojí mamce. A v tu chvíli se i ona strašně změnila. [...] Poprvé v životě, kdy si něčeho takového i ona všimla. Poznala, že jsem, že vypadám spokojenější a klidnější. [...] ...moje mamka moje předchozí partnerky absolutně negovala. Vyloženě jako odmítavý postoj a mě naprosto vyvedla z míry, až šokovala tím, jakým způsobem si od začátku zamilovala Hátu. To mně prostě sebralo vítr z plachet. A já jsem za to hrozně ráda, protože to je pro mě úplně nové a já ji takovou neznám. [...] ...protože mamka byla dycky docela chladný člověk. Ona ty city ani nikdy nijak zvlášť mě nikdy nevyjadřovala a opravdu Háty se hned ujala. Tím, že se přestěhovala, nikoho tady nezná... [...] A prostě si s ní povídá tak nějak úplně přirozeně a opravdu mile, že se na ni usmívá a já to na ní poznám, že to není falešné.“ (Gerda)

9.4.2 Reakce otců

Otcové zabrali jednoznačně nejpestřejší paletu reakcí ze všech skupin rodinných příslušníků. Výrazným prvkem byla ale skutečnost, že měly lesbické ženy větší tendence se svěřovat nejdříve matkám, ale následně ne všechny se svěřily také otcům. Někdy se s matkou dohodly na tom, že otcům sdělí zjištění homosexuální orientace společně za určitý čas. I v těchto případech se však stávalo, že k plnému a přímému coming outu před otcem nedošlo. Pokud se otec o homosexualitě své dcery dozvěděl, byla první odezva často negativní.

„...když přišel na tohle, tak úplně jako vytekl a to chtěl první zabít mě, pak sebe a pak jsme si to teda nějak vyříkali jako den potom, co se se mnou nebavil. A psal mi teda, že lituje, že jsem jeho dcera. A tak. A od té doby o tom nepadlo ani slovo. Takže já jsme se jakoby usmířili po čase. První se mnou asi týden nemluvil.“ (Florentina)

Reakce Florentinina otce byla nejextrémnější ze všech, ovlivnila celou rodinu. S partnerkou Florentiny, která se částečně účastnila prvotní fáze, natolik otřásla, že se odmítá s její rodinou vídat. Celkový postoj otce rovněž zapříčinil, že Florentina svou rodinu navštěvuje méně často.

„...a on: No, ty vole! A začal potom vyvádět. [...] ...on odjel a dlouho se nevracel, nebral telefony. Ta první fáze byla spíš taková, jakože jsme se báli, že si fakt něco udělá, protože k tomu mají i sklony v jejich rodině, ale pak když se odpoledne vrátil, jako, i když se se mnou nebavil, nebo tak, tak už jsme věděli, že už to bude dobrý. Ale tam byl fakt spíš strach, jakože si něco udělá, no. A když už jsme teda přešli přes to, tak v tu noc mi teda, on chodí na noční do práce, tak mi napsal e-mail, jakože prostě jsem posrala 23 let, toho jak mě vodil na fotbal a mazal neštovice, takový ty úplně, takový ty niterní věci. A to nebylo úplně takovýto, že by mi to bylo líto, mě to spíš sralo, protože to беру jako jeho problém, to prostě, jakože dyť o nic nejde.“ (Florentina)

Vyskytla se i jednoduchá, ale naprosto rezolutní zamítavá odpověď, která odrážela chladný až nepříznivý vztah mezi otcem a dcerou.

„...v poslední řadě jsem to řekla otci a ten mi řekl, ať přijdu, až nebudu lesba. No, tak už jsem nepřišla. ((smích)) My jsme nikdy neměli dobrý vztah.“ (Gerda)

Další variantou, jak se lze k celé věci postavit je pasivně negativní přístup. Otec o homosexualitě dcery ví, ale odmítá o ní hovořit.

„...bratránek teda přijel k nám a jak se s tátou opili, tak mu to říká. A víš, že tvoje dcera, že je teda na holky? A táta na to tehdá zareagoval památnou větou: Já už to dávno vím, ale bavit se o tom nebudeme. To nikdo nečekal. Nikdy jsme se o tom nebavili a vlastně až teďkom první člověk, kterýho poznal, byl teďkom v lednu... ((kyne hlavou směrem ke Gerdě))“ (Háta)

Neutrální postoj zaujal biologický otec Idu, kterému to oznámila ve svých pětatřiceti letech. *„...von dycky jako, jestli se nebudu vdávat, aby připravil si peníze, na ten svatební dar a takovýdle a tak já ne, nebudu a tak. [...] ...přišel domů ke mně na kafe a zeptal se zase takhle blbě, tak jsem mu říkala, že si ušetří peníze, protože já se vdávat nebudu, a že jsem na ty holky, jako jo. A a tak von říkal: aha, takhle si to představuješ, jo? A já říkám – a nic v tom tónu nebylo, nic jako vostrýho – a já: no, představuju. No, tak jo, no. Je to tvůj život. Tak von mi do*

něj nemůže mluvit, protože von pro mě nikdy nic neudělal, jako jo. Se sice teďka třeba sem tam snaží ale v jinejch věcech, ale prostě to nemá žádnou váhu.“ (Ida) Z rozhovoru s Idou je patrné, že s biologickým otcem, měla odmalička pouze omezené spojení, které se částečně zlepšilo až v posledních letech. Otec v tomto případě měl zcela specifickou roli. V případě záporného postoje k dceřině homosexualitě by proto mohlo narušit další vzájemný kontakt.

Patrně nejpozitivnější reakci měl otec Beáty. Na prvotní sdělení navenek reagoval. O homosexualitě s dcerou otevřeně nehovořil, přestože znal i její partnerku. Zaujímal zcela neutrální postoj. U přístupu k současné partnerce si Beáta všimla velmi pozitivních znaků.

„Tak se nejdřív zeptal, jako jak? A já, že jako tak. Chození. Nebo tak nějak to bylo. No, a on se dál věnoval tomu, co zrovna dělal, že teda dobře, no. Pak vím, že se jen náznakem zeptal mamky, jestli to teda je fakt, nebo to taky ví. A to bylo všechno. Neřešilo se to. [...] Nekecal mi do toho. [...] Hanča je moje třetí, tam už je to v pohodě. Už se na ni ptá a pozdravuje ji. Ona je taková taky trochu kutil, takže to je paráda, že mají jako společné téma. Že třeba se baví o náradí a poličkách a co viděli v Bauhausu. A když přijedem, tak s ní třeba něco vyrábí nebo spravuje počítač, nebo instaluje. Ptá se, kdy přijede, že by chtěl s něčím pomoci, co ona umí. A tak.“ (Beáta)

Jako jediná popisovala Beáta zlepšení vztahu s otcem. Podle svých slov měla otce ráda, ale nikdy s ním neměla vřelý vztah. Neprojevovali si navzájem city, nesdíleli nijak zvlášť své hluboké prožitky. Poté, co se mu otevřeně svěřila se svou orientací se postupně začali sblížovat: *„Mě to až překvapilo. My se totiž nikdy jako nějak nebavili, nějak moc. Já k němu moc neměla cestu, tak jsem si říkala, ty jo, já se s ním moc nebavím normálně... [...] O to víc mě pak potěšilo, že to pak začalo být mezi náma lepší. Normálně jsme se začali víc bavit.“ (Beáta)*

9.4.3 Reakce sourozenců

V této skupině se vyskytovaly pouze dva póly reakcí na odhalení homosexuální orientace sestry a to okamžité přijetí bez jakýchkoli výhrad a absolutní odmítnutí, které se projevovalo buď tabuizací tématu, nebo otevřeným zavržením.

„A její reakce byla, jakože mi řekla, že jsem jí odporná, a že už na mě nikdy nesahne. A dva roky jsme se fakt nebavily. Vůbec. Maximálně mi napsala, když něco potřebovala. Jakože třeba peníze nebo tak, ale jinak vůbec. A teď se to, dá se říct, trochu zlepšilo.“ (Háta)

„...byla úplně překvapená, protože nechápala moje narážky před tím. A ta mi taky říkala: Jo, fajn. Super. Chci, abys byla šťastná, ale už o tom nemluv.“ (Erika)

Výrazným protipólem jsou bezpodmínečně akceptující postoje. Pokud se žena setkala s podporou, lépe zvládala proces coming outu, případně i doladování vztahu homosexuality a víry – jak bude více zjevné v jedné z následujících podkapitolách.

„Segra to neřeší, jestli holka nebo kluk.“ (Beáta)

„...řekla jsem to možná první bráchovi, jo. A to bylo, nevím, kolik mi to bylo, to mi bylo kolem tý dvacítky. A jemu bylo právě asi nějakých šestnáct. A tenkrát jsem mu to jako řekla a von byl jako v pohodě brácha, že jo. No, brácha ((úsměv)) puberták, tak ten byl úplně ready, ale že to bude samozřejmě naše tajemství.“ (Ida)

9.4.4 Reakce ostatních členů rodiny

U zbylých členů rodiny jsou přístupy k přijetí homosexuality značně roztržité. Záleželo na těsnosti vzájemných vazeb i osobním nastavení. Vztaženo na blízkou rodinu se objevovaly i zážitky s prarodiči, kteří vnášejí určitý nadhled. I zde lze pozorovat odlišnosti.

„No, babičce to teda řekla mamka, neřekla jsem to ani já. ((úsměv)) Ale, eh, babička vlastně říkala, tak jo, tak teď je s holkou, tak potom bude někdy s klukem. Tak jo. Ať si to vyzkouší, proč ne?“ (Erika)

„No, očekávala jsem vzhledem k tomu, že byla teda hluboce věřící katolička, takže to bude docela průšvih. Naopak, ona byla taková jako napůl svěťice, tak ona to pobrala opravdu ze všech nejlíp.“ (Gerda)

Pozorovatelné jsou i odlišnosti v kvalitě rodinných vazeb. Právě ty bývají jedním z kritérií, které určují zda a komu se žena se svou orientací svěří. Podpora je důležitá nejen u blízkých členů rodiny, ale i u vzdálených příbuzných.

„...ona to věděla skoro vlastně celá rodina od ségry. Přičemž ségra mi tím chtěla udělat zlo a prostě se jí to nějak nepovedlo. [...] ... protože máme rodinu na Slovensku, a když jsme tam jeli na dovolenou, tak já jsem jela za kamarádkou a ségra, než jsem se vrátila, tak na tý rodinný sešlosti to všem vyzvonila. Přičemž, když jsem se vrátila, tak prostě čekala, že se tam se mnou nebude bavit ani noha od stolu a všichni mi prostě vyjádřili, že mě mají rádi i tak. Tak to bylo úplně super.“ (Háta)

V případě, že se vzdálená rodina postaví k homosexuální orientaci negativně, může to paradoxně posílit vazby v úzkém rodinném kruhu. V jednom z takových případů došlo i odhalení zapomenutých událostí, které byly pro respondentku šokující. Podpora ze strany matky ale znamenala další pozitivní posun v jejich vzájemném vztahu.

„Širší rodinu celou v podstatě mám v Polsku. Všichni do jednoho jsou věřící, jsou katolíci a eh, oni to vědí, ale nemluví se o tom, je to takové trošku tabu. Moje teta vyloženě jako, když se to provalilo, tak od té chvíle měla problémy mi odpovědět na pozdrav, natož mi podat ruku. Nebo mě obejmout. Tak jak u Poláků, oni se tak vřele objímají a líbají na tváře, tak tohle, jak kdyby utlo, skončilo. Tak jsem to říkala mamce, že mě to teda jako mrzí. Protože nikdo jiný s tím samozřejmě problém nemá jenom teda ona. A mamka mi na to říká: Hele, nic si z toho nedělej, protože potrefená husa se dycky ozve, ona totiž, když jsme byly tak kolem té osmnáctky, tak se nás jako snažila osahávat a líbat.“ (Gerda)

V rámci výzkumu je zcela unikátní zkušenost s odhalením orientace vlastním dětem. I zde je evidentní důraz na upřímnost ve vzájemných vztazích, která coming outem sejme pocíťovaný enormní vnitřní tlak. Vzhledem k tomu, že má jen jedna respondentka vlastní děti, která byla tím pádem vystavena takovéto

neobyčejné situaci, nemůžeme srovnávat se zážitky ostatních žen. S přihlédnutím k výjimečnosti situace pokládám za přínosné zde reakce obou potomků uvést.

„Po letech jsem to řekla ještě dospělé dceři a synovi, když jsem si našla ženu. Vlastně mi to doporučil psycholog, měla jsem stále velké výčitky, že jim lžu. Chtěla jsem s nimi mít zase upřímný vztah. Dcera brečela, ale řekla, ať jsem šťastná a syn, že je rád, že jsem mu to řekla. Dál už o tom podrobněji nemluvíme.“
(Dita)

9.5 Církev versus vnitřní víra

Velmi častým způsobem, který jednotlivé ženy využívaly k nalezení vnitřní harmonie a udržení kontaktu s Bohem je přerušení praktikování víry v rámci církve. Jedním z nejčastějších postojů, který jednotlivé respondentky zastávaly, je vědomí, že ke své víře nepotřebují nutně její praktikování v podobě pravidelného docházení na mše a členství ve farním společenství.

„...nepotřebuju, že bych musela nějak extra často chodit do kostela.“
(Gerda)

„...já hlavně k tomu nepotřebuju ten kostel. Já jsem vlastně byla odmalička takhle vychovávána, že si toho Boha můžu najít jakoby i jinak než přímo v tom kostele.“ (Erika)

Věřící lesby preferují vlastní vnitřní prožitek z modliteb a proseb směřovaných k Bohu a žítí dle morálních zásad tak, aby sobě ani svým bližním neškodily, ale pomáhaly. Velký důraz je kladen na osobní kontakt s Bohem, který je upřímný a nezatížený církevními dogmaty. Neobjevují se zde tzv. návody a příkazy co a jak mají prožívat, za co se mají stydět, z čeho se mají vyznávat. Objevovaly se i odkazy na snahy o aplikaci víry v každodenním životě.

„No, protože když se chci bavit s Bohem, tak prostě nepotřebuju chodit, jako faráře k tomu, abych si s ním o tom promluvila. Nemusím chodit ke zpovědi. Prostě vím, co dělám blbě a sama si to uvědomím, nebo tak. A mě to potrestá úplně jinak.“ (Florentina)

„Já razím heslo, že jaksí se snažím žít tak, abych se nemusela stydět za své skutky. [...] Minimálně teda se snažím aspoň, pokud to jde aspoň jednou denně udělat dobrý skutek nějaký nezištný.“ (Gerda)

9.6 Postoje různých církevních denominací

Většina popisovaných zkušeností se odehrávala v rámci římskokatolické denominace. Přestože je oficiální stanovisko církve jednoznačné, zkušenosti žen se značně různí.

„Jeden katolický farář mi řekl hezkou větu, když jsem brečela a myslela si, že mi požehnat nemůže. Připadala jsem si tenkrát hříšná. [...] Řekl – komu by Bůh chtěl více požehnat, než těm, kteří to mají v životě ještě složitější než ostatní, Bůh tě miluje.“ (Dita)

V rámci přístupu katolické církve jsme se v jednom rozhovoru dotkly i přijímání svátostí. Dané respondentce nebyly odpírány, protože kněz s takovýmto stanoviskem vnitřně nesouhlasil a odmítal neposkytování svátostí, protože to považoval za fundamentalistický výklad Bible.

„Chodím ke svátostem. Protože můj zpovědník je biblista, je to doktor biblistiky a je to salesián. A von má prostě na tyhle věci prostě úplně jinej názor. Co se vykládá jako, že v Bibli je proti homosexualitě, je fundamentalistický názor, když vo tom ještě vůbec nic nevěděli. A to, že se v katechismu z deseti kardinálů shodlo, že je to tak, tak budou propagovat tudle definici, ještě neříká, že biblicky je o tom něco.“ (Celestýna)

Na druhou stranu se objevily i zkušenosti s katolickými knězi, které respondentky popisovaly jako poškozující.

„Jeho přístup mi ne úplně pomohl. Vyloženě mi uškodil. [...] ...bylo to uklizený do toho, že tím pádem vlastně nemám na plnohodnotnej vztah nárok. [...] Ne, že by to bylo něco špatnýho, že se s tím člověk narodí, holt se s tím nedá nic dělat. To je jako mít kratší nohu a podobný přirovnání. To člověka dycky potěší.“ (Ida)

Otřesnou zkušenost má s katolickým knězem Justýna. Po smrti své matky se odhodlala jít na zpověď, aby mohla na mši při pohřbu jít k přijímání. Justýna si částečně dává za vinu smrt matky. Není si jistá, zda ji coming outem nevystavila přílišnému stresu, který vlivem mnohanásobných chorob neunesla.

„Tak jsem šla jako ke zpovědi k jednomu knězi, kterej je takovej přítel jedné mojí tety. Věděla jsem, že je to debil ((smích)) a byl to debil, protože na to, jako člověk tam jde s tím, že se obviňuješ a on ti jako v rámci zpovědi řekne, že takové věci se přece rodičům neříkají.“ (Justýna)

Kromě zkušeností s katolickou církví má mnoho respondentek zkušenosti i s jinými denominacemi. Nejčtenější jsou zkušenosti s evangelickou církví. I zde jsou zážitky naprosto protichůdné.

„Ve sboru jsou negativní postoje ve směru aktivní homosexuality. Proto tam nerada chodím.“ (Dita)

„Já jsem to řešila s farářem. Evangelickým. A ten mi jako hodně pomoh.“ (Erika)

V rámci studií na Husitské teologické fakultě získala jedna žena představu o dalším přístupu:

„Určitej odstup k tý homosexualitě. Jako určitý předsudky nebo takový zkreslený názory. Co je správný a co není správný. [...] Takže jsem si říkala, že se nebudu cpát někde, kde mě vlastně vůbec neberou a priori.“ (Ida)

Několik respondentek se shodlo, na kladném postoji starokatolické církve k homosexuálům. Žádná z nich k nim ale nehodlá konvertovat. Zdá se jim nevyhovující zvýšená familiárnost a v některých aspektech až přílišné volnomyšlenkářství.

„Jedině ještě ty starokatolíci, ty jsou takoví, jako ty to maj, že dobrý.“ (Ida)

9.7 Kritika církve

V jedné z předchozích předchozí kapitole jsem uvedla, že mnoho žen, nepotřebuje ke své víře formální praktikování. Zároveň je ale nezbytné doplnit, že mnohé respondentky toto stanovisko zaujímají coby svou vnitřní obranu. Rády by do kostela na mše chodily, ale v církevním společenství se necítí dobře. Uvádějí pocity úzkosti, strachu z odhalení a odsouzení. Všechny ženy by proto uvítaly změnu postojů církve.

„...kdybych našla nějaké společenství, kde bych se cítila dobře, tak bych třeba i jako chodila a nějak praktikovala.“ (Justýna)

Respondentky často narážely na pokryteckost heterosexuálních věřících. Necítily v rámci denominace ryzost vztahu k Bohu, ani k bližním. Stěžovaly si mimo jiné i na lpění na formalitách, či na pozměňování významu biblických ustanovení a zvyklostí. I tato skutečnost byla příčinou odklonu od církve.

„Nebo takové to pambíčkaření, já jsem lepší, protože chodím do kostela a ty jsi fuj, protože jsi lesba. Co na tom, že já Pepíkovi zahýbám a pomlouvám, ale hlavně, že navenek. To mě štve. Mně jde o to vnitřně. Já potřebuju cítit oporu, že bezpečí a tak.“ (Beáta)

„Já jsem narazila na ty definice, na to, jak ty lidi jsou na tom nalepený na těch definicích. A prostě hrozně veřejně něčemu, co je pro mě jako hlou-, hloupý, když to řeknu takhle. [...] ..to mi nevadí, ať si veřejně a můžu to považovat za jakýkoliv, ale hodně to cpou těm ostatním a to mě jako vadí.“ (Ida)

Ida vycházela ze svých znalostí teologie, které nabyla studiem na vysoké škole. Církev proto podrobovala i kritice za zcestné interpretace Bible.

„Něco říká pan farář a něco se čte z Bible a von to nějak rozkládá. Ale vlastně nevidíš, co je za tím. A když potom vidíš, co je za tím, tak si říkáš: Bóže, co to vymysleli. Co na to stavěj.“ (Ida)

Ke zřejmé kritice připojují respondentky i zkušenosti s nízkou mírou tolerance v křesťanských církvích. Zde také vidí stěžejní místo, které by bylo ku prospěchu věci.

„Myslím, že bych potřebovala tolerantní křesťanské společenství, abych si odpověděla na otázky, které řešit neumím a v nestřeženou chvíli mi berou klid a jistotu. [...] ...křesťanská víra má spíš odpouštět, tak jsem tam přesto cítila mnohem víc netolerance než jinde.“ (Dita)

„Takový jako tolerantní, aby tam člověk pohledal. Takový, že to nechaj opravdu bejt, ať si to ten Pán Bůh s ním vyřídí a nebudu tě do ničeho tlačit.“ (Ida)

„...asi bych si hodně dávala majzla, abych našla někoho, kdo je tolerantní k tomu. Buď to třeba nahnat ke starokatolíkům ((úsměv)) nebo prostě u těch římanů najít nějakýho tolerantního kněze.“ (Andrea)

9.8 Strategie vyrovnávání

Podobně jako existuje mnoho úhlů nahlížení na náboženskou víru a je velké množství způsobů odhalení orientace v rámci rodiny a okolí, nabízí se široká škála strategií, které lze využít při vyrovnávání se s homosexuální orientací v kontextu náboženské víry. Jedinou strategii aplikovaly všechny ženy – pokus o **heterosexuální adaptaci**. Za všechny uvádím jen jeden příklad:

„No, kamarádky chodily s klukama, tak jsem taky chodila s klukama.“ (Gerda)

Několik žen se po prvním neúspěšném lesbickém vztahu pokusilo opět navázat vztah s mužem. Všechny se následně shodly, že u nich heterosexuální adaptace není možná.

„...snažila jsem se, že jsem si řekla, tak třeba to nebude zas tak strašné. Ale fakt je to strašné. ((smích)) [...] ...nemá cenu se předělávat.“ (Erika)

„To bylo dycky fiasko. ((smích)) To bylo dvakrát, protože von byl dycky hodnej, strašně hodnej a mně se líbil a to a chodili jsme spolu, ale když s někým chodíš a myslíš na druhou, tak je to těžký. [...] ...myslím, že jsem to brala poctivě, jakože vážně, jo. Ale v okamžiku, kdybych měla jako uhodit do tvrdého a měli bysme spolu jako žít nebo něco podobného... Ne. ((odmítavě vrtí hlavou))“ (Celestýna)

Z mého pohledu se nečekaně často objevoval ve využívaných strategiích vstup do **kláštera**, případně kontakt s klášterním prostředím.

„Já jsem se rozhodla jít do toho kláštera, že jo a málem jsem tam skončila. Já už jsem byla přijatá normálně [...] A už mě představila matka generální i spolusestrám, že tady se budu připravovat k tomu vstupu do kláštera a spolusestry mi zatleskaly u večeře nebo u oběda, nebo co to bylo a byla jsem přijata mezi ně, jako už do kandidatury. Ale když si na to vzpomenu, já bych byla tak strašně nešťastná. [...] To by bylo jenom překlení něčeho, nebo potlačení něčeho, prostě vyřešení. [...] Pomáhala bych celému světu, jen abych nemusela pomoci sobě podle mě. ((smích))“ (Celestýna)

„No, tak s přestávkama trval ((vztah)) téměř pět let, ale třeba tam byla roční přestávka v tom jako, jo? A byl to jako právě důvod, kdy já jsem potom úplně, jsem byla hrozná křesťanka, jsem chtěla bejt ta jeptiška. Tak prostě úplně mě popadlo, že jo? Tak jsem byla nejčistší ze všech.“ (Ida)

Těžko uchopitelnou strategií je **únik**. Mimo únikovou strategii vstupu do kláštera můžeme tento jev pozorovat i v jiných podobách. Po uplynutí mnoha let si některé respondentky dokázaly přiznat, že často utíkaly před vlastními pocity, nepřipouštěly si homosexuální orientaci, ani konfrontaci s křesťanskou vírou. Pociťovaly při tom vnitřní napětí, ale nedokázaly přímého střetu čelit.

„Ono to probíhalo asi mnoho a mnoho desítek let těma mejma útekama. [...] Já před takovýma pocitama dycky utíkala.“ (Andrea) „...jsem si teďka vybavila, že jsem tam trošku chodila do toho kostela jako vyškemrat si tady tu partnerku. ((smích)) To tam trošku jako bylo, ano. [...] Prosím, prosím. ((naznačuje motlitby k Bohu)).“ (Ida)

Mezi způsoby, jakými se ženy vyrovnávaly se svou orientací, byly často **modlitby**. Směřovaly k prosbám o nalezení východiska, nebo se vztahovaly přímo k potenciálním partnerkám. Modlitby byly naléhavé, ale nezřídka pojímané ze zcela opačných úhlů.

„Modlila jsem se, připadala jsem si hříšná a špatná a nemohla jsem si pomoci.“ (Dita)

„...to si pamatuju, jak jsem klečela v kapli dole v klášteře a děsně jsem se modlila, aby toto pokušení bylo ode mě odňato. To byla, to byla hrůza. To byla hrůza. ((smích))“ (Celestýna)

Kromě psychologů a psychiatrů, které ženy vyhledaly zpravidla kvůli kumulovaným potížím, které nepramenily pouze z nesouladu mezi orientací a vírou, využívaly i služeb **sexuologů**. Zkušenosti však byly popisovány jako negativní.

„A já jsem byla u jednoho sexuologa, kterej jako je věřící. To byla zkušenost taky dobrá. ((úsměv)) Ten mi dal nějakou brožurku a ta byla celá jako toho vyznění, že to je následek jako dětství, a že to je něco, co se dá změnit. [...] A když mi dal potom ty výsledky z toho vyšetření, tak říkal, jakože teda z toho vychází, že jsem teda homoeroticky orientovaná, a že s tím jako nic nenadělám.“ (Justýna)

V souvislosti s homosexuální orientací se Justýna obrátila i na pomoc k **exorcistovi**.

„... člověk chodil po těch zpovědích tam mu říkali, že je to určitě nějakým zraněním z dětství. Že budou stačit nějaké modlitby. Jestli ti říká něco jméno XY? On je karmelitán, charismatik a byl i exorcista. Ted' už to nedělá. Takže tam byly všechny tyhle pokusy.“ (Justýna)

9.9 Vnitřní rozpor, vina a hřích

Na první pohled by se mohlo zdát, že jsou věřící lesby konfrontovány s mnoha oblastmi, které musejí nutně pokládat za konfliktní, vyvolávající vnitřní rozpolcenost. I zde se ale projevila velká pestrost osobních náhledů.

„Bud' budu mít ten vztah, nebo budu ta dobrá křesťanka.“ (Ida)

Postoje církve, které jsou ženám předkládány jako pravdivé a právoplatné zapříčiňovaly vznik nejistoty. Ne každá žena pociťovala vnitřní rozpor. Některé se ale neubránily myšlenkám, zda se nedopouštějí hříchu. Rozdíl mezi vnitřním nastavením a vnějšími doporučeními může vyvolávat rozkol.

„Svým způsobem stále malý kousek ve mně neví, zda nedělám něco špatného.“ (Dita)

„...jsem od malička křesťan a teď mám být něco jiného. Jo, že já jsem řešila jako ten spor v sobě. A teď jakoby jestli to mám potlačit a co z toho bych měla potlačit a jestli vůbec potlačovat něco.“ (Erika)

V příbězích se v různých modifikacích objevoval také motiv viny. Se získáváním informací, podporou okolí a vyrovnáváním se s celou situací se tyto pocity zmírňovaly. U některých žen ale byly zpočátku velmi silné.

„Cítila jsem vinu. Člověk se cítil, že je vinen. Člověk se cítil, že je nějaké nepovedené zmetek. [...] Že je to hřích. Že když se rozhodnu, že budu žít v tom partnerství skončím v pekle.“ (Justýna)

Naproti tomu druhá část žen žádný rozpor nepociťuje. Vnitřně přijalo homosexuální orientaci jako přirozenou součást své existence a nevidí ani neotřesitelné církevní zdůvodnění pro pociťování rozporu.

„Spíš jsem se ze začátku bála, že i když to já nevidím jako problém, tak co když Bůh mě nebude mít rád. Ale pak jsem si řekla, proč by to teda ve mně takhle

kombinoval. Jako zkoušku? Jen ze zábavy. A řekla jsem si, že ne. Že mě má rád.“
(Beáta)

Na pociťování rozporu má i vliv uvědomění, že pokud nevychází rozkol zevnitř osobnosti, vyvolává konflikt učení církve. Proto se objevovaly nesouhlasy s přijetím konceptu hříchu.

„Myslím, že ty lidi jsou vlastně hloupý. Je to příliš ostrý říkat, co je hřích, To jsou lidský soudy [...] Jestli tohle je smrtelnej a tamto je takovej. Mnohem lepší je opravdu si říct: Je to prospěšný pro můj život, pro život toho druhýho člověka?“
(Ida)

„Jestli přijdu do pekla, tak přijdu do pekla za jiný věci. A ne rozhodně za tohle.“ (Háta)

„Prostě Bůh to tak chtěl a tak mě stvořil. Tak to беру [...] Ta čistá láska, která je mezi mnou a Háťou, tak si myslím, že ta je v podstatě nadpozemská. Je to nádherné a kouzelné spojení.“ (Gerda)

Na to, zda bude žena prožívat vnitřní konflikt má velký vliv i postoj sám k sobě. Vyrovnaná osobnost s pozitivním sebeobrazem bude ve svém přesvědčení neochvějnější, než žena, která lásku k sobě zatím hledá. Pozitivní sebeobraz je předzvěstí odolnosti vůči konfliktu.

„Na to jsem se vždycky měla hrozně ráda.“ (Celestýna)

9.10 Účinné strategie

Byly předestřeny mnohé způsoby, jakými se věřící lesby pokoušely vyrovnat se svou vírou a orientací. Většinou se jednalo o maladaptivní strategie, které oddalovaly nalezení vnitřní harmonie, nebo dokonce subjektivní psychickou nepohodu ještě více zhoršily. Nabízí se tedy otázka, co těmto ženám pomáhalo vnitřně integrovat tato dvě témata jako rovnocenné součásti vlastní osobnosti?

Nejvíce protektivní charakter měla jednoznačná **tolerance** osoby, které se žena se svou orientací svěčila. Jednalo se nejčastěji o členy rodiny nebo pastory.

„No a možná mi i pomohla ségra tehdy s tím, že jsme se o tom bavily. [...] ...ona mi právě tehdy pomohla s tím, že asi kdyby to tak stokrát bylo, tak je to prostě jedno. Že lidi, kteří mi za to stojí, a kteří za to stojí, tak to jako pochopí a přijmou a budou mě brát úplně sejně. A lidi, kteří ne, tak ne.“ (Florentina)

„Pomáhalo mi určitě nejvíc to, že jsem měla kolem sebe lidi, kterým jsem důvěřovala, a který důvěřovali mně.“ (Justýna)

Velmi pozitivně byla hodnocena i spolupráci s **evangelickým farářem**. Dle jejích slov byl výborným psychologem a sehrál naprosto klíčovou roli v celém procesu integrace.

„A pan farář byl teda velmi vstřícný, nijak na mě netlačil. A nějak mi pomohl vlastně i s tím, abych si uvědomila, co to vlastně znamená. Jakoby pro mě samotnou. Pro mě to bylo velmi dobré, že to tak jako proběhlo. [...] Spoustu věcí jsem si uvědomila. Jakože to není špatně.“ (Erika)

Význam vztahů se promítá i do podpory při řešení integrace osobní víry a sexuální orientace. **Partnerská podpora** se jeví vysoce efektivním nástrojem překovávání problémů.

„Až tato žena mi pomohla se dostat s těch strašných pocitů viny, vrátila mi sebevědomí, pomohla mi mít se ráda, vidět svět radostně, těšit se z krásných maličkostí, plánovat si věci, které máme rády, nejen dělat, co se musí. A hlavně smát se, nebrat vše tak vážně.“ (Dita)

Účinnou strategií může být navázání spolupráce s **odborníkem**. V kontextu dalších výpovědí se jeví tato strategie jako vedlejší podpůrná.

„Měla jsem z toho, co cítím, takový zmatek a strach, že jsem chvílemi chtěla umřít. Navštívila jsem psychiatra.“ (Dita)

Objevovalo se i několik odkazů na úlevu v souvislosti s intenzivním kontaktem s **Bohem**. Tato strategie může souviset s vnějším místem kontroly. Byla spojována s hlubokými emocemi a útěchou.

„Nějak to odevzdat a opravdu si k tomu i kleknout a nějak to odevzdat a najít tam tenhle druh toho kanálu prostě. [...] Pán Bůh. Modlitba. Meditace a prostě tydlecky věci.“ (Ida)

„...nějak si to spíš vysvětluju, že ta jeho láska je silnější, než takovýdle předsudky.“ (Andrea)

„Když mi bylo hodně mizerně a člověk jako nevěděl a on měl kolikrát chuť to zabalit, tak tam prostě bylo jako něco. Člověk vnímal, ale tady něco je.“ (Justýna)

Jedna z méně zmiňovaných strategií byla vyhledávání informací a osob se stejnými problémy. Ženy, které nevěděly, na koho se mají obrátit. Styděly se za svou orientaci, nebo jednoduše hledaly způsoby jak navázat kontakty s lidmi, u nichž by mohly najít podporu, se nejčastěji uchýlovaly k vyhledávání informací na internetu.

„Člověk byl na internetu a hledal informace. [...] různé sbírání informací.“ (Justýna)

„Taky jsem hledala na internetu, na různých fórech, diskusích a tak.“ (Beáta)

„Co mě pomohlo? Logos. To společenství. Tak tam mně pomohli.“ (Celestýna)

Jako červená nit se táhne většinou výpovědí odklon od církve a kladení většího důrazu na vnitřní splynutí s Bohem. Ač tato strategie nebyla vždy explicitně pojmenována a bylo nutné ji odhalit v kontextu širších souvislostí, byla jednou z nejčastějších a nejefektivnějších. **Opuštění církve** respondentky označovaly jako faktor vysoce ulehčující celé situaci.

„...Pak se stalo to, že už jsem pustila tu církev jako někoho, kdo nosí tu pravdu. [...] Můžu mít ten přímý kontakt s tím Bohem. Církev je jenom fakt lidská organizace a tím je celá zbarvená. [...] Už můžu být v pohodě svou orientací, ať je taková nebo maková a nemusím řešit, jestli se budu v tom společenství hodit. Jestli tam budu dost dobrá.“ (Ida)

10 ZODPOVĚZENÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK

10.1 S jakými reakcemi na spojení homosexuality a křesťanské víry se setkávají věřící lesby ve své rodině?

Reakce se dají rozdělit do kategorií dle rodinných příslušníků. První reakcí matek byl zpravidla šok, neboť neočekávaly takovou zprávu. Následovalo vnější přijetí dceřiny homosexuality, vnitřně matky očekávaly návrat k heterosexuálním svazkům. Domnívaly se, že homosexuální chování je jen přechodnou vývojovou fází. Po určité době se většina matek snažila přimět dceru k nalezení mužského partnera – pomocí domlouvání schůzek, vyvolávání kladných vzpomínek na ex-partnery apod. Ojedinelými reakcemi bylo sebeobviňování matek a hledání chyb ve výchově, případně tabuizace tématu. Respondentky uváděly, že se kvalita vztahu s matkou nezměnila. U jedné ženy došlo dokonce ke zlepšení vzájemných vazeb s matkou, k čemuž přispěl harmonický vztah s partnerkou. Díky tomu matka začala plně akceptovat sexuální orientaci dcery.

Otcové zastávali nejpestřejší reakce a to i přesto, že se ženy svěřovaly více matkám. Vyhrůžování, snaha o absolutní tabuizaci tématu, zavržení dcery či prostá akceptace homosexuality byly odezvy, s nimiž se účastnice výzkumu setkávaly. V jednom případě uvedla respondentka zlepšení vztahů s otcem, k čemuž rovněž přispěl harmonický vztah s partnerkou.

Sourozenci většinou přijali homosexualitu okamžitě a bez výhrad. Negativní reakce se vyskytly pouze ve dvou případech. V prvním se žena setkala s aktivním projevem odporu a přerušáním komunikace ze strany mladší sestry. Ve druhém narazila na snahu o tabuizaci tématu.

Ostatní členové rodiny reagovali s ohledem na vlastní postoje k homosexualitě a k těsnosti vazeb s danou ženou. Čím bližší vazba, tím vyšší pravděpodobnost přijetí. U prarodičů se vyskytoval nadhled a pochopení, doprovázený očekáváním budoucího vývoje sexuální orientace.

10.2 Jaký vliv měly postoje rodiny na coming out věřících lesbických žen?

Účastnice výzkumu zpravidla přihlížely k tomu, jaké postoje zauímají jednotliví členové rodiny. Dále závisel jejich coming out na kvalitě vztahu s daným člověkem. Pokud nebyl vztah pevný a vystavěný na vzájemné důvěře a blízkosti a postoje tohoto člena rodiny vykazovaly známky homofobie, svou orientaci žena neodhalila. V případě, že se jednalo o člověka, který byl dané ženě velmi blízký, převládala touha po coming outu. Ženy argumentovaly tím, že chtějí mít s tímto člověkem upřímný vztah bez jakýchkoli bariér. Ve dvou případech se ženy rozhodly nesdělít svou menšinovou orientaci otci, neboť se obávaly, že by jej tím vystavily nadměrnému stresu. Toto považovaly za vysoce rizikové s přihlédnutím ke zdravotnímu stavu. Za jiných okolností by dle svých slov otcům orientaci patrně odhalily.

10.3 Jaké strategie využívaly věřící lesbické ženy při vnitřní integraci náboženského přesvědčení a sexuální orientace?

Strategie byly velmi různorodé, většinou se jednalo o neadaptivní postupy. Jedinou strategií, kterou využily všechny ženy, byla snaha o heterosexuální adaptaci, která se ukázala být zcela kontraproduktivní. Velmi časté byly různé formy popření, úniku a racionalizace, kdy ženy hledaly rozumová vysvětlení pro svou náklonnost k ženám (např. hledání náhrady za neuspokojivý vztah s matkou), orientaci si nepřipouštěly. Dvě ženy zvažovaly vstup do kláštera.

Vyhledávaly také pomoc odborníků – psychiatrů, psychologů, sexuologů, farářů a exorcisty. Názory na užitečnost odborné pomoci se různily. Velmi záleželo na tom, zda oslovený odborník vyjádřil ženě respekt a podporu. V případě nehodnotícího stanoviska a zájmu o vnitřní prožívání, uváděly respondentky vyšší míru spokojenosti a efektivity spolupráce. U farářů nezáleželo na denominaci, klíčový byl jejich osobní postoj k homosexualitě a upřímný zájem o ženinu situaci.

Respondentky se často obracely ve svých modlitbách k Bohu. Ve většině případů jim tento postup přinášel útěchu a dočasnou úlevu.

10.4 Jaké jsou účinné strategie integrace náboženské víry a homosexuální orientace?

Nejúčinnější strategií se ukázalo nalezení sociální opory. Zdrojem mohla být partnerka, člen rodiny, přátelé nebo kněz. Důležité bylo bezpodmínečné přijetí, vzájemná důvěra a projev podpory. Díky tomu mohla žena opět nalézt vnitřní rovnováhu a zahájit budování pozitivního sebeobrazu, který byl často maladaptivními strategiemi narušen.

Jako prospěšné vnímaly ženy rozlišení církve a jejích dogmat od víry. A získání kritického náhledu na církev a biblistiku. Příklon k Bohu samotnému v niterných modlitbách a bez prostředníků byl další účinnou strategií. Úplné opuštění církve pak většina žen označovala za osvobozující.

Dalším pomáhajícím nástrojem bylo vyhledávání informací o sexualitě a křesťanské víře a také osob v podobné situaci.

11 DISKUSE

Třemi cíli práce bylo prozkoumat zkušenosti věřících leseb s reakcemi rodiny na coming out, popsat kontext coming outu v rámci rodiny a popsat proces integrace homosexuální orientace a křesťanské víry.

Kvalitativní přístup s použitím semistrukturovaného interview se prokázal jako velmi nosný a zprostředkoval získání velkého množství dat. Plně se osvědčila fixace rozhovorů diktafonem, bez něhož by práce s daty v tak velkém rozsahu nebyla možná.

Při provádění rozhovorů jsem se snažila maximálně vycházet z předem stanoveného schématu a věnovat se všem vytýčeným oblastem. Při zodpovídání některých otázek se stávalo, že respondentky obsáhly více okruhů najednou. V těchto situacích bylo zřejmé, že položení dalších otázek (na dotčený okruh dle původního konceptu rozhovoru) je již nežádoucí a nepřineslo by žádné další rozvíjející informace k tématu. Dále jsem u některých otázek volila formulace, na které jsem místo možnosti otevřených odpovědí získávala odpovědi uzavřené. Takový postup jsem upřednostňovala, pokud některá z účastnic ve své výpovědi obsáhla odpovědi na více otázek najednou a bylo nutné si potvrdit správné pochopení jejího sdělení. Uzavřené otázky mohly působit na respondentky sugestivně a určovat směr jejich odpovědí.

Jako metodologický nedostatek vnímám nízký počet účastnic. Výzkumný vzorek je proto nereprezentativní a výsledky nelze zobecňovat. Některé účastnice se vzájemně znaly, což mohlo výzkum rovněž ovlivnit. Další metodologickou slabinou by mohly být metody výběru vzorku sněhová koule a samovýběr. Domnívám se, že se vzhledem ke specifičnosti vzorku jednalo o nejlepší možné metody výběru. Subpopulace lesbických křesťanek je velmi unikátní. Křesťanské lesby nemají na rozdíl od věřících gayů zvýšenou potřebu sdružování ve společenstvích. Jednotlivé ženy jsou rozptýlené v populaci a je velmi náročné je kontaktovat a následně navázat spolupráci na výzkumu. Zvolené metody v tomto případě považuji za zcela adekvátní a nejlépe efektivní.

Na nízkém počtu respondentek se také odrazila skutečnost, že se dvě ženy rozhodly po zahájení spolupráce nepokračovat v účasti na výzkumu, dvě ženy musely být vyřazeny pro nesplnění stanovených kritérií (jednalo se o ženy bisexuálně orientované) a tři ženy náhle ukončily vzájemný kontakt hned v úvodu.

Možnými intervenujícími faktory mohlo být prostředí, situace, popř. zvolený komunikační prostředek pro realizaci rozhovorů. Jako slabinu vnímám provedení jednoho rozhovoru prostřednictvím elektronické korespondence, což mohlo zcela jistě ovlivnit kvalitu a rozsah výpovědí. Respondentka, s níž jsem byla v kontaktu pouze takto zprostředkovaně, však velmi ochotně doplňovala zpřesňující informace k výpovědím, které mi připadaly nejednoznačné nebo málo rozvinuté.

Diskutabilní může být i provedení dvojrozhovoru, který mohl ovlivnit některé výpovědi. Jak jsem již ale uvedla v předchozím textu, právě přítomnost obou partnerek se ukázala být velmi přínosná. Neboť jedna z partnerek se nacházela v situaci, kdy po přestěhování pobývala v novém městě jen několik dní, neznala tamní prostředí a přítomnost druhé partnerky jí dodávala potřebnou oporu. K setkání s touto ženou by za jiných okolností s největší pravděpodobností nedošlo. Pozitivem v rámci dvojrozhovoru byl také větší časový prostor, který měla každá žena k promýšlení odpovědí na náročnější témata ve chvíli, kdy jsem se věnovala její partnerce.

Posledními dvěma podněty k diskusi ohledně metodologie mohou zaprvé být skutečnost, že jsou všechny ženy orientované na humanitní směry. Navíc všechny, až na jednu účastnici, vystudovaly nebo přímo pracují v oborech pomáhajících profesí. A zadruhé také můžeme diskutovat příslušnost k denominaci jednotlivých účastnic. Všechny byly v průběhu života v kontaktu s římskokatolickou církví, ale ne všechny se nyní označují za katoličky. Část se nyní přiklání evangelické církvi a část se momentálně aktivně k žádné denominaci nehlásí.

Výsledky výzkumné části v mnoha případech potvrzovaly teoretická východiska práce. Na základě získaných výpovědí souhlasím s Fafejtou (2004), že vlivem silného heterosexismu zakořeněného v naší společnosti se některé ženy vnímaly před dokončením coming outu negativně, pokoušely se popřít svou sexuální orientaci a heterosexuálně se adaptovat. Fenomén heterosexismu je natolik silný, že pokusy o heterosexuální adaptaci byly absolutně nejčastější strategií k vyrovnávání se se sexuální orientací v kontextu víry. Využily jí bez výjimky všechny respondentky.

Ve shodě s Colemanem (1982) se ukázalo, že první homosexuální vztahy bývají bouřlivé, byl na ně často kladen velký důraz. Jaké prožitky a zkušenosti si

ženy z prvního homosexuálního vztahu odnesly, mohlo mít vliv na další proces coming outu, ale i na přístup k víře a vnímání sebeobrazu.

Z vyprávění respondentek vyplynulo, že na vývoj jejich víry a přístupu k církvi a farnímu společenství měl zpravidla vliv proces coming outu a jeho fáze, v níž se aktuálně nacházely. U většiny z nich například ve fázích zmatku v identitě a porovnávání identity, kdy ženy pociťovaly odcizení od okolí, často hledaly oporu v jiných oblastech života a přimykaly se více k víře. Po formální stránce ale odcizení od okolí znamenalo i odklon od farního společenství a ženy se více zaměřovaly na řešení vnitřních otázek své víry a individuálního kontaktu s Bohem. To vše je v souladu s popisem prožitků spojených s coming outem tak, jak je předkládá Janošová (2000).

Přesně v souladu s postřehy Traczyka (2012) nastává u žen odklon od církve, kdy ženy odmítají církevní společenství, ale vyznávají víru v Boha. Vyšší příklon ke spiritualitě na úkor příslušnosti k určitému organizovanému náboženství popsal i Helminiak (2008). Postoje všech účastnic tento trend potvrzují.

Výsledky výzkumu rovněž korelují se studií Kimberley Mahaffy (1996). Povedlo se, že čím později se žena identifikuje jako křesťanka, tím je vyšší pravděpodobnost, že bude žít v disonanci.

Pro lesbické křesťanky bylo velmi náročné vyrovnat se se svou orientací a přitom si zachovat křesťanskou víru. Proces integrace nezřídka trval několik let. Podrobná deskripce celé problematiky může napomoci její vstoupení do povědomí laické i odborné veřejnosti. Věřící lesby tak mohou získat další zdroje opory, které jsou nezbytné pro zdravou integraci obou témat v rámci jejich osobnosti.

Vzhledem k tomu, že se v průběhu pořizování rozhovorů i následné analýzy dat ukázalo jako velmi nosné samotné téma víry, spatřuji zde prostor pro směřování dalších výzkumů. Oblastí zájmu by mohlo být například zmapování místa víry v životě lesbických křesťanek. Dalším tématem hodným bádání je podle mého názoru také přístup partnerek lesbických žen k jejich náboženskému vyznání, případně vliv víry na formování vztahů lesbických žen.

12 ZÁVĚRY

Z výsledků výzkumu vyplynulo, že se reakce rodinných příslušníků na coming out značně liší. Matky nejčastěji coming out přijaly, ale jednalo se pouze o vnější akceptaci. Vnitřně očekávaly, že se dcera navrátí k heterosexuálnímu způsobu života. V některých případech se matky samy snažily nalézt své dceři mužského partnera. Výjimečně se matky uchýlily k tabuizaci homosexuality nebo vyvozovaly osobní zodpovědnost skrze nezvládnutou výchovu.

Otcové přistupovali ke coming outu méně konzistentně. Pokrývali škálu reakcí od zcela negativních: zavržení dcery, vyhrožování, absolutní tabuizace tématu, přes pasivní odpor až neutrální postoj až k naprosté pozitivní akceptaci.

U sourozenců oscilovaly reakce v extrémních pólech: okamžité bezvýhradné přijetí nebo pasivní odpor až aktivní odpor.

U zbylých členů rodiny záviselo přijetí na dvou faktorech: kvalita a těsnost vztahu s danou ženou a vyhraněnost vlastního názoru na homosexualitu.

Na tom, zda coming out v rodině proběhne, se podílela opět kvalita vazeb mezi ženou a zbylými členy rodiny a deklarované postoje k homosexualitě. V případě, že byl postoj negativní, rozhodovala blízkost a důvěrnost vzájemné vazby. Velký vliv zde měla touha po upřímnosti ve vztahu. Častěji se ženy svěřovaly matkám než otcům.

V procesu nalézání osobní integrity se prokázalo být nejefektivnějším nalezení sociální opory bez ohledu na její zdroj. Ten mohla představovat partnerka, rodina, blízké okolí nebo kněz. Další významnou účinnou strategií bylo opuštění církve a zvýšení důrazu na vnitřní spiritualitu, modlitby, kontakt s Bohem a praktické aplikaci víry v každodenních činnostech.

Osvědčilo se také vyhledávání informací na internetu a diskusních fórech, stejně jako kontaktování osob nacházejících se v podobné životní situaci.

Nad rámec výzkumu se projevil možný protektivní vliv partnerství na kvalitu vztahu s rodiči i pozitivní sebehodnocení. Dále se nad rámec výzkumu objevila silné subjektivní prožívání víry a velký význam víry v osobním životě. Ta je stavěna na stejnou (a někdy dokonce vyšší) úroveň jako sexuální orientace.

SOUHRN

Teoretická část

Křesťanství je největším světovým náboženstvím, jeho vyznavači se pokládají za následovníky Ježíše Krista. Zcela klíčovým pojmem je pro křesťanství, stejně jako pro jiná náboženství, termín víra – tedy přesvědčení o existenci Boha. Souvisejícím jevem je rovněž spiritualita – duchovnost či zaměřenost na psychickou stránku člověka.

Křesťanství se před dvěma tisíci lety odštěpilo z židovství. Prvních pět století se formulovaly základní teze, co je pravověrné a správné. Postupně se rozdělilo na několik větví, mezi nimiž panují rozdíly. Jsou ale sjednoceny v základních naukách – všechny ale chápou jako základní autoritu Bibli. Pro římskokatolickou církev jsou dále velmi důležité svátosti. Základní je rozdělení křesťanstva na římský katolicismus, pravosláví a protestantismus, který byl v době reformace rozdělen do dvou hlavních částí na luterský a kalvínský. Od reformace vzniklo mnoho sekt a denominací

Ženská homosexualita je společenský jev, kterému se na rozdíl od mužské v rámci vědeckého zkoumání nevěnuje taková pozornost. A to i přesto, že se jedná se o fenomén procházející celými lidskými dějinami. Po staletí bylo homosexuální chování mezi ženami přehlíženo, či zlehčováno, neboť žena byla pokládána za podřízenou muži, a proto i sexualita mezi ženami byla čímsi neplnohodnotným. Ve středověku začala být považována za hřích a objevovaly se se tendence k tvrdým legislativním postihům a pokusy o její léčbu. Z Mezinárodní klasifikace nemocí byla vyřazena až v roce 1992.

V křesťanství byl od počátku kladen důraz na instituci manželství a její hlavní úkol – plození a výchova dětí. Ten je ale pro homosexuální páry fyziologicky neuskutečnitelný, což je hlavní argument k odmítavému postoji církve. Mezi katolickými teology se však najdou i tací (např. Kohl, 2004; Helminiak, 2007), kteří otevřeně podporují homosexuály a svá tvrzení opírají o biblické úryvky. Na nich demonstrují, že ani Písmo homosexualitu striktně nezavrhuje. Nejčastějšími příklady jsou příběhy o Sodomě a Gomoře, vztahu Jónatana a Davida a také Rút a Noemi. V souvislosti s těmito pohledy vyvstává otázka možnosti sexuálního spojení mezi osobami stejného pohlaví, aniž by byla porušována ustanovení Bible.

Tím, co je a není mravně přípustné a jak rozvíjet v homosexuálních věřících jejich duchovní život, se zabývá jejich pastore. Po dokumentu *Persona humana* z roku 1975, kde byla homosexualita odsouzena s doporučením soucitu a pochopení pro homosexuální osoby, následoval v roce 1986 list *Homosexualitatis problema* vyzývající k citlivé, ale důsledné péči o tyto osoby. Kongregace pro nauku víry vydala v dalších letech několik prohlášení: v roce 1992 hájila některé případy diskriminace homosexuálů jako oprávněné. V roce 2003 oficiálně odmítla registrované partnerství. V roce 2005 vydala Kongregace pro bohoslužbu a svátosti Instrukci o kritériích pro rozlišování povolání u osob s homosexuálními sklony v souvislosti s jejich přijetím do semináře a připuštěním ke svátosti svěcení, na jejímž základě nemůže být osoba s homosexuálními sklony přijata do semináře, neboť není dostatečně citově vyvrálá a představuje pro církev i společnost potenciální riziko. V souvislosti s přípravami na Synodu biskupů plánovaný na léto 2014 zveřejnil Vatikán v listopadu 2013 mimo jiné dotazník určený všem biskupům k další distribuci. Zabývá se pastorcí nesezdaných, rozvedených či nepokřtěných párů nebo homosexuálních svazků. V praxi kněží často odkazují na Katechismus katolické církve, který stanovuje, že jsou homosexuálové předurčení k čistotě a sexuální abstinenci.

U nekatolických církví panuje vzhledem k pastore homosexuálních osob značná názorová roztržičnost. Českobratrská církev evangelická sestavila v roce 2006 dokument *Problematika homosexuálních vztahů*, v němž zdůrazňuje, že je biblický obraz homosexuality a jejích projevů značně fragmentovaný a nezřetelný, a proto je nutné se vyvarovat příliš jednoznačných a zásadních závěrů

Věřící homosexuální ženy se ale musí vyrovnávat nejen s tlakem církevních ustanovení, která jsou spjata s jejich vírou, ale především se svou vlastní sexualitou. V rámci coming outu procházejí fázemi od zmatenosti identity, pocitů odcizení od okolí, počátky tolerance a následné akceptace vlastní homosexuality, přes často vášnivou hrdost na příslušnost k sexuální minoritě, až po uklidnění a přijetí vlastní sexuality jako stabilní složky osobnosti. Celému procesu se věnuje z různých úhlů pohledu několik modelů. Coming out však prožívají i rodiče homosexuála. Než-li novou identitu potomka akceptují zažívají prvotní šok, pocity viny a izolace od okolí, návaly hněvu, pokoušejí smlouvat o homosexualitě či propadají depresím.

Výzkumů o homosexualitě a křesťanství, tím spíše se zaměřením na samotné homosexuální věřící – ženy – není velké množství a je nutné čerpat především ze zahraničních zdrojů (např. Mahaffy, 1996; Mathy & Schillace, 2005; Rodrigues & Ouellette, 2000). Studie, které však již proběhly, potvrzují teoretická východiska, ale i výsledky výzkumů v rámci postupové práce i diplomové práce.

Praktická část

Praktickou část tvoří kvalitativní výzkum realizovaný za pomoci semistrukturovaného interview na vzorku 10 lesbických křesťanek. Cíli výzkumu bylo prozkoumat zkušenosti věřících leseb s reakcemi rodiny na jejich coming out, popsat kontext coming outu v rámci rodiny a popsat proces osobní integrace homosexuální orientace a křesťanské víry.

Každá účastnice musela splňovat kritéria výběru: být ženou homosexuálně orientovanou, křesťanského vyznání víry, při čemž příslušnost k denominaci nehrála roli. Výzkumný soubor byl vytvořen využitím kombinace následujících nepravděpodobnostních metod výběru vzorku: metoda sněhové koule, metoda samosběru, metoda příležitostného a kvótního záměrného výběru. Před realizací interview podaly účastnice informovaný souhlas s účastí na výzkumu a zpracováváním dat, věděly také o možnosti odstoupení od výzkumu. Semistrukturované interview obsahovalo 31 otázek rozdělených do 5 oblastí: Víra, Orientace a Coming out, Vztahy, Rodina a Osobní integrace. Rozhovory byly nahrány na diktafon. Následně byly vyhotoveny doslovné transkripce a data byla vyhodnocena metodou vytváření trsů a zachycení vzorců.

Zda proběhne coming out v rámci rodiny záviselo na předchozích kladných postojích rodiny a kvalitě vzájemných vazeb. V případě, že byl postoj člena rodiny negativní, byla rozhodující blízkost a důvěrnost vzájemné vazby. Velký vliv zde měla touha po upřímnosti ve vztahu. Častěji se ženy svěřovaly matkám než otcům.

Matky většinou klidně přijaly homosexualitu dcery, coby přechodnou vývojovou fázi. Zpravidla vyčkávaly na návrat k heterosexuálnímu způsobu života. Výjimečně se objevovala tabuizace tématu homosexuality či sebeobviňování ze strany matek. Reakce otců byly rozmanité, neboť zahrnovaly zavržení dcery,

ignoraci a tabuizaci homosexuality, zaujetí neutrálního postoje či prostou akceptaci faktu. U ostatních členů rodiny se reakce odvíjela od těsnosti vztahu s danou ženou a vnitřních postojů k homosexualitě.

V procesu nalézání osobní integrity ženy zakoušely různé strategie vyrovnávání s identitou věřící lesby. Všechny se pokusily o heterosexuální adaptaci. Objevovaly se snahy o popření homosexuální orientace, racionalizace homosexuálních sklonů a únikové strategie jako například příprava ke vstupu do kláštera. Ženy oslovovaly odborníky z řad psychiatrů, sexuologů, psychologů, farářů a v jednom případě přizvala žena na pomoc exorcistu. Většina těchto pokusů měla maladaptivní charakter.

Z výpovědí se prokázal jako nejefektivnější mechanismus zvládnání nalezení sociální opory bez ohledu na její zdroj. Ten mohla představovat partnerka, rodina, blízké okolí nebo kněz. V dílčích případech ženám pomáhalo nalezení dostatku informací o celé problematice a zkontaktování osob v obdobné situaci. Další významnou účinnou strategií bylo opuštění církve a zvýšení důrazu na vnitřní spiritualitu, modlitby, kontakt s Bohem a praktické aplikaci víry v každodenních činnostech.

Výsledky výzkumu potvrdily poznatky ukotvené v modelech coming outu (zejména modely Cassové in Červenková & Bianchi, 2003 a Colemana, 1982), jak samotných lesbických žen, tak jejich rodičů. Byly v souladu i s výzkumy, které se zabývaly problematikou zvládnání integrace orientace a víry u lesbických křesťanek. Potvrdily strategie opuštění církve a změnu denominace a roli věku konverze ke křesťanské víře a věku coming outu (Mahaffy, 1996).

Vzhledem k omezenému vzorku a použité kvalitativní metodologii nelze výsledky výzkumu zobecnit. Deskriptivní závěry však mohou být využity laickou i odbornou veřejností jako vodítko při volbě strategií v procesu integrace homosexuality a víry lesbických křesťanek.

POUŽITÉ ZDROJE

Monografické publikace

Akademický slovník cizích slov (2000). Praha: Academia.

Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona. (1995). Praha: Česká biblická společnost.

Brzek, A., & Pondělíčková-Mašlová, J. (1992). *Třetí pohlaví??* Praha: Scientia Medica.

Cejnková, D., Holubová, Z., & Vachůt, P. (2009). *100 000 let sexu*. Brno: Muzeum města Brno.

Červenková, I. & Bianchi, G. (2003). Diskurzy homosexuality a vývin sexuálnej identity. *Československá psychologie*. Sv. XLVII, č. 2, s. 123-133.

Davies, D. N. (1996). *Pink Therapy: a Guide for Counsellors and Therapists working with Lesbian, Gay and Bisexual*. Buckingham: Open University Press.

Faderman, L. (2002). *Krásnější než láska mužů: Romantické přátelství a láska mezi ženami od renesance až po současnost*. Praha: One Woman Press.

Fafejta, M. (2004). *Úvod do sociologie pohlaví a sexuality*. Věrovany: Nakladatelství Jan Piszkiwicz.

Filipi, P. (1998). *Křesťanstvo: Historie, statistika, charakteristika křesťanských církví*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.

Francek, J. (2000). *Zločin a sex v českých dějinách: Manželské spory a sexuální kriminalita v raném novověku*. Praha: Rybka Publishers.

Hartl, P., & Hartlová, H. (2010). *Velký psychologický slovník*. Praha: Portál.

Helminiak, D. A. (2007). *Co vlastně Bible říká o homosexualitě*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.

Helminiak, D. A. (2008). Homosexuality in World Religions: A Case Study in the Psychology of Spirituality. *The Journal of Individual Psychology*. Sv. 64, č. 2, s. 137-160.

Hrdina, A. (2002). *Kanonické právo*. Praha: Aleš Čeněk.

Janošová, P. (2000). *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Praha: Karolinum.

Katechismus katolické církve. (1995). Praha: Zvon.

Kostřicová, M. (2012). Křesťanství a homosexualita z pohledu věřících lesbických žen. (Postupová práce). Univerzita Palackého v Olomouci.

Lenderová, M. (1999). Zpovědní zrcadla jako pramen k sexualitě druhé poloviny 19. století. In: *Sex a tabu v české kultuře 19. století*. S. 94 – 103. Praha: Academia.

Mahaffy, K. A. (1996). Cognitive Dissonance and its Resolution: A Study of Lesbian Christians. *Journal for the Scientific Study of Religion*. Sv. 35, č. 4, s. 392-403. Získáno 29. března 2014 z EBSCOhost.

Marshall, G. (1998). *Oxford dictionary of sociology*. Oxford: Oxford University Press.

Mathy, R. M., & Schillace, M. (2005). The Impact of Religiosity on Lesbian and Bisexual Women's Psychosexual Development: Child Maltreatment, Suicide Attempts, and Self-Disclosure. *Journal of Psychology & Human Sexuality*. Sv. 15, No. 2/3, 2003, s. 73-100.

Miovský, M. (2006). *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada.

Ondrisová, S., Šipošová, M., Červenková, I., Paula, J., & Bianchi, G. (2002). *Neviditelná menšina: Čo (ne)vieme o sexuálnej orientácii*. Bratislava: Nadace občan a demokracia.

Paulk, J., & Paulková, A. (2004). *Láska zvítězila: Jak boží láska pomohla dvěma lidem překonat homosexualitu a nalézt jeden druhého*. Albrechtice: Křesťanský život.

Putna, M. C. (2012) *Křesťanství a homosexualita: Pokusy o integraci*. Praha: Torst.

Praktický průvodce pro doprovázející v katechumenátu. (1994). Praha: Pastorační středisko při Arcibiskupství pražském.

Prudký, M., Roskovec, J., Brzek, A., Křížková, D., & Procházka, I. (2006). *Problematika homosexuálních vztahů*. Usnesení č. 23 ze 2. zasedání 31. synodu ČCE. Praha: Kalich.

Rodriguez, E. M., & Ouelette, S. C. (2000). Gay and Lesbian Christians: Homosexual and Religious Identity Integration in the Members and Participants of a Gay-Positive Church. *Journal for the Scientific Study of Religion*. Sv. 39, č. 3, s. 333-347.

Rupp, L. J. (2002). *Vytoužená minulost: Dějiny lásky a sexuality mezi osobami stejného pohlaví v Americe od příchodu Evropanů po současnost*. Praha: One Woman Press.

Silverman, D. (2005). *Ako robiť kvalitatívny výskum: praktická príručka*. Bratislava: Ikar.

Skoblík, J. (2004). *Přehled křesťanské etiky*. Praha: Karolinum.

Solberg (2013). *Let Our Voices Be Heard!: Christian Lesbians in Europe Telling their Stories*. Nieuwegein: Esuberanza.

Spencer, C. (1999). *Dejiny homosexuality*. Bratislava: Slovart.

Stehlíková, D., Procházka, I. & Hromada, J. (1995). *Homosexualita, společnost a AIDS v ČR*. Praha: Orbis.

Traczyk, P. A. (2012). Drazí farníci, farnice a farničata.... *Studánka: Časopis Římskokatolické farnosti Bolatice*. Roč. 10, č. 5, s.1-2.

Vojtíšek, Z. (2006). *Encyklopedie nových náboženství: Nová náboženská hnutí, sekty a alternativní spirituality*. Praha: Euromedia Group.

Weiss, P. et al. (2010). *Sexuologie*. Praha: Grada.

Webové stránky

Beaty, L. A. (1999). Identity Development of Homosexual Youth and Parental and Familial Influences on the Coming Out Process. *Adolescence*. Vol. 34 (135), p. 597-602. Získáno 18. března 2014 z databáze EBSCOhost

Coleman, E. (1982). Developmental Stages of the Coming Out Process. *Journal of Homosexuality*. Vol. 7(2, 3). 1981-1982. 31 - 43. doi.10.1300/J082v07n02_06. Získáno 18. března 2014 z <http://psycnet.apa.org/psycinfo/1992-70539-001>

Congregation for Divine Worship and the Sacraments. (nedat.). *Instruction Concerning the Criteria for the Discernment of Vocations with regard to Persons with Homosexual Tendencies in view of their Admission to the Seminary and to Holy Orders*. Získáno 18. března 2014 z

http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/ccatheduc/documents/rc_con_catheduc_doc_20051104_istruzione_en.html

Congregation for the Doctrine of the Faith. (3. června 2003). *Considerations regarding proposals to give legal recognition to unions between homosexual persons*. Získáno 4. dubna 2012 z Official Vatican website: http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_con_cfaith_doc_20030731_homosexual-unions_en.html

Congregation for the Doctrine of the Faith. (24. července 1992). *Some considerations concerning the response to legislative proposals on the non-discrimination of homosexual persons*. Získáno 4. dubna 2012 z Official Vatican website:

http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_con_cfaith_doc_19920724_homosexual-persons_en.html

Hladilová, H. (8. listopadu 2014). *Papež, který klade otázky: Jaký bude osud dotazníku v Česku?* Umlafoviny.com. Získáno 3. března 2014 z <http://www.umlafviny.com/index.php?a=umlafviny/papez-ktery-klade-otazky.jaky-bude-osud-dotazniku-v-cesku>

Homosexualitatis problema. (nedat.). Získáno 4. dubna z http://www.kebrle.cz/katdocs/Homosexualitatis_Problema.htm

Houdmann, S. M. (nedat.). *What was the relationship between David and Jonathan?* Získáno 3. března 2014 z <http://www.gotquestions.org/David-and-Jonathan.html>

Kairos 98 (2. června 1999). *Církev, křesťané a homosexualita: Dokument Kairos 98 č. 3/1999*. získáno 3. března 2014 z http://www.getsemany.cz/node/2596#_ftnref1

Knot, K. (nedat.). *Rozbudzając się za pomocą wibratora, czyli wchodząc w technikę, bardzo łatwo można zagubić głębszy wymiar aktu małżeńskiego.* Získáno 21. března 2012 z Szansa spotkania website:

<http://www.szansaspotkania.net/index.php?page=15984>

Knotz, K. (nedat.). Szukanie przyjemności w czasie aktu małżeńskiego. Získáno 10. března 2012 z Szansa spotkania website:

<http://www.szansaspotkania.net/index.php?page=5644>

Kohl, J. J. (2004). Stále více křesťanů bude ochotno prohlásit: My jsme církev! *Teologie & Společnost*. Roč. II.(X.), č. 3 získáno 3. března 2014 z

<http://www.cdk.cz/ts/clanky/61/stale-vice-krestanu-bude-ochotno-prohlasit-my-jsme-cirkev/?PHPSESSID=c>

Let Our Voices Be Heard! (20. září 2012). *Question per country*. Získáno 19. března 2014 z <http://www.letourvoicesbeheard.com/index.php/situation-in-europe/questions-per-country>

Olson C., E. (5. listopadu 2013). *Preparatory document for 2014 Synod focuses on family, marriage, evangelization*. In The Catholic Word report. Získáno 3. března 2014 z

http://www.catholicworldreport.com/Blog/2691/preparatory_document_for_2014_synod_focuses_on_family_marriage_evangelization.aspx#.UxS_kuN5PmN

Online Etymology Dictionary. (nedat.). Získáno 10. března 2012 z

<http://www.etymonline.com/index.php?term=homosexuál>

Pastoral Challenges to the Family in the Context of Evangelization. (5. listopadu 2013). Získáno 3. března 2014 z

http://press.vatican.va/content/dam/salastampa/it/bollettino/documentazione-linkata/Documento-preparatorio-IIIAssGenStraod_ENG.pdf

Persona humana. (nedat.). Získáno 4. dubna z

http://www.kebrle.cz/katdocs/Persona_Humana.htm

PewResearch Religion & Public Life project. (18. prosince 2012). *The Global Religious Landscape*. Získáno 10. března 2014 z <http://www.pewforum.org/2012/12/18/global-religious-landscape-exec/>

Polášek, F. (nedat.). *Codex iuris canonici: Kodex kanonického práva*. Získáno 1. května 2012 z <http://web.katolik.cz/feeling/library/Kodex.pdf>

Šustová, J. (13. října 2013). *Jak coming out ovlivňuje vztah lesbických žen k Bohu, k církvi a vztahy k rodině*. Získáno 14. října 2013 z http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/zpravy/_zprava/jak-coming-out-ovlivnuje-vztah-lesbickych-zen-k-bohu-k-cirkvi-a-vztahy-v-rodine—1267313

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

1 S	První kniha Samuelova
2 S	Druhá kniha Samuelova
Dt	Deuteronomium
J	Evangelium podle Jana
Lv	Leviticus
Rt	Kniha Rút

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha č. 1 Zadání diplomové práce
- Příloha č. 2 Abstrakt diplomové práce
- Příloha č. 3 Abstract of diploma thesis
- Příloha č. 4 Dotazník Let Our Voices Be Heard!
- Příloha č. 5 Informovaný souhlas
- Příloha č. 6 Schéma interview
- Příloha č. 7 Transkripční značky
- Příloha č. 8 Editovaná ukázka transkripce rozhovoru

Příloha č. 1 Zadání diplomové práce

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Akademický rok: 2012/2013

Studijní program: Psychologie
Forma: Prezenční
Obor/komb.: Psychologie (PS)

Podklad pro zadání DIPLOMOVÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
Bc. KOSTŘICOVÁ Martina	Přehradní 400, Dolní Benešov	F09288

TÉMA ČESKY:

Věřící lesbické ženy

NÁZEV ANGLICKY:

Lesbian Belivers

VEDOUCÍ PRÁCE:

PhDr. Olga Pechová, Ph.D. - PCH

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

1. Studium odborné literatury zabývající se homosexuální identitou a stejnopohlavními vztahy.
2. Analýza pramenů reflektujících vztah jednotlivých proudů křesťanství k homosexualitě s důrazem na proměny tohoto vztahu v průběhu posledního století.
3. Příprava struktury rozhovorů s cílem získat od lesbických žen hlásících se ke křesťanství informace o vlastní integraci náboženského přesvědčení a sexuální orientace a o přijetí v rodině.
4. Sběr dat od co největšího počtu lesbických respondentek (ideální počet by byl 10-15).
5. Analýza získaných dat za použití kvalitativní metodologie.
6. Diskuse výsledků s důrazem na limity současného výzkumu a perspektivy budoucího bádání v této oblasti.

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

1. Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona. (1995). Praha: Česká biblická společnost.
2. Brzek, A., & Pondělíčková-Mašlová, J. (1992). Třetí pohlaví?? Praha: Scientia Medica.
3. Faderman, L. (2002). Krásnější než láska mužů: Romantické přátelství a láska mezi ženami od renesance až po současnost. Praha: One Woman Press.
4. Fafejta, M. (2004). Úvod do sociologie pohlaví a sexuality. Věrovany: Nakladatelství Jan Piszkiwicz.
5. Helminiak, D. A. (2007). Co vlastně Bible říká o homosexualitě. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.
6. Helminiak, D.A. (2008). Homosexuality in World Religions: A Case Study in the Psychology of Spirituality. The Journal of Individual Psychology. Sv. 64, č. 2, s. 137-160.
7. Janošová, P. (2000). Homosexualita v názorech současné společnosti. Praha: Karolinum.
8. Katechismus katolické církve. (1995). Praha: Zvon.
9. Mathy, R. M., & Schillace, M. (2005). The Impact of Religiosity on Lesbian and Bisexual Women's Psychosexual Development: Child Maltreatment, Suicide Attempts, and Self-Disclosure. Journal of Psychology & Human Sexuality. Sv. 15, No. 2/3, 2003, s. 73-100.
10. Miovský, M. (2006). Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu. Praha: Grada.
11. Praktický průvodce pro doprovázející v katechumenátu. (1994). Praha: Pastorační středisko při Arcibiskupství pražském.
12. Silverman, D. (2005). Ako robit' kvalitatívny výskum: praktická príručka. Bratislava: Ikar.
13. Skoblík, J. (2004). Přehled křesťanské etiky. Praha: Karolinum.
14. Spencer, C. (1999). Dejiny homosexuality. Bratislava: Slovart.

Podklad pro učební DIPLOMOVÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA:	ČÍSLOVÝ ČÍSELNÍK:
Dr. KATEŘINA MAREŠOVÁ	Prácheňská 480, Dolní Břežany	17223

TEMA PRÁCE:
Výchova k životu

JAZYK ANGLICKÝ:
Lesson Delivery

VEDOUcí PRÁCE:
Paed. Dr. Pačková, Ph.D. - PČP

ZÁKADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

1. Seznam učebnic (ne musí obsahovat aritmetická slovesná a slovesná příkl. věta)
2. Analýza pramenů reflexivních znaků jednotlivých pramenů (definice) s homogenností a organizací se společným znakem (příkl. podstatná věta)
3. Přehled praktických metod s cílem získat od každého z nich alespoň 20 klíčových informací včetně názvu, autora, cíle, obsahu a účelu (příkl. - rodina)
4. Seznam učebnic (ne musí obsahovat aritmetická slovesná a slovesná příkl. věta)
5. Analýza učebnic (ne musí obsahovat aritmetická slovesná a slovesná příkl. věta)
6. Definice učebnic a seznam učebnic (ne musí obsahovat aritmetická slovesná a slovesná příkl. věta)

SEZNAM DOKUMENTÁRNÍ LITERATURY:

1. Bible. Písmo svaté starého a nového zákona (1993). Praha: Česká církev evangelická.
2. Dostál, A. & Pospíšilová, J. (1993). Tři příběhy? Praha: Seneca Media.
3. Faldut, J. (2002). Frigidita ve věku 20. Racionální přístup a lekáři mají být odvoláni od své práce. Praha: On Women Press.
4. Faltus, M. (2004). Úvod do sociologie pohlaví a sexuální. Věnováno: Miroslavovi Jan Páskovi.
5. Hlavinka, B. A. (2007). Co vlastně Bible říká o homoseksuálu? Ústav Centrum pro studium demokracie a lidských práv.
6. Hlavinka, B. A. (2008). Homosexuality in World Religions: A Case Study in the Psychology of Spirituality. The Journal of Individual Psychology, 58-60, 2, 2, s. 127-140.
7. Janoušek, P. (2000). Homosexualita v různých aspektech teologie. Praha: Karolinum.
8. Křesťanství katechizace učebnice (1993). Praha: Zvonek.
9. Maltby, J. M., & Schilt, K. (2005). The Impact of Stigmatization on Lesbian and Bisexual Women's Psychological Development, Child Maltreatment, Suicide Attempts, and Self-Deception. Journal of Psychology in Women Quarterly, 29, 15, s. 205-220.
10. Mikulík, M. (2004). Kvalitativní přístupy a metody v psychologických výzkumech. Praha: Grada.
11. Prácheňská univerzita pro doposledné (1994). Praha: Pedagogická fakulta při Janáčkově univerzitě.
12. Silverman, D. (2007). Ako rozlišovať pravý výskum: praktická príručka. Bratislava: Ikon.

Podpis studenta: _____

Datum: 30.11.2012

Podpis vedoucího práce: Oľga Pačková

Datum: 30.11.2012

Příloha č. 2 Abstrakt diplomové práce

Název práce:	Věřící lesby
Autor práce:	Bc. Martina Kostřicová
Vedoucí práce:	PhDr. Olga Pechová, PhD.
Počet stran a znaků:	102 stran, 182 148 znaků
Počet příloh:	8
Počet titulů použité literatury:	56

Abstrakt:

Diplomová práce se zabývá vlivem křesťanské víry na formování osobní integrity u lesbických žen. Byly stanoveny tři cíle: prozkoumat zkušenosti věřících leseb s reakcemi rodiny na coming out, popsat kontext coming outu v rámci rodiny, popsat proces integrace homosexuální orientace a křesťanské víry.

Teoretická část se věnuje křesťanství, homosexualitě, biblickým odkazům na homosexualitu a pastorační homosexualitě. Dále procesu coming outu a již proběhlým výzkumům. Praktickou část tvoří kvalitativní výzkum realizovaný za pomoci semistrukturovaného interview na vzorku 10 lesbických křesťanek. Data byla vyhodnocena metodou vytváření trsů a zachycení vzorců.

Zda proběhne coming out v rámci rodiny záviselo na předchozích kladných postojích rodiny a kvalitě vzájemných vazeb. Matky nejčastěji klidně přijaly homosexualit, coby přechodnou fází. Reakce otců byly rozmanité: zavržení dcery, ignorace a tabuizace homosexuality či prostá akceptace faktu. U ostatních členů rodiny se reakce odvíjela od těsnosti vztahu s danou ženou a vnitřních postojů k homosexualitě. Věřícím lesbám nejvíce pomáhala tolerance a podpora okolí a odklon od církve směrem k vnitřní spiritualitě.

Klíčová slova: coming out, homosexualita, křesťanství, kvalitativní výzkum, lesba

Příloha č. 3 Abstract of diploma thesis

Title:	Lesbian Belivers
Author:	Bc. Martina Kostřicová
Supervisor:	PhDr. Olga Pechová, PhD.
Number of pages and characters:	102 p, 182 148 ch
Number of appendices:	8
Number of references:	56

Abstract:

This diploma thesis deals with the influence of Christianity on lesbian's personal integrity formation. Three goals have been set: to explore believing women's experience with their family's response to their coming out, to describe the context of the coming out within the family and to describe the process of integration of homosexual orientation and Christian religion.

The theoretical part deals with Christianity, homosexuality, Biblical references to homosexuality and pastoral care of homosexuals as well as the process of coming out and researches that had been carried out. The practical part is made of a qualitative research which was formed from semi-structured interviews by a sample of 10 lesbian Christians. Data were evaluated by a method of clusters and finding patterns.

Whether the coming out within the family would happen depended on previous family's positive attitude and on the quality of mutual bonds. Mothers tended to accept homosexuality positively, as a temporary phase. Fathers' responses varied: rejection of their daughter, disregarding and tabooization of homosexuality or simple acceptance of the fact. Other family members' responses were dependant on a closeness of the relationship with the woman and their inner attitude to homosexuality. What helped the believing women the most was tolerance and support from the people around them and moving away from the Church towards inner spirituality.

Keywords: Christianity, coming out, homosexuality, lesbian, qualitative research

Příloha č. 4 Dotazník Let Our Voices Be Heard!

Questions per country

Part 1: Laws concerning homosexuality

1. Is homosexuality in any way forbidden by law? If yes, what does the law say?
2. Can lesbians/gays marry or register their partnership? If yes, since when has the law existed?
3. Does the lesbian/gay couple have the same rights as a heterosexual married couple? If no, what are the differences?
4. Is there any anti discrimination law protecting lesbians/gays against discrimination at work, on the housing market or in other areas? If yes, what other areas?
5. If there is an anti discrimination law protecting lesbians/gays, since when has the law existed?
6. Are other groups in the society protected through such a law (on the ground of religions/ethnic origin/gender/handicaps etc.)?
7. Are there any incidents that could briefly describe/illustrate the situation for lesbians/gays in your country?

Part 2: The situation in the churches

1. Are lesbians/gays who are living in open/visible relationships welcome to Eucharist?
2. Can lesbian/gay partnerships be blessed in a ceremony?
3. Are openly living lesbians/gays welcome to do volunteer work in churches/church related organisations?
4. Can lesbians/gays work as ministers in the churches?
5. Can lesbians/gays have other types of employment in the churches?
6. Are there any incidents/outspoken attitudes that could briefly describe/illustrate the situation for lesbians/gays in your churches?

Příloha č. 5 Informovaný souhlas

Informovaný souhlas pro účastnice výzkumu k diplomové práci na téma Věřící lesby

Vážená respondentko,

svým podpisem stvrzujete souhlas s účastí na výzkumu a se zpracováním poskytnutých údajů pro účely diplomové práce Bc. Martiny Kostřicové s názvem Věřící lesby, pod vedením PhDr. Olgy Pechové, Ph.D., na Katedře psychologie Filosofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Cílem práce je prozkoumat zkušenosti věřících leseb s reakcemi rodiny na jejich coming out; opsat kontext coming outu v rámci rodiny a popsat proces osobní integrace homosexuální orientace a křesťanské víry.

Za tímto účelem by mělo být kontaktováno přibližně 10 - 15 respondentek, s nimiž bude proveden přibližně hodinový rozhovor, který bude nahráván na diktafon. Veškeré údaje pak budou zpracovány anonymně a v souladu se Zákonem č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů.

Z výzkumu máte právo kdykoli, podle svého uvážení, vystoupit.

V případě dotazů neváhejte kontaktovat Bc. Martinu Kostřicovou prostřednictvím e-mailu vyzkum.vl@seznam.cz.

V..... dne.....
.....
podpis

Příloha č. 6 Schéma interview

Věk: **Nejvyšší dosažené vzdělání:** **Profese/studium:**

Sídlo: (přibližný počet obyvatel; v případě, že probandka žije střídavě ve více městech, uvést údaj pro všechna města)

Rodina: (rodina úplná/neúplná; počet sourozenců; domácnost sdílená s rodinou/s partnerem/samostatná)

Víra:

- Od kdy jste/byla jste věřící?
- Měnila se míra intenzity Vaší víry v čase?
- Sdílí Vaše rodina Vaši náboženskou víru?
- Co pro Vás nyní znamená pojem víra?
- Jaký význam má pro Vás víra v současném životě?

Orientace:

- Kdy jste si svou orientaci poprvé uvědomila?
- Jak dlouho Vám trvalo, než jste zjistila, že se Vaše orientace nejspíš nezmění?
- V kolika letech jste se poprvé svěřila druhé osobě se svou orientací?
- Za jakých okolností? (pozn.: v afektu, při nějaké významné události, výběr druhé osoby atd.)

Vztah:

- Měla jste/máte vztah?
- Jak dlouho trvá Váš vztah?
- Jak přistupuje partnerka k Vaší víře?
- Pokud partnerka není věřící, přála byste si, aby sdílela Vaše náboženské přesvědčení?
- Jak vnímáte vliv své náboženské víry na partnerský vztah?

Rodina:

- Řekla jste o své orientaci rodině?
- Kdo z Vaší rodiny ví o Vaší sexuální orientaci?
- Od kdy Vaši blízcí vědí o Vaší sexuální orientaci?
- Jaké byly jejich reakce na Váš coming out?
- Měnily se jejich postoje k Vaší orientaci, popř. k Vám v průběhu času?
- Jak se k Vám členové vaší rodiny chovají nyní? (např. při zmínce o partnerském soužití)
- Jaký názor mají členové Vaší rodiny na homosexuální orientaci v souvislosti s křesťanskou vírou?
- Jak se chovají k Vaší partnerce?
- Kdo představuje zdroj Vaší sociální opory – např. podpora emocionální, ekonomická apod.?

Osobní integrace:

- Jak jste se vyrovnávala se svou sexuální orientací v souvislosti s vírou?
- Co všechno jste zkoušela? (k vyrovnání se s orientací a vírou)
- Co vám pomáhalo?
- Co si myslíte o tom, že je homosexualita v rozporu s křesťanskou vírou?
- Vyhledala jste odbornou pomoc (pastorační, psychologickou)?
- Měla jste či máte pocity viny týkající se Vaší sexuální orientace? (Z čeho případně pramenily?)
- Jak vnímáte názor, že je homosexualita hřích?
- Snažíte/snažila jste se o sexuální abstinenci? (popř. Chtěla byste se heterosexuálně adaptovat?)

Příloha č. 7 Transkripční značky

A	A, B, C,...	Označení respondentky dle přiřazeného jména.
T	T	Označení tazatele.
[C: Že mi to prostě [nesedí T: [nesedí	Levá hranatá závorka označuje místo, v němž se proslov aktuálně hovořícího překrývá s proslovem někoho jiného.
()	Tehdy v roce () se stalo	Prázdné závorky označují místo, kde přepisující osoba není schopná rozpoznat, co bylo řečeno.
(slovo)	Šla jsem do (kostela) na mši.	Slovo v závorce označuje pravděpodobně zachycené slovo.
(()) nikoli	((smích))	Dvojitě kulaté závorky obsahují poznámky autora, přepis.
Slovo...	No a pak...	Tři tečky označují nedokončenou větu.
Slo-	Byla jsem v pr-	Pomlčka za slabikou označuje nedokončené slovo.
::	No::::	Dvojtečky označují prodloužení bezprostředně předcházející hlásky. Počet dvojteček označuje délku prodloužení.

Značky, které byly užívány jen ve zvlášť nápadných případech:

(.6)	No (2.6) a potom se	Číslo v závorce označuje přestávku na desetiny sekundy.
.hhhhh	.hhh nevím, kde začít.	Řada h po tečce označuje nádech; bez tečky výdech. Počet h označuje délku nádechu/výdechu.

Příloha č. 8 Ukázka transkripce rozhovoru

- G: No, možná ještě doplním, já sama od sebe, jestli můžu.
- T: Jasně.
- G: Buď to použijete, nebo ne, to je na Vás. Co se týče té rodiny, já se vrátím ještě k rodině. Širší rodinu, jakoby celou rodinu v podstatě mám v Polsku. Všichni do jednoho jsou věřící, jsou katolíci a eh, oni to vědí, ale nemluví se o tom, je to takové trošku tabu. Na druhou stranu samozřejmě moje sestřenice, která je zhruba stejně stará jako já, ta je mi nejbližší, tak ta teďkom tak znenadání se objevila u nás a ta to bere zcela normálně. Jo, ta s tím nemá sebemenší problém. O ostatních nevím, nemluví se prostě o tom, ale mám takovou vtipnou historku, kdy od mamky sestřenice, čili moje teta. Tak ona vyloženě jako, když se to provalilo, tak od té chvíle měla problémy mi odpovědět na pozdrav, natož mi podat ruku. Nebo mě obejmout. Tak jak u Poláků, oni se tak vřele objímají a líbají na tváře, tak tohle, jak kdyby utlo, skončilo. Tak jsem to říkala mamce, že mě to teda jako mrzí. Protože nikdo jiný s tím samozřejmě problém nemá jenom teda ona. A mamka mi na to říká: Hele, nic si z toho nedělej, protože když my jsme byly zhruba okolo osmnáctého roku věku, tak jich tam bylo více těch sestřenic, bratranců a tak, no tak ona prostě říká no, tak si z toho nic nedělej, protože potrefená husa se dycky ozve, ona totiž, když jsme byly tak kolem té osmnáctky, tak se nás jako snažila osahávat a líbat a tak, no.
- H: [((smích))
- T: [((smích))
- G: [Takže ((úsměv)) mi to přišlo takové povzbudivé od té mojí mamči, no. No, takže tak, tak to mají někteří. Takové pokrytecké mi to přijde hodně.
- H: To není pokrytecké.
- G: Je.
- H: Není. Není. Já to prostě беру úplně jinak. Já myslím, že ten člověk se prostě brání zuby nehty, že?
- G: No, jo, tak to je její problém, že žije ve lži. Ale já zas na druhou stranu chápu, že v té době by to měla velice těžké.
- H: Ona nežije ve lži, ona žije v tom, co si udělala. Ale lež to není.
- G: No, můžeme na to nahlížet různými způsoby, to je fakt.